

Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.

Population, vital statistics and migration
in kujawsko-pomorskie voivodship in 2019

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy Statistical Office in Bydgoszcz

Bydgoszcz 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Bydgoszcz, Kujawsko-Pomorskie Regional Surveys Centre

Zespół autorski

Author team

Ewa Liminowicz, Magdalena Miśko, Patrycja Podemska

Kierujący

Supervisor

Małgorzata Górka

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Michał Cabański, Adam Mańkowski, Jacek Pruski

Tłumaczenie

Translation

Zbigniew Osypiuk

ISSN 1642-4883

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website:

<http://bydgoszcz.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source.

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy przekazuje Państwu najnowszą edycję publikacji zatytułowanej „**Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.**”.

Opracowanie zawiera podstawowe dane statystyczne opisujące sytuację demograficzną województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r., a wybrane informacje w retrospekcji. Obszerny zestaw danych statystycznych charakteryzuje zmiany zachodzące w stanie i strukturze ludności województwa, w ruchu naturalnym oraz w ruchu wędrownym. Zarysowano także prognozowane do 2050 r. zmiany ludnościowe w województwie, a dla szerszego zobrazowania zmian wewnątrzwojewódzkich wykorzystano wyniki pracy eksperymentalnej GUS prezentującej prognozę wybranych komponentów w gminach do 2030 r.

Podstawowa część opracowania składa się z syntezy i tablic statystycznych. Synteza wzbogacona została o graficzne formy prezentacji danych statystycznych w postaci kartogramów, kartodiagramów i wykresów, które obrazują zmienność przestrzenną i czasową analizowanych zjawisk. Część tabelaryczną charakteryzującą sytuację demograficzną w 2019 r. poprzedzają tablice przeglądowe, w których wybrane zmienne przedstawione zostały w retrospekcji. Ważniejsze dane demograficzne zaprezentowano w układzie podregionów, powiatów oraz gmin w podziale na miasta i wsie. Dokonano także porównania wybranych zmiennych wojewódzkich do tych notowanych w kraju, jak i w innych województwach. Publikacja została uzupełniona o uwagi metodologiczne, które obejmują źródła i zakres danych statystycznych, stosowane klasyfikacje i grupowania oraz objaśnienie najważniejszych pojęć.

Uwadze Czytelników pragnę polecić publikacje zbiorcze Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy zawierające także podstawowe dane statystyczne opisujące sytuację demograficzną województwa, m.in. „Rocznik Statystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, czy „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego” (dostępne na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy <https://bydgoszcz.stat.gov.pl/>) oraz bazy danych (Bank Danych Lokalnych, czy Demografia) z szerokim zasobem danych demograficznych (dostępne na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (<http://www.stat.gov.pl>)).

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Bydgoszczy

dr Wiesława Gierańczyk

Bydgoszcz, sierpień 2020 r.

Preface

The Statistical Office in Bydgoszcz presents to you the latest edition of the publication entitled *Population, vital statistics and migration in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019*.

The study contains basic statistical data describing the demographic situation of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019, and selected information in retrospect. A comprehensive set of statistical data characterises changes in the size and structure of the voivodship's population, in natural and migratory movements. The population changes projected for the voivodship until 2050 are also outlined, and for a broader picture of intra-voivodship changes, the results of Statistics Poland's experimental study, presenting the projection of selected components for gminas until 2030, were used.

The main part of the study consists of an executive summary and statistical tables. The executive summary is enriched with graphical forms of presenting statistical data, namely cartograms, cartodiagrams and charts that illustrate the spatial and temporal variability of the analysed phenomena. The tabular part describing the demographic situation in 2019 is preceded by review tables in which selected variables are presented in retrospect. The most important demographic data are presented by subregion, powiat and gmina with a further division for gminas into urban areas and rural areas. The selected voivodship variables were also compared to those recorded for the country and for other voivodships. The publication has been supplemented with methodological notes, which include information on the sources and scope of statistical data, the classifications and groupings applied, and explanations of the most important concepts.

I would like to recommend for the attention of the readers the collective publications of the Statistical Office in Bydgoszcz, which also contain basic statistical data describing the demographic situation of the voivodship, including *Statistical Yearbook of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship* or *Report on the socio-economic situation of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship* (available on the website of the Statistical Office in Bydgoszcz <https://bydgoszcz.stat.gov.pl/>) and databases (Local Data Bank or Demography) with a wide range of demographic data (available on the website of Statistics Poland (<http://www.stat.gov.pl>)).

Director
of the Statistical Office
in Bydgoszcz

Wiesława Gierańczyk, Ph. D.

Spis treści

PRZEDMOWA	
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I WAŻNIEJSZE SKRÓTY	
SYNTEZA	
Rozdział 1. Stan i struktura ludności	
Rozdział 2. Ruch naturalny ludności	
Rozdział 3. Migracje ludności na pobyt stały	
Rozdział 4. Wewnętrzwojewódzkie zróżnicowanie procesów demograficznych	
UWAGI METODOLOGICZNE	
I. Źródła i zakres danych	
II. Objasnienia podstawowych pojęć	
SPIS TABLIC	
1. Bilans ludności	
2. Stan ludności, stopa przyrostu rzeczywistego, przyrost naturalny i saldo migracji ludności	
3. Współczynniki obciążenia demograficznego	
4. Nowożeńcy i mediana wieku nowożeńców	
5. Separacje orzeczone	
6. Rozwody orzeczone	
7. Urodzenia żywe oraz mediana wieku matek	
8. Zgony i mediana wieku osób zmarłych	
9. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	
10. Stan ludności, stopa przyrostu rzeczywistego, przyrost naturalny oraz saldo migracji stałej ludności według miejsca zamieszkania	

Contents

PREFACE	3
SYMBOLS AND MAIN ABBREVIATIONS	12
EXECUTIVE SUMMARY	13
Chapter 1. Size and structure of the population	13
Chapter 2. Vital statistics of the population	24
Chapter 3. Migration of the population for permanent residence	38
Chapter 4. Intra-voivodship diversity of demographic processes	45
METHODOLOGICAL NOTES	64
Source and scope of data	64
Main definitions	65
LIST OF TABLES	
Population balance	15
Size of the population, actual increase rate, natural increase and net migration of population	16
Age dependency ratios	20
Bridegrooms and brides and the median age of bridegrooms and brides	26
Separations decreed	27
Divorces granted	27
Live births and the median age of mothers at childbirth	30
Deaths and median age of deceased persons	33
Internal and international migration of population for permanent residence	40
Size of the population, actual increase rate, natural increase and net migration of population for permanent residence by place of residence	46

SPIS WYKRESÓW**LIST OF CHARTS**

1.	Przyrost naturalny i ogólne saldo migracji ludności w województwie kujawsko-pomorskim	Natural increase and total net migration of the population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	16
2.	Ludność według płci i grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim	Population by sex and age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	17
3.	Mediana wieku ludności województwa kujawsko-pomorskiego według płci	Median age of the population of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex	18
4.	Osoby starsze według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim	The elderly by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	22
5.	Indeks starości	The old age index	23
6.	Małżeństwa i rozwody w województwie kujawsko-pomorskim	Marriages and divorces in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	25
7.	Nowożeńcy w województwie kujawsko-pomorskim według płci i grup wieku w 2019 r.	Bridegrooms and brides in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex and age groups in 2019	25
8.	Rozwody orzeczone w województwie kujawsko-pomorskim według płci i grup wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2019 r.	Divorces granted in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex and age groups of spouses at the moment of filing a divorce petition in 2019	27
9.	Płodność kobiet według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim	Female fertility by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	31
10.	Struktura zgonów według płci i grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.	Structure of deaths by sex and age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019	33
11.	Zgony niemowląt	Infant deaths	34
12.	Struktura zgonów według przyczyn i województw w 2018 r.	Structure of deaths by causes and voivodships in 2018	35
13.	Ruch naturalny ludności w województwie kujawsko-pomorskim	Vital statistics of the population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	36
14.	Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim	Total net migration of population for permanent residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	38
15.	Saldo migracji wewnętrznych ludności w województwie kujawsko-pomorskim	Net internal migration of population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	41
16.	Migracje wewnątrz ludności według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim	Internal migration of population by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	42
17.	Saldo migracji zagranicznych ludności w województwie kujawsko-pomorskim	Net international migration of population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	43
18.	Migracje zagraniczne ludności według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim	International migration of population by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship	44

19.	Ludność według ekonomicznych grup wieku i miejsca zamieszkania w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.	Population by economic age groups and place of residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019	49
20.	Przyrost naturalny w województwie kujawsko-pomorskim według miejsca zamieszkania	Natural increase in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by place of residence	53
21.	Urodzenia żywe w województwie kujawsko-pomorskim według miejsca zamieszkania	Live births in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by place of residence	56

SPIS MAP

1.	Zmiana liczby ludności według województw w 2019 r.	Change in population size by voivodships in 2019	14
2.	Gęstość zaludnienia według województw w 2019 r.	Population density by voivodships in 2019	15
3.	Współczynnik starości demograficznej według województw	The old-age rate of demographic ageing by voivodships	21
4.	Urodzenia żywe według województw	Live births by voivodships	29
5.	Zgony według województw	Deaths by voivodships	32
6.	Przyrost naturalny według województw	Natural increase by voivodships	37
7.	Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały według województw	Total net migration of population for permanent residence by voivodships	39
8.	Zmiana liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim według gmin w 2019 r.	Change in the population size in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas in 2019	48
9.	Współczynnik obciążenia demograficznego w województwie kujawsko-pomorskim według powiatów i miast na prawach powiatu	Demographic dependency ratio in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by powiats and cities with powiat status	51
10.	Przyrost naturalny w województwie kujawsko-pomorskim według gmin	Natural increase in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas	55
11.	Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim według gmin	Total net migration of population for permanent residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas	60

LIST OF MAPS**SPIS TABLIC W EXCEL**

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I.	Ważniejsze dane o stanie, ruchu naturalnym i migracjach ludności	Major data on the size, vital statistics and migration of the population
II.	Zmiany w stanie i strukturze ludności	Changes in the size and structure of population

LIST OF TABLES IN EXCEL

REVIEW TABLES

III.	Ludność według płci, miejsca zamieszkania i województw w 2019 r.	Population by sex, place of residence and voivodships in 2019
IV.	Ruch naturalny oraz migracje ludności według miejsca zamieszkania i województw w 2019 r.	Vital statistics and migration of population by place of residence and vovodships in 2019
V.	Wybrane dane o województwie kujawsko-pomorskim i podregionach na tle Polski w 2019 r.	Selected data on the Kujawsko-Pomorskie Voivodship and subregions as compared to Poland in 2019
VI.	Ważniejsze dane demograficzne o miastach Polski liczących 70 000 i więcej mieszkańców w 2019 r.	Major demographic data on cities in Poland with 70 000 and more inhabitants in 2019
VII.	Ważniejsze dane o stanie, ruchu naturalnym i migracjach ludności w miastach na prawach powiatu	Major data on the size, vital statistics and migration of population in cities with powiat status
VIII.	Ważniejsze dane o stanie, ruchu naturalnym i migracjach ludności według podregionów, powiatów i miast na prawach powiatu	Major data on the size, vital statistics and migration of population by subregions, powiats and cities with powiat status
IX.	Jednostki podziału terytorialnego według liczby ludności w 2019 r.	Units of territorial division by population size in 2019

STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

SIZE AND STRUCTURE OF POPULATION

1.	Powierzchnia i ludność według podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Area and population by subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019
2.	Ludność według płci, wieku, podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Population by sex, age, subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019
3.	Ludność według płci, ekonomicznych grup wieku, podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Population by sex, economic age groups, subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019
4.	Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku, podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Population by biological and educational age groups, subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

VITAL STATISTICS OF THE POPULATION

1 (5).	Ruch naturalny ludności według podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Vital statistics of the population by subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019
2 (6).	Nowożeńcy według płci, grup wieku i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Bridegrooms and brides by age groups and place of residence in 2019
3 (7).	Małżeństwa zawarte według wieku nowożeńców w 2019 r.	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2019

4 (8).	Małżeństwa zawarte według płci, miejsca zamieszkania oraz poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2019 r.	Marriages contracted by sex, place of residence and previous marital status of bridegrooms and brides in 2019
5 (9).	Małżeństwa wyznaniowe zawarte według wybranych wyznań i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Religious marriages contracted by selected religious and place of residence in 2019
6 (10).	Małżeństwa zawarte według płci, wieku i poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2019 r.	Marriages contracted by sex, age and previous marital status of bridegrooms and brides in 2019
7 (11).	Małżeństwa zawarte według poziomu wykształcenia nowożeńców i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Marriages contracted by education level of bridegrooms and brides and place of residence in 2019
8 (12).	Separacje orzeczone według wieku separowanych w momencie zawierania małżeństwa i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Separation decreed by age of spouses at the moment of contracting the marriage and place of residence in 2019
9 (13).	Separacje orzeczone według wieku separowanych w momencie wniesienia powództwa i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Separation decreed by age of spouses at the moment of filing a separation petition and place of residence in 2019
10 (14).	Separacje według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie w 2019 r.	Separations by number of underage children in the marriage in 2019
11 (15).	Rozwody według wieku rozwiedzionych w momencie zawierania małżeństwa i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Divorces by age of spouses at the moment of contracting the marriage and place of residence in 2019
12 (16).	Rozwody według wieku rozwiedzionych w momencie wniesienia powództwa i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Divorces by age of spouses at the moment of filing a divorce petition and place of residence in 2019
13 (17).	Rozwody według przyczyny rozkładu pożycia małżeńskiego oraz winy stron w 2019 r.	Divorces by cause of breakdown of marriage and guilt of spouses in 2019
14 (18).	Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Divorces by number of underage children in the marriage and place of residence in 2019
15 (19).	Urodzenia według płci i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Births by sex and place of residence in 2019
16 (20).	Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności według miejsca zamieszkania w 2019 r.	Female fertility and reproduction rates of population by place of residence in 2019
17 (21).	Urodzenia według wagi noworodka przy urodzeniu oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Births by weight of new born baby at birth and place of residence in 2019
18 (22).	Urodzenia według wielorakości porodu oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Births by kind of multiple birth and place of residence in 2019

19 (23). Urodzenia według wieku matki, okresu trwania ciąży oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Births by age of mother, period of gestation and place of residence in 2019
20 (24). Urodzenia żywe według grup wieku, poziomu wykształcenia matki oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Live births by age groups, education level of mother and place of residence in 2019
21 (25). Zgony według grup wieku zmarłych, płci oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Deaths by age groups of deceased, sex and place of residence in 2019
22 (26). Zgony osób w wieku 15 lat i więcej według płci zmarłych, stanu cywilnego, grup wieku oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Deaths of persons aged 15 years and more by sex of deceased, marital status, age groups and place of residence in 2019
23 (27). Zgony osób w wieku 13 lat i więcej według płci zmarłych, grup wieku, poziomu wykształcenia oraz miejsca zamieszkania w 2019 r.	Deaths of persons aged 13 years and more by sex of deceased, age groups, educational level and place of residence in 2019
24 (28). Zgony według płci zmarłych, grup wieku, wybranych przyczyn oraz miejsca zamieszkania w 2018 r.	Deaths by sex of deceased, age groups, selected causes and place of residence in 2018
25 (29). Zgony niemowląt według płci, wieku i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Infant deaths by sex, age and place of residence in 2019
26 (30). Zgony niemowląt według wybranych przyczyn i miejsca zamieszkania w 2018 r.	Infant deaths by selected causes and place of residence in 2018
MIGRACJE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY	MIGRATION OF THE POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE
1 (31). Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według miejsca zamieszkania w 2019 r.	Internal and international migration of population for permanent residence by place of residence in 2019
2 (32). Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania oraz płci w 2019 r.	Internal migration of population for permanent residence by voivodship of present and previous residence as well as sex in 2019
3 (33). Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i grup wieku migrantów w 2019 r.	Internal migration of population for permanent residence by sex and age groups of migrants in 2019
4 (34). Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci, stanu cywilnego migrantów i miejsca zamieszkania w 2019 r.	Internal migration of population for permanent residence by sex, marital status of migrants and place of residence in 2019
5 (35). Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci migrantów, podregionów, powiatów i miast na prawach powiatu w 2019 r.	Internal migration of population for permanent residence by sex of migrants, subregions, powiats and cities with powiat status in 2019

-
6 (36). Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci migrantów oraz podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu i gmin w 2019 r.	Internal migration of population for permanent residence by sex of migrants as well as subregions, powiats, cities with powiat status and gminas in 2019
7 (37). Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według kontynentów, wybranych krajów oraz płci migrantów i miejsca zamieszkania w 2019 r.	International migration of population for permanent residence by continents, selected countries and sex of migrants and place of residence in 2019
8 (38). Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci, grup wieku migrantów i miejsca zamieszkania w 2019 r.	International migration of population for permanent residence by sex, age groups of migrants and place of residence in 2019
9 (39). Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci migrantów, podregionów, powiatów i miast na prawach powiatu w 2019 r.	International migration of population for permanent residence by sex of migrants, subregions, powiats and cities with powiat status in 2019

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
nr (Nr) No.	numer number
poz.	pozycja item
pkt	punkt
p. proc.	punkt procentowy
tabl.	tablica table
r.	rok
str.	strona
Dz. U.	Dziennik Ustaw Journal of Laws
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Official Journal
e.g.	for example
tj. i.e.	to jest that is
tzn.	to znaczy
m.	miasto
WE	Wspólnota Europejska European Community
UE EU	Unia Europejska European Union

Synteza

Executive summary

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura ludności

Size and structure of population

Stan ludności kształtowany jest przez przyrost naturalny, ruch migracyjny oraz przesunięcia ludności wynikające ze zmian administracyjnych. Na skutek ujemnego przyrostu naturalnego ludności oraz odpływu migracyjnego rokrocznie w okresie 2010–2019 malała liczba mieszkańców w województwie kujawsko-pomorskim. Większość ludności województwa zamieszkuje w miastach, jednak ludności tej ubywa na rzecz zaludniania terenów wiejskich.

Efektom przemian demograficznych są zmiany obserwowane w strukturze wieku ludności. W ostatnich latach występuje spadek liczby dzieci oraz wzrost liczby osób starszych, co skutkuje starzeniem się społeczeństwa. Wpływ na to ma m.in. wydłużanie się dalszego trwania życia. Wśród mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety.

Stan ludności

W końcu grudnia 2019 r. województwo kujawsko-pomorskie zamieszkiwało 2 072,4 tys. osób (10. pozycja wśród wszystkich województw), tj. 5,4% ludności w kraju. Od 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim obserwowany jest spadek liczby ludności. W końcu 2019 r. w porównaniu z 2010 r., ubyło 26,3 tys. mieszkańców województwa, tj. o 1,3% (w Polsce spadek o 0,4%). Prognoza demograficzna¹ wskazuje, że populacja województwa w 2050 r. będzie liczyła 1 799,0 tys. osób, czyli o 13,2% mniej niż w 2019 r.

Spośród 16 województw spadek liczby ludności

¹ Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności na lata 2014-2050 (opracowana 2014 r.), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-1,5.html>, (dostęp 13.07.2020 r.).

Population size is shaped by natural increase, migration and population shifts resulting from administrative changes. As a result of natural population decline and migration outflow, the number of inhabitants of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was decreasing every year in the period 2010–2019. Most of the voivodship's population live in urban areas, but this population is diminishing in favour of populating rural areas.

The effect of these demographic processes are changes observed in the age structure of the population. In recent years, there has been a decrease in the number of children and an increase in the number of elderly people, resulting in the ageing of population. This is influenced by, among other things, extending life expectancy. Women have a slight numerical advantage over men among the inhabitants.

Size of population

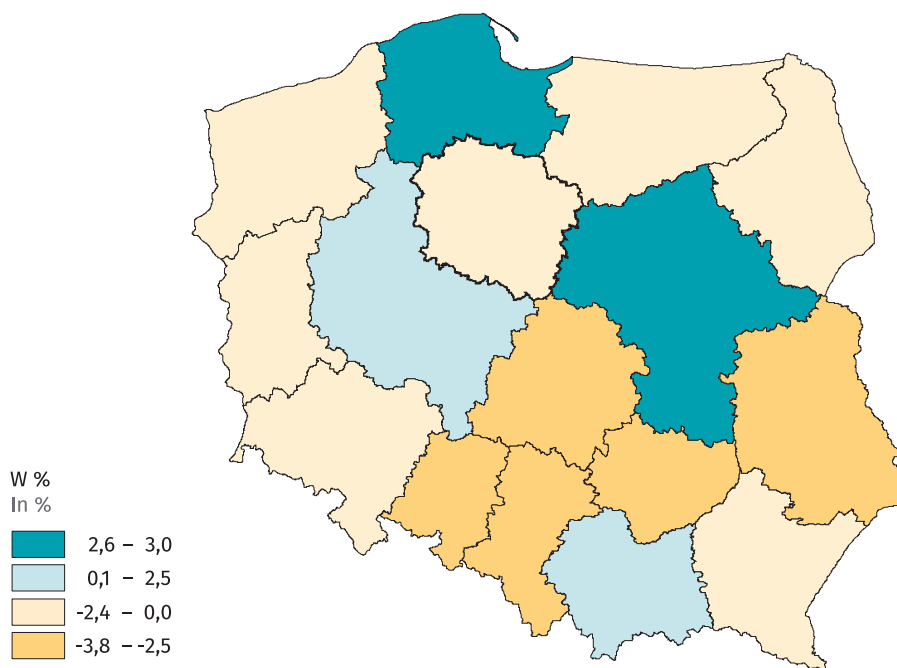
At the end of December 2019, the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was inhabited by 2 072.4 thousand people (10th position among all voivodships), which is 5.4% of the country's population. Since 2010, a decrease in the population size has been observed in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. At the end of 2019, compared to 2010, the number of voivodship's inhabitants was lower by 26.3 thousand that is 1.3% (in Poland, a decrease of 0.4%). The demographic projection¹ indicates that the population of the voivodship in 2050 will be 1 799.0 thousand people, 13.2% less than in 2019.

¹ Statistics Poland, Population projection 2014-2050 (prepared in 2014), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-1,5.html>, (accessed 13.07.2020).

w 2019 r. w porównaniu z 2010 r. wystąpił w 12, przy czym największy w województwie świętokrzyskim (spadek o 3,8%). Największy wzrost populacji w omawianym okresie odnotowano w województwach mazowieckim i pomorskim (po 3,0% w każdym z wymienionych województw).

In 2019, population decline compared to 2010 occurred in 12 out of 16 voivodships, with the largest decrease in the Świętokrzyskie Voivodship (3.8%). The largest increase in the population in the analysed period was recorded in the Mazowieckie and Pomorskie voivodships (3.0% each).

Mapa 1. Zmiana liczby ludności według województw w 2019 r. (2010=100)
Map 1. Change in population size by voivodships in 2019 (2010=100)

W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano spadek (o 4,0%) liczby ludności w miastach, a wzrost (o 3,0%) populacji zamieszkującej wieś (w Polsce odpowiednio spadek o 1,6% i wzrost o 1,6%). W 2019 r. w przeciwieństwie do sytuacji z 2010 r. zarówno w województwie, jak i w kraju, wystąpił ujemny przyrost naturalny oznaczający przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych. W obu porównywanych latach w województwie odnotowano ujemne saldo migracji na pobyt stały (w kraju w 2010 r. wartość była ujemna, a w 2019 r. dodatnia).

In 2019, compared to 2010, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there was recorded a decrease (by 4.0%) in the size of the urban population, and an increase (by 3.0%) in the size of the rural population (in Poland, a decrease of 1.6% and an increase of 1.6%, respectively). In 2019, contrary to the situation in 2010, both in the voivodship and in the country, there was a negative natural increase, meaning the numerical advantage of the number of deaths over the number of live births. In both compared years, negative net migration for permanent residence was recorded in the voivodship (in the country, in 2010, the value was negative, and in 2019 – positive).

Tablica 1. Bilans ludności
Table 1. Population balance

Bilans ludności		Population balance
Stan ludności 31 XII 2018 r.	2077775	Population As of 31 December 2018
+ (-) Przyrost naturalny	-2754	+ (-) Natural increase
+ (-) Saldo migracji na pobyt stały	-2666	+ (-) Net migration for permanent residence
+ (-) Saldo migracji na pobyt czasowy ponad 3 miesiące/1 rok	18	+ (-) Net migration for temporary stay over 3 months/1 year
+ (-) Przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych	-	+ (-) Population flow due to administrative changes
Stan ludności 31 XII 2019 r.	2072373	Population As of 31 December 2019

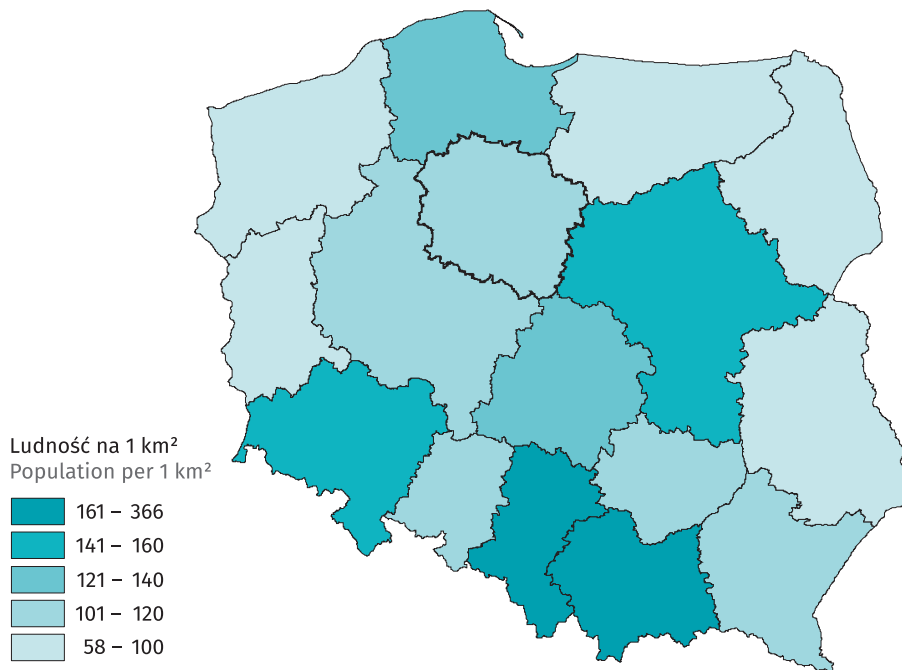
W końcu 2019 r. średnia gęstość zaludnienia, czyli przeciętna liczba osób przypadająca na 1 km² powierzchni w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 115 osób (w kraju 123 osoby na 1 km²), tj. o 2 osoby na 1 km² mniej niż w 2010 r. W 2019 r. w miastach przypadały 1472 osoby na 1 km², a na wsiach 50 osób na 1 km².

Spośród wszystkich województw, w 2019 r. najgęściej zaludnione było województwo śląskie (366 osób na 1 km²), a najmniej ludności na 1 km² przypadło w województwie podlaskim (58 osób na 1 km²).

At the end of 2019, the average population density, i.e. the average number of persons per 1 km² in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, was 115 (123 persons per 1 km² in the country), 2 persons per 1 km² fewer than in 2010. In 2019, the average population density in urban areas was 1 472 persons per 1 km², and 50 persons per 1 km² in rural areas.

Out of all voivodships, in 2019, the most densely populated voivodship was Śląskie (366 persons per 1 km²), while the least populated was the Podlaskie Voivodship (58 persons per 1 km²).

Mapa 2. Gęstość zaludnienia według województw w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 2. Population density by voivodships in 2019
As of 31 December

Przyrost rzeczywisty

Rzeczywiste zmiany w stanie liczby ludności województwa (przyrost rzeczywisty) wynikają głównie z dwóch procesów demograficznych – przyrostu naturalnego (tj. różnicy między urodzeniami żywymi i zgonami) oraz ruchu wędrownego (mierzonego saldem migracji wewnętrznych i zagranicznych (stałych i czasowych), tj. różnicą między napływem ludności a odpływem).

Actual increase

Actual changes in the size of the voivodship's population (actual increase) result mainly from two demographic processes – natural increase (i.e. the difference between live births and deaths) and migratory movement (measured by the balance of internal and international migration (permanent and temporary), i.e. the difference between population inflow and outflow).

Tablica 2. Stan ludności, stopa przyrostu rzeczywistego, przyrost naturalny i saldo migracji ludności
Table 2. Size of the population, actual increase rate, natural increase and net migration of population

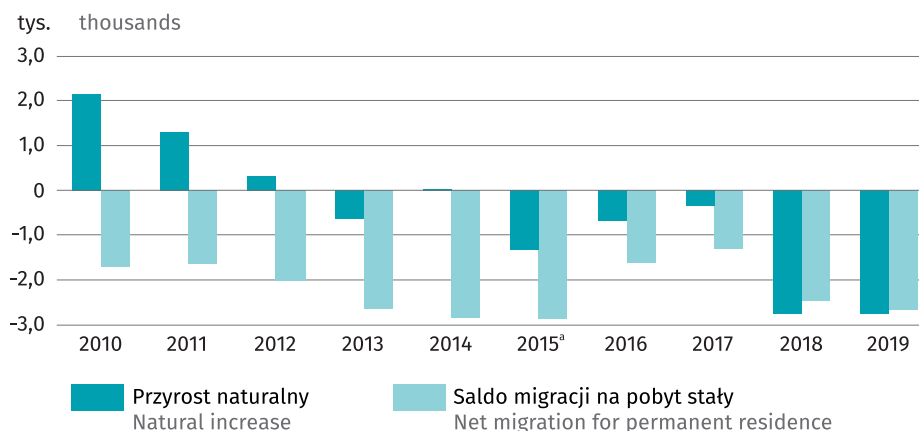
LATA YEARS	Ludność w tys. (stan w dniu 31 grudnia) Population in thousands (as of 31 December)	Stopa przyrostu/ ubytku rzeczywistego w % Actual increase/ decrease rate in %	Przyrost naturalny Natural increase			Saldo migracji na pobyt stały Net migration for permanent residence		
			razem total	urodzenia żywe live births	zgony deaths	razem total	wewnętrznych internal	zagranicznych international
			na 1000 ludności per 1000 population					
2010	2098,7	.	1,0	10,8	9,7	-0,8	-0,7	-0,1
2015	2086,2	-0,18	-0,6	9,2	9,8	-1,4 ^a	-0,8	.
2018	2077,8	-0,25	-1,3	9,6	10,9	-1,2	-1,2	0,0
2019	2072,4	-0,26	-1,3	9,3	10,7	-1,3	-1,4	0,1

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For the calculation of net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Od 2011 r. notowany jest ujemny przyrost rzeczywisty ludności województwa kujawsko-pomorskiego. W 2019 r. był on wynikiem ujemnego salda migracji

Since 2011, a negative actual increase in the population of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship has been recorded. In 2019, it was the result of negative net

Wykres 1. Przyrost naturalny i ogólne saldo migracji ludności w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 1. Natural increase and total net migration of the population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For the calculation of net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

oraz ujemnego przyrostu naturalnego. Stopa przyrostu rzeczywistego w 2019 r. wyniosła minus 0,26%. Była ona najniższa od 2010 r. Oznacza to, że w województwie ubyło 26 osób na 10 tys. ludności. Dla porównania w kraju w 2019 r. ubyło 7 osób na 10 tys. ludności.

migration and a negative natural increase. The actual increase rate (population growth rate) in 2019 was minus 0.26%. It was the lowest since 2010. This means that the voivodship lost 26 persons per 10 thousand population. For comparison, in 2019 in the country, the population loss was 7 persons per 10 thousand population.

Struktura ludności według płci i grup wieku

W latach 2010–2019 w strukturze ludności województwa kujawsko-pomorskiego, podobnie jak w kraju, przewagę stanowiły kobiety. W poszczególnych latach analizowanego okresu ich udział niezmiennie wynosił 51,5% ogólnej liczby mieszkańców województwa (w kraju 51,6%).

Population structure by sex and age groups

In the years 2010–2019, in the population structure of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, similarly to the rest of the country, females prevailed numerically. In particular years of the analysed period, their share was invariably 51.5% of the total number of inhabitants of the voivodship (51.6% in the country).

Relacje pomiędzy liczbą mężczyzn a liczbą kobiet różnią się w poszczególnych grupach wieku. W 2019 r. w młodszych grupach wieku przewagę stanowili męż-

The relations between the number of males and the number of females differ in particular age groups. In 2019, males prevailed in younger age groups, whereas

Wykres 2. Ludność według płci i grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Population by sex and age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship As of 31 December

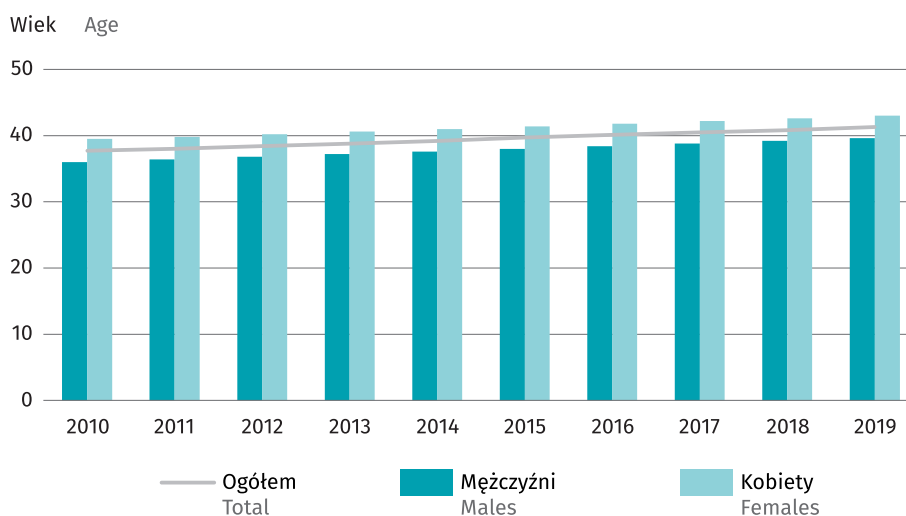
czyżni, a w starszych, tj. od grupy z przedziału wieku 50–54 lata, kobiety. Wśród osób w wieku 65 lat i więcej 60,0% stanowiły kobiety.

W 2019 r. statystyczny mieszkaniec województwa kujawsko-pomorskiego liczył 41,3 lat, przy czym mężczyzna 39,6 lat, a kobieta 43,0 lata. W latach 2010–2019 zwiększyła się mediana wieku ludności w województwie. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. średni wiek mieszkańców wzrósł o 3,6 lata. Mieszkańcy wsi liczyli średnio 39,1 lat i byli młodsi od mieszkańców miast średnio o niemal 4 lata. Prognoza wskazuje, że w 2050 r. średni wiek mieszkańca województwa wyniesie 52,7 lata, tj. o ponad 11 lat więcej niż w 2019 r. W przypadku mężczyzn ma to być 50,4 lat, a kobiet – 54,9 lata.

females in older age groups, i.e. from the 50–54 age group. Women accounted for 60.0% of people aged 65 and over.

In 2019, the average inhabitant of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was 41.3 years old, with a man 39.6 years old and a woman 43.0 years old. In the years 2010–2019, the median age of the population in the voivodship increased. In 2019, compared to 2010, the average age of the inhabitants increased by 3.6 years. Rural inhabitants were on average 39.1 years old and were younger than urban inhabitants on average by less than 4 years. The projection indicates that in 2050 the average age of an inhabitant of the voivodship will be 52.7 years, over 11 years more than in 2019. In the case of men it is going to be 50.4 years, and in the case of women – 54.9 years.

Wykres 3. Mediana wieku ludności województwa kujawsko-pomorskiego według płci
Chart 3. Median age of the population of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex

Efektom zmian demograficznych są zmiany w strukturze ludności według wieku. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (do 373,4 tys. osób) oraz produkcyjnym (do 1251,2 tys. osób). Zwiększyła się natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (do 447,8 tys. osób).

Na koniec 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim ludności w wieku przedprodukcyjnym, tj. poniżej 18. roku życia było mniej o 8,2% niż 2010 r. (w Polsce mniej o 4,1%). W porównywanych latach odsetek tej grupy osób w województwie w liczbie ludności ogółem zmalał o 1,4 p. proc. do 18,0% w 2019 r. W tym samym czasie w Polsce odsetek ten zmniejszył się o 0,7 p. proc.

The effect of demographic changes are changes in the age structure of the population. In 2019, compared to 2010, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, there was a decrease in the number of persons of pre-working age (to 373.4 thousand persons) and also those of working age (to 1 251.2 thousand persons). On the other hand, the number of persons of post-working age increased (to 447.8 thousand persons).

At the end of 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the pre-working age population, i.e. under 18 years of age was 8.2% smaller than in 2010 (in Poland smaller by 4.1%). Between the compared years, the percentage of this group of people in the voivodship's total population decreased by 1.4 percentage points

(do 18,1% w 2019 r.). W wiek produkcyjny wkraczają coraz mniej liczne roczniki osiemnastolatków – w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim było ich 20,8 tys. osób (w 2010 r. 28,4 tys. osób).

W latach 2010–2019 zmniejszyła się także zarówno w województwie kujawsko-pomorskim (o 7,8%), jak i w Polsce (o 7,3%) liczba ludności w wieku produkcyjnym (18–59 lat w przypadku kobiet, 18–64 lata w przypadku mężczyzn). Udział tej zbiorowości w ogólnej liczbie ludności województwa zmalał z 64,7% w 2010 r. do 60,4% w 2019 r. (w kraju spadek z 64,4% do 60,0%). W 2019 r. w stosunku do 2010 r. w województwie stwierdzono mniejszy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, tj. osób w wieku 18–44 lata (spadek o 6,9%) niż niemobilnym (spadek o 9,3%).

W odniesieniu do grupy ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej w przypadku kobiet, 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn) sytuacja kształtuje się odmiennie niż w przypadku ludności w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym zarówno w województwie kujawsko-pomorskim, jak i w Polsce. W 2019 r. ta grupa ludności zwiększyła się o 33,7% w porównaniu z 2010 r. (w Polsce wzrost o 30,2%). Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w populacji województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. wyniósł 21,6% i był o 5,6 p. proc. większy niż w 2010 r. (w kraju 21,9%, tj. wzrost o 5,1 p. proc.).

Mało korzystne relacje w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku obrazuje rosnąca wartość współczynnika obciążenia demograficznego, liczonego jako liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W końcu grudnia 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim przypadało 65,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, przy czym 29,8 osób było w wieku przedprodukcyjnym, a 35,8 osób w wieku poprodukcyjnym. W 2010 r. współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł odpowiednio: 54,7 osoby oraz 30,0 osób i 24,7 osoby. Dla porównania w kraju w 2019 r. analizowany współczynnik wyniósł 66,7 osób (z czego przypadło 30,2 osób w wieku przedprodukcyjnym, a 36,5 osób w wieku poprodukcyjnym). Spośród województw najniższy współczynnik obciążenia demograficznego w 2019 r. odnotowano w województwie podkarpackim (62,7 osoby w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), a najwyższy w województwie łódzkim (70,2 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym).

to 18.0% in 2019. At the same time in Poland, this share decreased by 0.7 percentage points (up to 18.1% in 2019). Fewer and fewer groups of 18-year-olds are entering the working age population – in 2019, there were 20.8 thousand of them in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (in 2010, 28.4 thousand persons).

In the years 2010–2019, the size of working age population (18–59 years in the case of women, 18–64 years in the case of men) decreased in both the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (by 7.8%) and Poland (by 7.3%). The share of this group in the total population of the voivodship decreased from 64.7% in 2010 to 60.4% in 2019 (in Poland, it decreased from 64.4% to 60.0%). In the voivodship, in 2019, a smaller decrease compared to 2010 was recorded in the mobile working age population, consisting of persons aged 18–44 years (a decrease of 6.9%) than in the non-mobile working age population (a decrease of 9.3%).

With regard to the post-working age population (60 years and over for women, 65 years and over for men), the situation is different than for the pre-working age and working age populations, both in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship and Poland. In 2019, this population group increased by 33.7% compared to 2010 (in Poland it increased by 30.2%). The share of the post-working age population in the population of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019 amounted to 21.6% and was by 5.6 percentage points higher than in 2010 (21.9% in Poland, which means an increase by 5.1 percentage points).

Not particularly advantageous relations in the population structure by economic age groups are illustrated by the increasing value of the age dependency ratio, calculated as the number of persons of non-working age per 100 persons of working age. At the end of December 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there were 65.6 persons of non-working age per 100 persons of working age, with 29.8 persons of pre-working age and 35.8 persons of post-working age. In 2010, the age dependency ratio was: 54.7 persons, 30.0 persons and 24.7 persons, respectively. For comparison, in Poland, in 2019, the analysed ratio amounted to 66.7 persons (of which 30.2 persons were of pre-working age and 36.5 persons of post-working age). Among the voivodships, the lowest age dependency ratio in 2019 was recorded in the Podkarpackie Voivodship (62.7 persons of non-working age per 100 persons of working age), and the highest in the Łódzkie Voivodship (70.2 persons of non-working age per 100 persons of working age).

Tablica 3. Współczynniki obciążenia demograficznego
Stan w dniu 31 grudnia
Table 3. Age dependency ratios
As of 31 December

LATA YEARS	Osoby w wieku nieprodukcyjnym Persons of non-working age		
	ogółem total	przedprodukcyjnym pre-working age	poprodukcyjnym post-working age
	na 100 osób w wieku produkcyjnym per 100 persons of working age		
2010	54,7	30,0	24,7
2015	59,4	28,9	30,4
2018	64,1	29,6	34,5
2019	65,6	29,8	35,8

W latach 2010–2019 z roku na rok odnotowano malejący udział dzieci (osoby w wieku 0–14 lat) w strukturze ludności w województwie kujawsko-pomorskim, przy wzroście udziału ludności starszej. Wskazuje to na występujące zjawisko starzenia się społeczeństwa. W 2019 r. odsetek dzieci stanowił 15,2%, tj. o 0,4 p. proc. mniej niż w 2010 r., a w 2050 r. prognozuje się jego spadek do 12,0%.

Miarą w ocenie procesu starzenia się społeczeństwa jest współczynnik starości demograficznej, określający udział osób starszych, tj. w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności. W 2019 r. wyniósł on w województwie kujawsko-pomorskim 17,7% i wzrósł w relacji do 2010 r. o 5,2 p. proc. W miastach współczynnik ten wyniósł 20,0%, a na wsiach 14,5% (w 2010 r. odpowiednio 13,5% i 11,1%). Pogłębiające się niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców województwa potwierdzają wyniki prognozy demograficznej GUS. Dane statystyczne wskazują, że w 2050 r. osoby starsze będą stanowiły 32,8% ludności województwa (w miastach 35,7%, a na wsiach 29,4%).

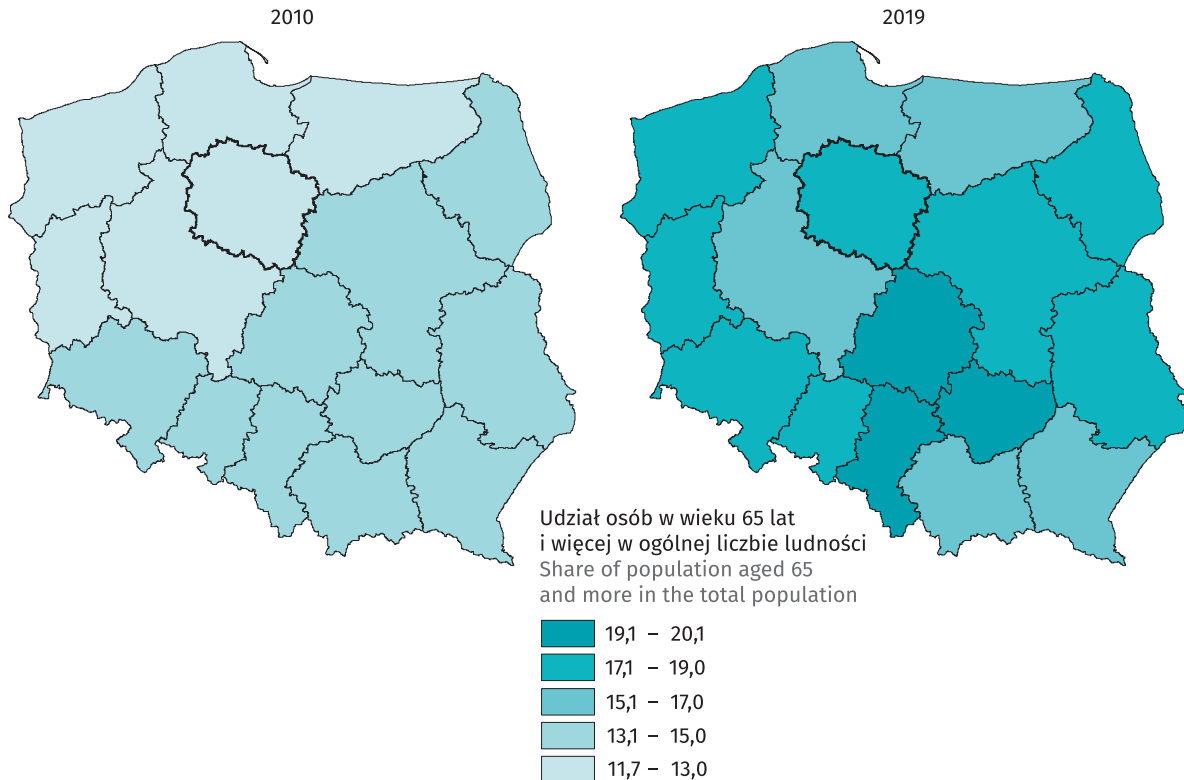
W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim udział osób w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem był niższy niż w Polsce, gdzie wyniósł 18,1%. Województwem, w którym odnotowano największy udział osób starszych w ludności ogółem było województwo łódzkie (udział osób starszych w ludności ogółem wyniósł 20,1%), a najmniejszy udział odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (16,6%).

In the years 2010–2019, the share of children (persons aged 0-14 years) in the population structure of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was decreasing year by year, with an increase in the share of elderly people. This indicates the process of population ageing. In 2019, the percentage of children accounted for 15.2%, by 0.4 percentage points less than in 2010, and in 2050 it is projected a decrease to 12.0%.

The measure of the population ageing process is the old-age rate, which indicates the share of elderly people, i.e. aged 65 and over, in the total population. In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship it amounted to 17.7% and increased by 5.2 percentage points compared to 2010. In urban areas this ratio was 20.0%, while in rural areas 14.5% (in 2010, 13.5% and 11.1% respectively). The deepening unfavourable changes in the age structure of the voivodship's population confirm the results of Statistics Poland's demographic projection. Statistical data indicate that in 2050 the elderly persons will constitute 32.8% of the voivodship's population (35.7% in urban areas and 29.4% in rural areas).

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the share of people aged 65 and over in the total population was lower than in Poland, where it amounted to 18.1%. The voivodship with the highest share of elderly people in its total population was the Łódzkie Voivodship (20.1%), while the lowest share was recorded in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship (16.6%).

Mapa 3. Współczynnik starości demograficznej według województw
Map 3. The old-age rate by voivodships

Istotny w ocenie poziomu pogłębiającego się zjawiska starzenia się społeczeństwa jest pomiar liczby osób w wieku sędziwym, tj. w wieku 85 lat i więcej. W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim grupa ta liczyła 40,3 tys. osób, tj. o 53,8% więcej niż w 2010 r. Grupa osób sędziwych w 2019 r. stanowiła 1,9% ogółu ludności (w 2010 r. było to 1,2% populacji województwa). Według prognozy demograficznej liczba osób w wieku 85 lat i więcej wzrośnie w 2050 r. do 110,1 tys. osób, a udział zwiększy się do 6,1%.

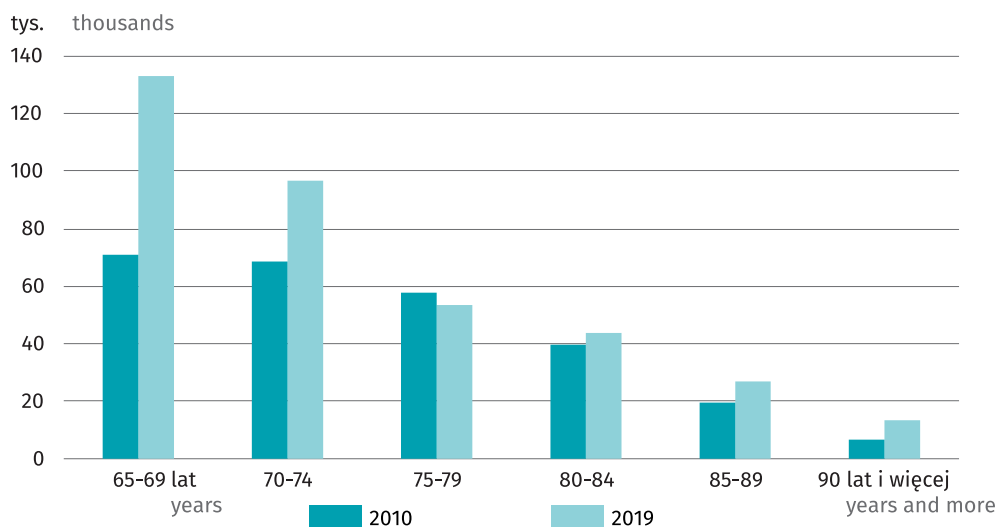
Jedną z miar zaawansowania starzenia się ludności jest też relacja osób sędziwych do populacji osób starszych. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. udział osób sędziwych w grupie osób w wieku 65 lat i więcej wzrósł o 1,1 p. proc. (w 2019 r. wyniósł on 11,0%). W miastach osoby sędziwe w 2019 r. stanowiły 10,8% osób starszych (wzrost w stosunku do 2010 r. o 1,3 p. proc.), a na wsiach 11,2% (wzrost o 0,4 p. proc.). Prognozowane zmiany demograficzne wskazują, że w 2050 r. osoby sędziwe będą stanowiły 18,7% starszych mieszkańców województwa (w miastach 20,2%, a na wsiach 16,6%).

What is significant for the assessment of the deepening process of population ageing is the measurement of the number of very old people, i.e. those aged 85 and over. In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, this group numbered 40.3 thousand persons, 53.8% more than in 2010. In 2019, the group of very old persons accounted for 1.9% of the total population (in 2010, it was 1.2% of the voivodship's population). According to the demographic projection, the number of persons aged 85 and over will increase to 110.1 thousand in 2050, and their share will increase to 6.1%.

One of the measures in analysing the advancement of population ageing is the ratio of very old persons to the elderly population. In 2019, compared to 2010, the share of very old persons in the group of persons aged 65 and over increased by 1.1 percentage points (in 2019 it was 11.0%). In urban areas, in 2019, very old persons accounted for 10.8% of elderly persons (an increase by 1.3 percentage points compared to 2010), and in rural areas – 11.2% (an increase by 0.4 percentage points). The projected demographic changes indicate that in 2050 very old persons will constitute 18.7% of the voivodship's elderly population (20.2% in urban areas and 16.6% in rural areas).

Wykres 4. Osoby starsze według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. The elderly persons by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship
As of 31 December

W latach 2010–2019 zaobserwowano w województwie kujawsko-pomorskim wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia. Według danych z 2019 r., przy założeniu stałego poziomu umieralności, chłopcy w momencie urodzenia będą mieli przed sobą 73,7 lata życia, a dziewczynki 81,0 lat (w 2010 r. przeciętne dalsze trwanie życia wynosiło odpowiednio 71,4 lat i 79,8 lat). Nie odnotowano istotnych różnic w długości dalszego trwania życia w zależności od miejsca zamieszkania.

Pogorszenie proporcji między najmłodszymi a najstarszymi generacjami odzwierciedla wzrost wartości indeksu starości. Wskaźnik ten prezentuje relację pokoleniową dziadków i wnuczków, tzn. liczbę osób w wieku 65 lat i więcej przypadającą na 100 osób w wieku 0–14 lat. W województwie kujawsko-pomorskim relacja ta zwiększyła się z przypadających 80 osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 0–14 lat w 2010 r. do 117 osób w 2019 r. (w 2050 r. prognozuje się dalszy wzrost indeksu starości do 273 osób).

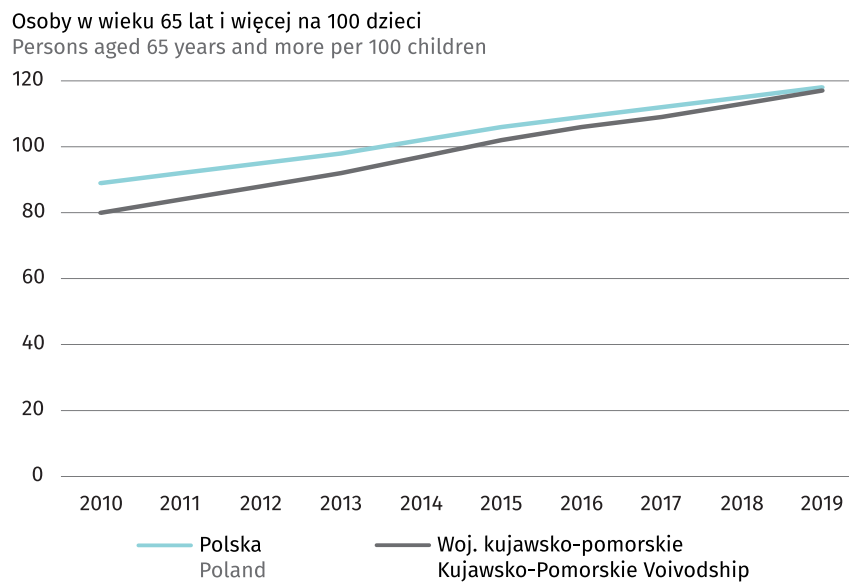
W 2019 r. w miastach w województwie przypadało 142 starszych mieszkańców na 100 dzieci z grupy wieku od 0 do 14 lat (w 2010 r. było to 96 osób w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poniżej 15. roku życia). Na wsiach współczynnik ten wyniósł 87 osób w wieku 65 lat i więcej na 100 dzieci (w 2010 r. były to 62 osoby w wieku 65 lat i więcej na 100 dzieci).

In the years 2010–2019, the extension of average life expectancy was observed in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. According to the data from 2019, assuming a constant mortality rate, boys at birth will have 73.7 years of life, and girls 81.0 years (in 2010, the average life expectancy was 71.4 years and 79.8 years, respectively). There were no significant differences in life expectancy depending on the place of residence.

The deterioration of the proportion between the youngest and the oldest generations reflects an increase in the value of the ageing index. This indicator presents the relationship between grandparents and grandchildren, i.e. the number of persons aged 65 years and over per 100 persons aged 0–14 years. In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, this ratio increased from 80 persons aged 65 and over per 100 persons aged 0–14 years in 2010 to 117 persons in 2019 (a further increase in the ageing index is forecast up to 273 persons for the year 2050).

In 2019, there were 142 elderly inhabitants per 100 children aged 0–14 years in the voivodship's urban areas (in 2010, there were 96 persons aged 65 and over per 100 persons under the age of 15). In rural areas, this ratio amounted to 87 persons aged 65 and over per 100 children (in 2010, it was 62 persons aged 65 and over per 100 children).

Wykres 5. Indeks starości
Chart 5. The ageing index

Rozdział 2

Chapter 2

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Zjawiska demograficzne, określane jako ruch naturalny ludności wpływają zarówno na zmiany w stanie, jak i w strukturze ludności. W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim w porównaniu z 2010 r. zarejestrowano mniej urodzeń żywych i więcej zgonów. W 2019 r. odnotowano ujemny przyrost naturalny (w 2010 r. był dodatni). Zawarto mniej małżeństw niż w 2010 r., a także orzeczono mniej separacji i rozwodów. Liczba orzeczonych rozwodów zwiększyła się jednak w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2019 r. rozwiązano więcej małżeństw niż ich zawarto. Najczęstszą przyczyną rozwiązywania małżeństw był zgon jednego ze współmałżonków.

Małżeństwa, separacje i rozwody

W końcu 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim istniało 476,7 tys. małżeństw (485,1 tys. w 2010 r.). W tymże roku rozwiązano 12,5 tys. małżeństw, a zawarto ich o 2,9 tys. mniej. Najczęstszą przyczyną rozwiązywania małżeństw (70,0%) było owdowienie. Śmierć współmałżonka przyczyniła się w omawianym roku do rozwiązania 18,4 małżeństw w przeliczeniu na każde 1000 istniejących małżeństw. Ze wszystkich województw z tej przyczyny najwięcej małżeństw rozwiązano w województwie łódzkim (20,5 małżeństw na 1000 istniejących małżeństw), a najmniej w podkarpackim (15,9 małżeństw na 1000 istniejących małżeństw).

W województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. zarejestrowano 9,6 tys. nowych związków małżeńskich (5,2% wszystkich w kraju), tj. o 22,7% mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw (liczba zawartych małżeństw na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej) zmalał z 7,0 małżeństw w 2010 r. do 5,5 małżeństw na 1000 osób omawianej grupy wieku w 2019 r. W omawianym roku wśród nowo zawartych małżeństw w województwie większość par (74,6%) stanowili kawalerowie z pannami (w 2010 r. 83,8% małżeństw).

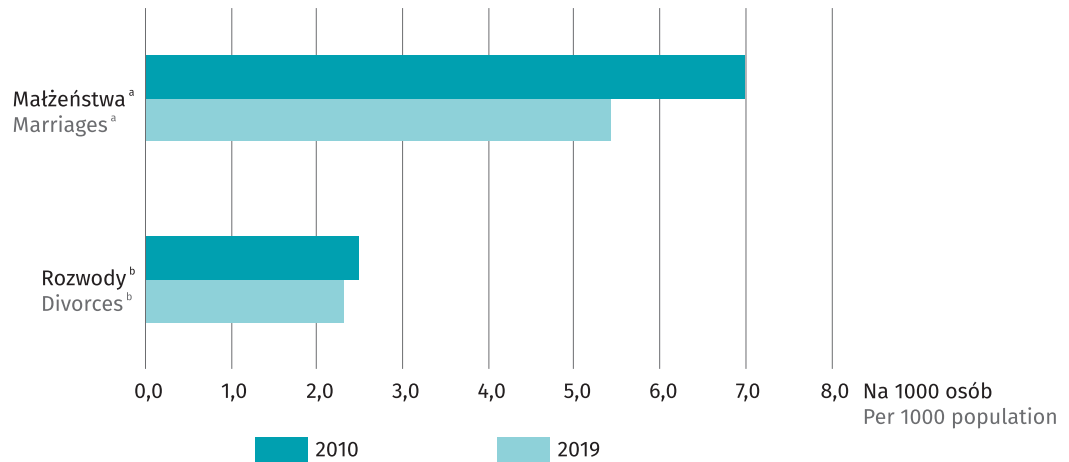
Demographic phenomena, defined as the natural movement of population, affect both the size and structure of the population. In 2019, fewer live births and more deaths were registered in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship compared with 2010. In 2019, a negative natural increase was recorded (in 2010 it was positive). Fewer marriages were contracted than in 2010 and there were fewer separations and divorces. However, the number of divorces granted increased compared with the previous year. In 2019, more marriages were dissolved than were contracted. The most common cause of the dissolution of marriages was the death of one of the spouses.

Marriages, divorces and separations

At the end of 2019, there were 476.7 thousand married couples in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (485.1 thousand in 2010). In this year, 12.5 thousand marriages were ended and 2.9 thousand fewer marriages were contracted. Becoming widowed was the most common reason for the dissolution of marriages (70.0%). The death of a spouse in the year under review contributed to the dissolution of 18.4 marriages per every 1 000 existing marriages. Among all voivodships, the greatest number of marriages ended for this reason were in the Łódzkie Voivodship (20.5 marriages per 1 000 existing marriages), and the least number in the Podkarpackie Voivodship (15.9 marriages per 1 000 existing marriages).

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2019, there were registered 9.6 thousand new marriages (5.2% of all marriages in the country), i.e. 22.7% fewer than in 2010. The marriage rate (the number of marriages per 1 000 persons aged 15 years and more) decreased from 7.0 marriages in 2010 up to 5.5 marriages per 1 000 persons of the analysed age group in 2019. In the analysed year, among newly contracted marriages in the voivodship, the majority (74.6%) were those between a single

Wykres 6. Matżeństwa i rozwody w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 6. Marriages and divorces in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

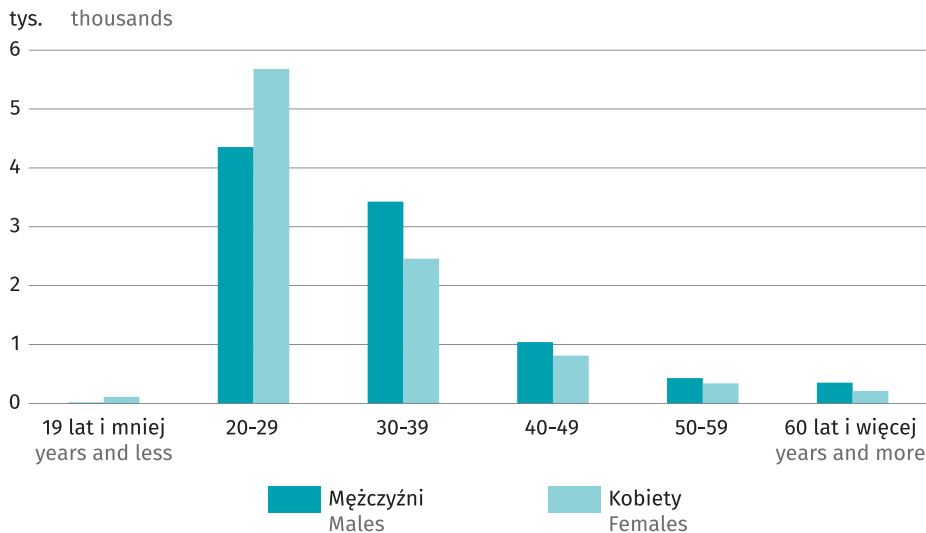
a, b Na 1000 osób w wieku: a – 15 lat i więcej, b – 20 lat i więcej.
 a, b Per 1000 population: a – aged 15 years and more, b – 20 years and more.

W 2019 r. najczęściej matżeństwa w województwie kujawsko-pomorskim zawierały osoby w grupie wieku 25–29 lat. Mężczyźni nowożeńcy w tej grupie wieku stanowili 36,0% wszystkich mężczyzn nowożeńców, a kobiet było nieznacznie więcej, bo 38,2% ogółu nowo zamężnych kobiet. Wśród kobiet wstępujących w związki małżeńskie znaczący był również odsetek osób w wieku 20–24 lata (20,9% nowo zamężnych kobiet), a w przypadku mężczyzn znaczny był udział 30–34 latków (24,1%).

man and a single woman (in 2010, 83.8% of marriages).

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, marriages were contracted most frequently by persons aged 25–29 years. Bridegrooms in this age group accounted for 36.0% of all bridegrooms, while the percentage of women was slightly higher, i.e. 38.2% of the total number of newly married women. Among women entering into a marriage, the percentage of brides aged 20–24 years (20.9% of newly married women) was also significant, while in the case of men the share of those aged 30–34 years (24.1%) was significant.

Wykres 7. Nowożeńcy w województwie kujawsko-pomorskim według płci i grup wieku w 2019 r.
Chart 7. Bridegrooms and brides in Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex and age groups in 2019

Mediana wieku kobiet zawierających związek małżeński w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 28,3 lat (26,1 lat w 2010 r.), a środkowy wiek mężczyzn wyniósł 30,7 lat (28,0 lat w 2010 r.).

Małżeństwa wyznaniowe w 2019 r. stanowiły 56,4% wszystkich małżeństw zawartych w 2019 r. w województwie (w kraju 59,6%), tj. o 10,1 p. proc. mniej niż w 2010 r.

The median age of women entering into a marriage in 2019 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was 28.3 years (26.1 years in 2010), whereas the median age of men was 30.7 years (28.0 years in 2010).

Religious marriages in 2019 accounted for 56.4% of all marriages contracted in 2019 in the voivodship (59.6% in the country), by 10.1 percentage points less than in 2010.

Tablica 4. Nowożeńcy i mediana wieku nowożeńców
Table 4. Bridegrooms and brides and the median age of bridegrooms and brides

LATA YEARS	Nowożeńcy Bridegrooms and brides				Mediana wieku nowożeńców w latach The median age of bridegrooms and brides in years	
	ogółem total	mężczyźni na 1000 mężczyzn w wieku 15 lat i więcej males per 1000 males aged 15 years and more	małżeństwa cywilne civil marriages	małżeństwa wyznaniowe religious marriages	mężczyzn males	kobiet females
2010	12447	14,7	4172	8275	28,0	26,1
2015	10354	12,2	4221	6133	29,4	27,1
2018	10364	12,2	4247	6117	30,1	27,8
2019	9616	11,4	4195	5421	30,7	28,3

W omawianym roku w województwie kujawsko-pomorskim sądy orzekły 48 separacji (4,1% wszystkich w kraju), tj. o 70,6% mniej niż w 2010 r. Było to 2,9 separacji w przeliczeniu na 100 tys. osób w wieku 20 lat i więcej (w 2010 r. orzeczono 10,0 separacji na 100 tys. osób w wieku 20 lat i więcej). Separacje z powództwa żony stanowiły 77,1% ogółu orzeczonych separacji (w 2010 r. – 77,9%).

Rozpatrując separacje orzeczone według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa można stwierdzić, że w 2019 r. najwięcej ich orzeczono w przypadku żon z grupy osób w wieku 35–39 lat (18,8%), natomiast w przypadku mężów dotyczyło to grupy osób w wieku 60 lat i więcej (22,9%).

W 2019 r. blisko połowa małżeństw (45,8%) wobec których orzeczono separację (w 2010 r. 66,3% małżeństw), miało na utrzymaniu małoletnie dzieci (tj. w wieku poniżej 18 lat). W analizowanym roku w porównaniu z 2010 r. zwiększył się z 38,0% do 54,5% udział separacji orzeczonych, w których opiekę nad małoletnim dzieckiem powierzono obojgu rodzicom.

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim separacje zniesiono w 19 przypadkach, tj. o 2 separacje więcej niż w 2010 r.

In the year under review, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, courts decreed 48 separations (4.1% of all separations in the country), 70.6% fewer than in 2010. There were 2.9 separations per 100 thousand persons aged 20 years and more (in 2010, 10.0 separations per 100 thousand persons aged 20 and more were decreed). Separations resulting from a petition filed by a wife accounted for 77.1% of all separations decreed (in 2010 – 77.9%).

When analysing legal separations in terms of the age of spouses at the moment of filing a legal separation petition, it can be stated that in 2019 the most separations were decreed in the case of wives from the age group 35-39 years (18.8%), while in the case of husbands in the group of persons aged 60 years and older (22.9%).

In 2019, nearly half of all married couples (45.8%) who were granted legal separations (66.3% in 2010) had dependent children (i.e. under the age of 18). In the analysed year, as compared with 2010, the share of legal separations, in which both parents were entrusted with authority over their minor children increased from the level of 38.0% to 54.5%.

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, separations were rescinded in 19 cases, 2 separations more than in 2010.

Tablica 5. Separacje orzeczone
Table 5. Separations decreed

LATA YEARS	Ogółem Total	Z powództwa męża Husband's petition	Z powództwa żony Wife's petition	Zgodny wniosek stron Unanimous petition of the parties	Separacje na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej Separations per 100 thousand population at the age of 20 years and more
2010	163	26	127	10	10,0
2015	110	21	75	14	6,6
2018	59	16	38	5	3,6
2019	48	7	37	4	2,9

a W podziale na miasto i wieś – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, a w przypadku gdy powództwo wniosła osoba zamieszkała za granicą, rozwód zaliczono do miejsca zamieszkania współmałżonka.

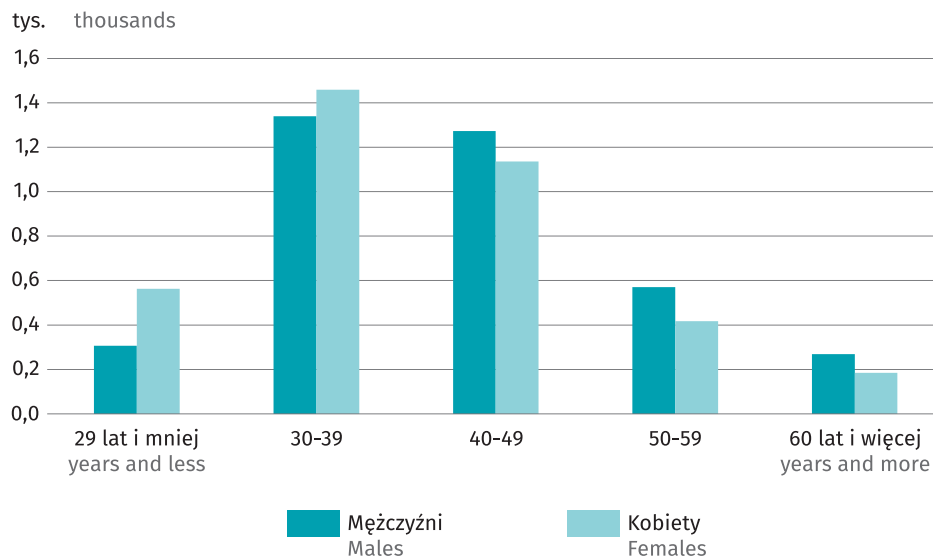
a In division by urban and rural areas – by the place of residence of a person filing a divorce petition. In the case of a petition for divorce being filed by a person residing abroad, the place of residence of that person's spouse has been taken.

Drugą z przyczyn rozpadu związków małżeńskich (obok rozwiązywania małżeństw w wyniku zgonu jednego ze współmałżonków) w 2019 r. był rozwód. Spośród ogółu rozwiązyanych małżeństw z tego powodu rozwiązano ich 30,0% (w 2010 r. rozwód był przyczyną rozwiązania 31,0% wszystkich małżeństw). W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim sądy orzekły prawomocnie 3,8 tys. rozwodów (5,8% wszystkich rozwodów w kraju). Było to o 6,0% mniej niż w 2010 r. Współczynnik rozwodów, tj. liczba rozwodów przypadająca na 1000 osób w wieku 20 lat i więcej, wyniósł 2,3 rozwody (w 2010 r. przypadały 2,5 rozwody na 1000 osób omawianej gru-

The second cause of the dissolution of marriages (apart from the dissolution of marriages as a result of the death of one of the spouses) in 2019, was divorce. Out of all ended marriages, 30.0% were dissolved for this reason (in 2010, divorce was the cause of the dissolution of 31.0% of all marriages). In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, courts granted 3.8 thousand divorces (5.8% of total divorces in the country). There were 6.0% fewer of them than in 2010. The divorce rate, i.e. the number of divorces per 1 000 persons aged 20 years and more, amounted to 2.3 divorces (in 2010, there were 2.5 divorces per 1 000 persons in the

Wykres 8. Rozwody orzeczone w województwie kujawsko-pomorskim według płci i grup wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2019 r.

Chart 8. Divorces granted in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by sex and age groups of spouses at the moment of filing a divorce in 2019

py wieku). Większość, bo 69,1% orzeczonych rozwodów, została wniesiona z powództwa żony. Osoby wnoszące o rozwód w 2019 r. to w przewadze mieszkańcy miast (68,6% orzeczonych rozwodów w województwie).

Rozwody najczęściej dotyczyły kobiet, które w momencie wniesienia powództwa w 2019 r. były w grupie wieku 35–39 lat (21,0% orzeczonych rozwodów) i mężczyzn będących w wieku 40–44 lat (20,4% orzeczonych rozwodów).

W omawianym roku większość małżeństw rozwiązano bez orzekania o winie (80,3% ogółu rozwiązyanych małżeństw). Z winy męża orzeczono 14,2% wszystkich rozwodów.

Głównymi przyczynami rozpadu małżeństw w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim była niezgodność charakterów, niedochowanie wierności małżeńskiej i nadużywanie alkoholu. Przyczyny te spowodowały rozwód odpowiednio: 18,5%, 3,8% i 2,1% wszystkich rozwodzących się par.

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim rozwody małżeństw nieposiadających na utrzymaniu dzieci stanowiły 41,9% ogółu orzeczonych rozwodów. Małoletnie dzieci, tj. poniżej 18. roku życia, posiadało na utrzymaniu 2,2 tys. rozwodzących się małżeństw, z tego ponad połowa par (57,5%) posiadała jedno dziecko. Po rozpadzie małżeństwa najczęściej opiekę nad dziećmi sąd przyznawał obojgu rodzicom. W 2019 r. sytuacja taka dotyczyła 59,7% rozwiedzionych małżeństw posiadających wspólnie małoletnie dzieci na utrzymaniu. Było to o 33,7 p. proc. więcej niż w 2010 r. Wtedy to sąd najczęściej opiekę nad małoletnim dzieckiem powierzał matce – dotyczyło to 68,1% wszystkich rozwiedzionych małżeństw posiadających wspólnie małoletnie dzieci na utrzymaniu.

analysed age group). The majority of divorces, 69.1%, resulted from a petition filed by a wife. People filing a divorce petition in 2019 were mostly inhabitants of urban areas (68.6% of divorces in the voivodship).

Divorces most often concerned women who, at the time a divorce petition was filed in 2019, were in the age group 35-39 years (21.0% of divorces) and men aged 40-44 years (20.4% of divorces).

In the year under review, most marriages were dissolved without deciding the question of guilt (80.3% of all dissolved marriages). 14.2% of all divorces were granted on the grounds of the husband's fault.

The main reasons for the breakdown of marriages in 2019 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship were personality clash, marital infidelity and alcohol abuse. These reasons resulted in divorce of: 18.5%, 3.8% and 2.1% of all divorcing couples, respectively.

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, divorces of couples without dependent children accounted for 41.9% of total divorces granted. 2.2 thousand divorcing couples had minor children under 18 years of age, of which more than half of the couples (57.5%) had one child. After the breakdown of a marriage, most often, the court entrusted both father and mother with authority over their children. In 2019, this situation concerned 59.7% of divorced couples with dependent children, by 33.7 percentage points more than in 2010. At that year, the court usually entrusted the authority over children to the mother – this concerned 68.1% of all divorced couples with dependent children.

Tablica 6. Rozwody orzeczone
Table 6. Divorces granted

LATA YEARS	Ogółem Total	Z powództwa męża Husband's petition	Z powództwa żony Wife's petition	Rozwody ogółem na 1000 osób w wieku 20 lat i więcej Total divorces per 1000 population at the age of 20 years and more
2010	4000	1265	2735	2,5
2015	4097	1341	2756	2,5
2018	3261	1052	2209	2,0
2019	3759	1161	2598	2,3

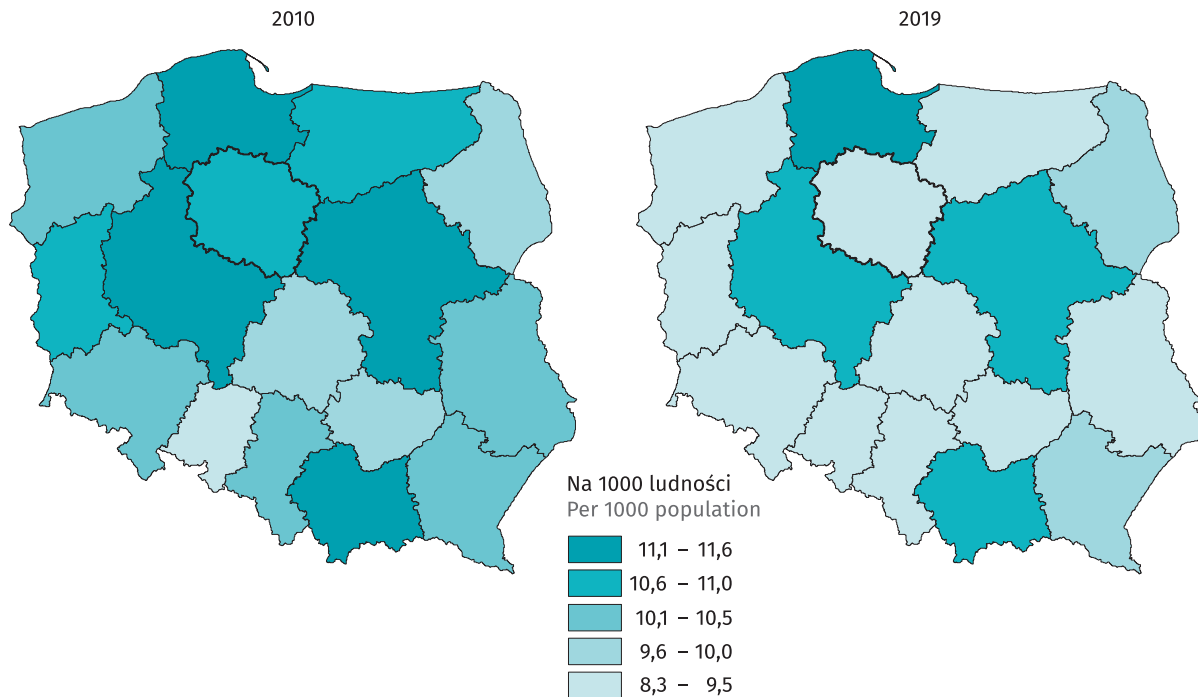
a W przypadku gdy powództwo wniosła osoba zamieszkała za granicą, rozwód zaliczono do miejsca zamieszkania współmałżonka.

a In the case of a petition for divorce being filed by a person residing abroad, the place of residence of that person's spouse has been taken.

Urodzenia i dzietność kobiet

W województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. urodziło się 19,4 tys. dzieci (5,2% wszystkich urodzeń w kraju), z czego 99,6% stanowiły urodzenia żywe. Liczba urodzeń żywych była o 14,4% niższa niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych w 2019 r. w województwie wyniósł 9,3 urodzeń na 1000 osób (w kraju 9,8 urodzeń na 1000 osób) i był niższy o 1,5 punktu promilowego niż w 2010 r. Spośród województw najwyższą wartość współczynnika urodzeń żywych odnotowano w województwie pomorskim (11,1 urodzeń na 1000 osób), a najniższą w województwie świętokrzyskim (8,3 urodzeń na 1000 osób).

Mapa 4. Urodzenia żywe według województw
Map 4. Live births by voivodships

W 2019 r., podobnie jak w 2010 r., ze wszystkich urodzeń żywych 51,7% stanowili nowo narodzeni chłopcy.

W omawianym roku w rodzinach tworzonych przez prawnie zawarte małżeństwa przyszło na świat 68,2% ogółu żywo urodzonych dzieci w województwie kujawsko-pomorskim (w Polsce 74,6% urodzeń żywych). Było to o 6,1 p. proc. mniej niż w 2010 r.

Births and lifetime fertility

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2019, 19.4 thousand children were born (5.2% of all births in the country), of which 99.6% were live births. The number of live births was 14.4% lower than in 2010. The live birth rate in 2019 in the voivodship amounted to 9.3 births per 1 000 persons (in Poland, 9.8 births per 1 000 persons) and was lower by 1.5 per mille points than in 2010. Among voivodships, the highest value of the live birth rate was recorded in the Pomorskie Voivodship (11.1 births per 1 000 persons), and the lowest in the Świętokrzyskie Voivodship (8.3 births per 1 000 persons).

In 2019, as in 2010, newborn boys accounted for 51.7% of all live births.

In the year under review, 68.2% of all live-born children in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship came into the world in families formed within marriage (in Poland, 74.6% of live births). There were 6.1 percentage points fewer of them than in 2010.

Tablica 7. Urodzenia żywe oraz mediana wieku matek
Table 7. Live births and the median age of mothers at childbirth

LATA YEARS	Urodzenia żywe Live births		Z ogółem Out of total			Mediana wieku matek The median age of mothers at childbirth
	ogółem total	na 1000 osób per 1000 popu- lation	dziewczynki girls	miasta urban areas	matżeńskie marital	
2010	22596	10,8	10912	12741	16792	28,0
2015	19190	9,2	9324	11015	13310	29,2
2018	19866	9,6	9590	11211	13328	29,5
2019	19342	9,3	9346	10974	13191	29,6

W województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. urodzenia żywe pojedyncze stanowiły 97,4% wszystkich urodzeń (w 2010 r. 97,6%). Ponadto, w analizowanym roku odebrano 489 porodów bliźniaczych i 21 porodów trójczeków.

Ogólna liczba urodzeń uzależniona jest od liczby potencjalnych matek, tzn. liczby kobiet w wieku rozrodczym (w wieku 15–49 lat) oraz ich płodności. W końcu grudnia 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim populacja tych kobiet liczyła 483,9 tys. osób, tj. 45,3% ogółu kobiet (w 2010 r. było to 48,2% ogółu kobiet). W 2019 r., podobnie jak w 2010 r., największy udział w ogólnej liczbie urodzeń żywych (33,7%) stanowiły urodzenia matek mających 25–29 lat (w 2010 r. było to 36,8%). Kobiety w tej grupie wieku stanowiły 14,1% ogółu kobiet w wieku rozrodczym (w 2010 r. 16,7%). W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. zwiększył się odsetek urodzeń matek w wieku 30–34 lata o 4,8 p. proc., tj. do 29,9%. Kobiety w tej grupie wieku stanowiły 15,7% kobiet w wieku rozrodczym (tyle samo co w 2010 r.). W tym samym okresie wzrost o 5,4 p.proc. odnotowano także w odniesieniu do matek w wieku 35–39 lat, tj. do 14,3% w 2019 r. Ta grupa kobiet stanowiła 17,4% wszystkich kobiet w wieku rozrodczym (w 2010 r. 14,3%).

Urodzenia młodocianych matek, tj. do 19. roku życia w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim stanowiły 3,1% ogółu urodzeń żywych. Było to o 2,3 p. proc. mniej niż w 2010 r. Zwiększył się natomiast odsetek matek rodzących w starszym wieku, tj. mających 40–49 lat (z 1,5% w 2010 r. do 3,1% w 2019 r.).

Mediana wieku kobiet rodzących dziecko w 2019 r. wyniosła 29,6 lat (w Polsce wiek środkowy matek to 30,3 lat), co oznacza wzrost w stosunku do 2010 r. o 1,6 roku.

Współczynnik płodności kobiet, oznaczający liczbę urodzeń żywych przypadającą na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat, zmniejszył z 43,2 urodzeń w 2010 r. do 39,8

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2019, single live births accounted for 97.4% of all births (97.6% in 2010). Moreover, in the analysed year, there were also 489 twin births and 21 triplet births.

The total number of births depends on the number of potential mothers, i.e. the number of women of reproductive age (15–49 years) and their fertility. At the end of December 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the population of these women amounted to 483.9 thousand, i.e. 45.3% of all women (in 2010, they accounted for 48.2% of all women). In 2019, as in 2010, births to mothers aged 25–29 years accounted for the largest share (33.7%) in the total number of live births (in 2010, it was 36.8%). Women in this age group accounted for 14.1% of all women of reproductive age (16.7% in 2010). In 2019, as compared with 2010, the percentage of births to mothers aged 30–34 years increased by 4.8 percentage points, to 29.9%. Women in this age group accounted for 15.7% of women of reproductive age (the same as in 2010). In the same period, there was recorded an increase of 5.4 percentage points in the percentage of births to mothers aged 35–39 years, which rose to 14.3% in 2019. This group of women accounted for 17.4% of all women of reproductive age (14.3% in 2010).

Births to adolescent mothers, i.e. up to the age of 19, in 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, accounted for 3.1% of total live births. There were 2.3 percentage points fewer of them than in 2010. On the other hand, the percentage of mothers giving birth at an older age, i.e. aged 40–49 years, increased (from 1.5% in 2010 to 3.1% in 2019).

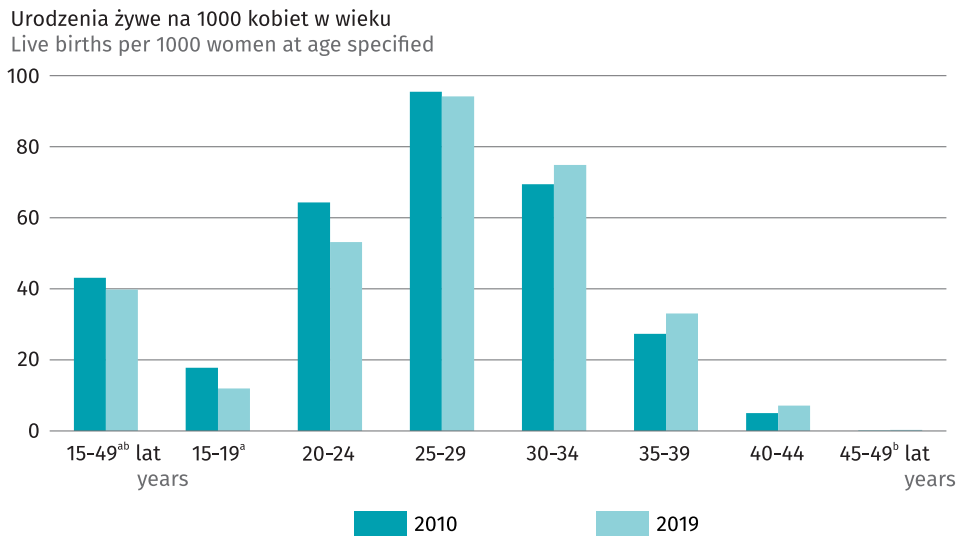
The median age of women at childbirth in 2019 was 29.6 years (in Poland, the median age of mothers is 30.3 years), which means an increase of 1.6 years compared with 2010.

The female fertility rate, which is the number of live bir-

urodzeń w 2019 r. W 2019 r. w Polsce przypadło 41,8 urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat.

ths per 1 000 women aged 15–49, decreased from 43.2 births in 2010 to 39.8 births in 2019. In 2019, in Poland, there were 41.8 live births per 1 000 women aged 15–49.

Wykres 9. Płodność kobiet według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 9. Female fertility by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

a, b łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
a, b Including births to mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

Liczba dzieci urodzonych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010–2019 nie zapewniała prostej zastępowalności pokoleń wahając się pomiędzy 1,25, a 1,41 dziecka urodzonego przeciętnie przez kobietę w wieku rozrodczym (15–49 lat) w ciągu okresu rozrodczego. Korzystna sytuacja demograficzna, tj. gwarantująca prostą zastępowalność pokoleń, występuje gdy współczynnik dzietności kształtuje się w granicach 2,10–2,15. Oznacza to, że w danym roku na jedną kobietę w wieku 15–49 lat powinno przypadać średnio 2 dzieci. W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim przypadało 1,37 dzieci na jedną kobietę w wieku rozrodczym (średnio w Polsce było to 1,41 dzieci).

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia matek rodzących w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim, najwięcej urodzeń żywych odnotowano wśród matek posiadających wykształcenie wyższe, tj. 43,2% ogółu żywych urodzeń. Było to o 10,5 p. proc. więcej niż w 2010 r. Pod względem liczby urodzeń, drugą grupą były kobiety w z wykształceniem policealnym i średnim. W porównywanych latach ich udział zmalał o 1,6 p. proc., do 34,9% wszystkich urodzeń żywych w 2019 r.

The number of children born in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the years 2010–2019 did not ensure the simple replacement of generations, ranging between 1.25 and 1.41 children per woman of reproductive age (aged 15–49 years). A favourable demographic situation, i.e. guaranteeing the simple replacement of generations, occurs when the total fertility rate ranges from 2.10 to 2.15. This means that in a given year there should be born on average 2 children per woman aged 15–49 years. In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, there were 1.37 children per woman of reproductive age (in Poland it was on average 1.41 children).

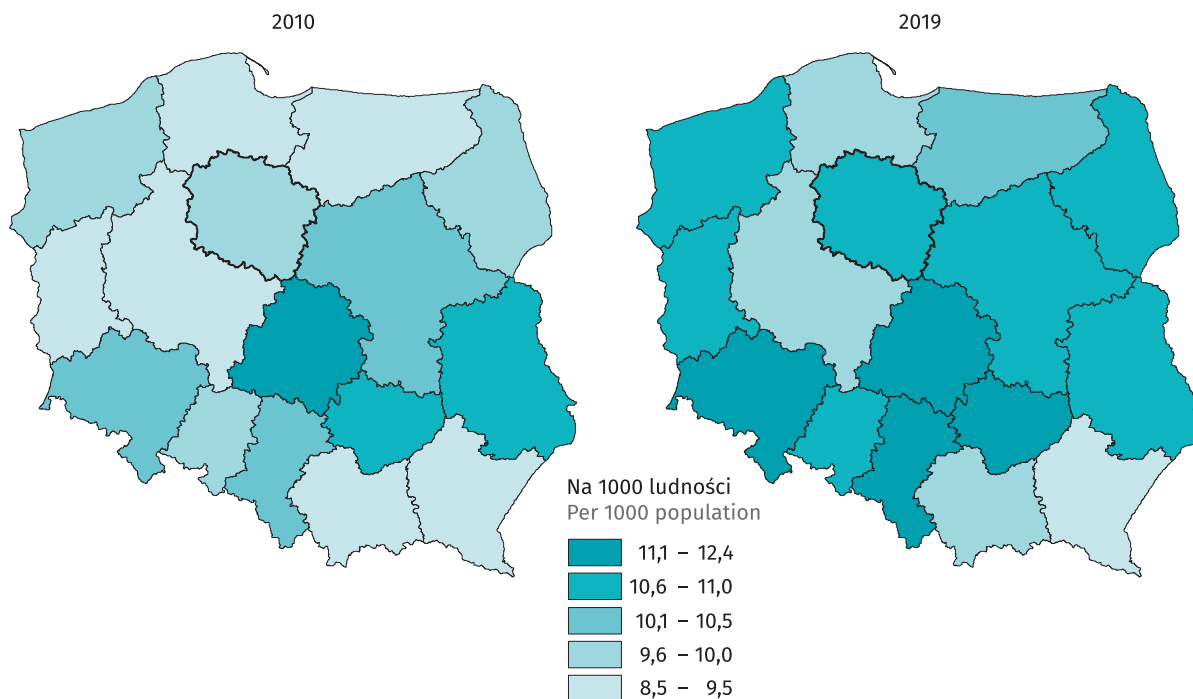
Taking into account the educational attainment of mothers giving birth in 2019 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the largest number of live births were recorded among mothers with higher education, i.e. 43.2% of total live births. There were 10.5 percentage points more of them than in 2010. In terms of the number of births, the second group were women with post-secondary and secondary education. In the compared years, their share decreased by 1.6 percentage points, to 34.9% of all live births in 2019.

Zgony

Analizując lata 2010–2019, od 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba urodzeń była niższa od liczby zgonów (za wyjątkiem roku 2014, kiedy to odnotowano nieznacznie więcej urodzeń żywych niż zgonów). W 2019 r. zarejestrowano 22,1 tys. zgonów (5,4% wszystkich w kraju), tj. o 8,0% więcej niż w 2010 r.

Współczynnik zgonów w województwie w 2019 r. wyniósł 10,7 zgonów na 1000 osób (tak samo jak w Polsce) i zwiększył się w stosunku do 2010 r. o 1,0 punkt promilowy. Ze wszystkich województw najmniej zgonów na 1000 osób odnotowano w województwie podkarpackim (9,4 zgonów na 1000 ludności), a najwięcej w województwie łódzkim (12,4 zgonów na 1000 osób).

Mapa 5. Zgony według województw
Map 5. Deaths by voivodships

W 2019 r. wśród osób zmarłych przeważali mężczyźni, którzy stanowili 51,6% wszystkich zmarłych (w 2010 r. 52,8%).

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim mediana wieku osoby zmarłej wyniosła 75,6 lat (w kraju 76,9 lat), tj. średnio o 1,0 rok więcej niż w 2010 r. Przy

Deaths

When analysing the years 2010–2019, it can be seen that since 2013, the number of births in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was lower than the number of deaths (except for 2014, when there were slightly more live births than deaths). In 2019, 22.1 thousand deaths were recorded (5.4% of total deaths in the country), 8.0% more than in 2010.

The death rate in the voivodship in 2019 amounted to 10.7 deaths per 1 000 persons (the same as in Poland) and increased by 1.0 per mille point compared with 2010. Among all voivodships, the lowest number of deaths per 1 000 persons was recorded in the Podkarpackie Voivodship (9.4 deaths per 1 000 population), and the highest number in the Łódzkie Voivodship (12.4 deaths per 1 000 persons).

In 2019, males predominated among the deceased, accounting for 51.6% of all deceased persons (52.8% in 2010).

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the median age of a deceased person was 75.6 years (76.9 years in the country), i.e. on average a 1.0 year more

czym wiek środkowy zmarłych mężczyzn wyniósł 70,5 lat, a kobiet 81,3 lat.

than in 2010. The median age of deceased males was 70.5 years and that of females 81.3 years.

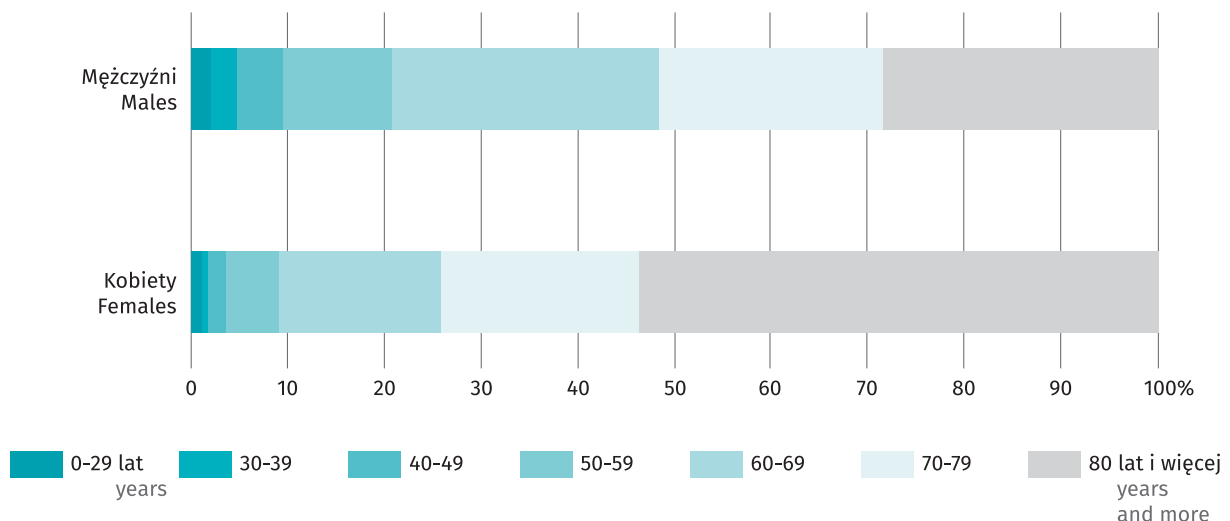
Tablica 8. Zgony i mediana wieku osób zmarłych
Table 8. Deaths and median age of deceased persons

LATA YEARS	Zgony Deaths		Z ogółem Out of total			Mediana wieku osoby zmarłej The median age of a deceased person
	ogółem total	na 1000 osób per 1 000 popu- lation	kobiety females	miasta urban areas	niemowląt infants	
2010	20453	9,7	9648	12647	131	74,6
2015	20523	9,8	9856	12882	78	75,9
2018	22629	10,9	10971	14130	78	76,3
2019	22096	10,7	10699	13944	95	75,6

Natężenie zgonów wzrasta wraz z wiekiem ludności. W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim wśród osób najstarszych, tj. w wieku 85 lat i więcej, wyniosło ono 149,5 zgonów na 1000 osób w tej grupie wieku (wśród mężczyzn 168,9 zgonów, a wśród kobiet – 142,2 zgonów na 1000 osób). Dla porównania w Polsce dla omawianej grupy osób współczynnik natężenia zgonów wyniósł 148,0 zgonów na 1000 osób w wieku 85 lat i więcej.

Death occurrence intensity increases with the age of people. In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, among the oldest people, i.e. those aged 85 years and more, it amounted to 149.5 deaths per 1 000 persons in this age group (168.9 deaths per 1 000 persons among men and 142.2 deaths per 1 000 persons among women). For comparison, in Poland, for the said group of people the death rate was 148.0 deaths per 1 000 persons aged 85 years and more.

Wykres 10. Struktura zgonów według płci i grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.
Chart 10. Structure of deaths by sex and age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowano 95 zgonów niemowląt (czyli dzieci poniżej 1. roku życia), tj. o 27,5% mniej niż w 2010 r. W omawianym roku wartość współczynnika zgonów niemowląt wyniosła 4,9 zgonów w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych (w kraju 3,8 zgonów niemowląt na 1000 urodzeń

In 2019, 95 deaths of infants (i.e. children under one year of age) were registered in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, 27.5% fewer than in 2010. In the year under review, the value of the infant mortality rate was 4.9 deaths per 1 000 live births (in Poland, 3.8 infant deaths per 1 000 live births). For comparison, in 2010,

żywych). Dla porównania w 2010 r. w województwie wyniósł on 5,8 zgonów na 1000 urodzeń żywych.

W analizowanym roku w województwie odnotowano większą liczbę zgonów niemowląt wśród dziewczynek (52,6% zgonów niemowląt ogółem) oraz niemowląt, których matki były mieszkankami miast (62,1% wszystkich zgonów niemowląt w województwie).

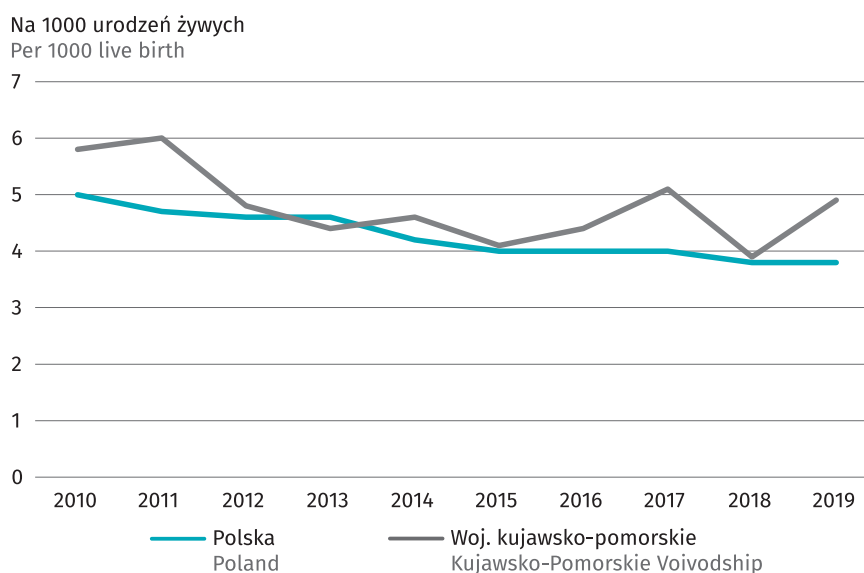
Z ogólnej liczby zgonów niemowląt w 2019 r. większość (81,1%) stanowiły zgony niemowląt w pierwszym miesiącu życia, przy czym wczesne zgony noworodków (w pierwszym tygodniu życia) to 56,8% wszystkich zgonów niemowląt w województwie.

in the voivodship, it amounted to 5.8 deaths per 1 000 live births.

In the voivodship, in the analysed year, there was a numerical predominance of female infant deaths and deaths of infants, whose mothers were urban residents (62.1% of all infant deaths in the voivodship).

Of the total number of infant deaths in 2019, the majority (81.1%) were infant deaths in the first month of life, with early newborn deaths (in the first week of life) accounting for 56.8% of all infant deaths in the voivodship.

Wykres 11. Zgony niemowląt
Chart 11. Infant deaths

Najczęstszą przyczyną zgonów² w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r., tak jak w 2010 r., były choroby układu krążenia oraz nowotwory. Schorzenia te w 2018 r. łącznie były przyczyną niespełna 2/3 spośród 22,6 tys. zgonów.

Choroby układu krążenia w 2018 r. były przyczyną 36,3% (8,2 tys. zgonów) wszystkich zgonów w województwie kujawsko-pomorskim. W porównaniu z 2010 r. liczba zgonów spowodowana tymi chorobami zmalała o 10,5%. W 2018 r. było ich więcej wśród kobiet (55,1%) niż wśród mężczyzn. W omawianym roku przeciętnie 4,0 zgony, których przyczyną były choroby układu krą-

The most common cause of deaths² in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018, as in 2010, were diseases of the circulatory system and neoplasms. These diseases were collectively the cause of less than two thirds out of 22.6 thousand deaths.

In 2018, diseases of the circulatory system caused 36.3% (8.2 thousand) of all deaths in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. Compared with 2010, the number of deaths caused by these diseases decreased by 10.5%. In 2018, there were more of them among females (55.1%) than among males. In the analysed year, there were on average 4.0 deaths caused by diseases of the circulatory system per 1 000 inhabitants of the voivod-

² Dane o zgonach według przyczyn ze względu na 2 etapową metodę opracowania danych, prezentowane są z rocznym opóźnieniem.

² Data on deaths by causes due to the two-stage method of data compilation are presented with an annual delay.

żenia przypadły na 1000 mieszkańców województwa (w 2010 r. 4,4 zgony na 1000 mieszkańców województwa). Dla porównania w kraju współczynnik w 2018 r. wyniósł tyle samo ile w 2010 r. w województwie. Jedynie w trzech województwach wartość analizowanego współczynnika była niższa niż w województwie kujawsko-pomorskim, tj. w województwach: wielkopolskim, warmińsko-mazurskim i mazowieckim.

W 2018 r. choroby układu krążenia były przyczyną 86,1% zgonów wśród osób w wieku 65 lat i więcej w województwie. W porównaniu z 2010 r. w tej grupie osób, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, zmniejszyła się liczba zgonów spowodowanych przez te choroby w przeliczeniu na 1000 osób danej grupy wieku i płci, tj. wśród mężczyzn z 29,8 do 20,3 w 2018 r., a wśród kobiet z 27,1 do 20,2.

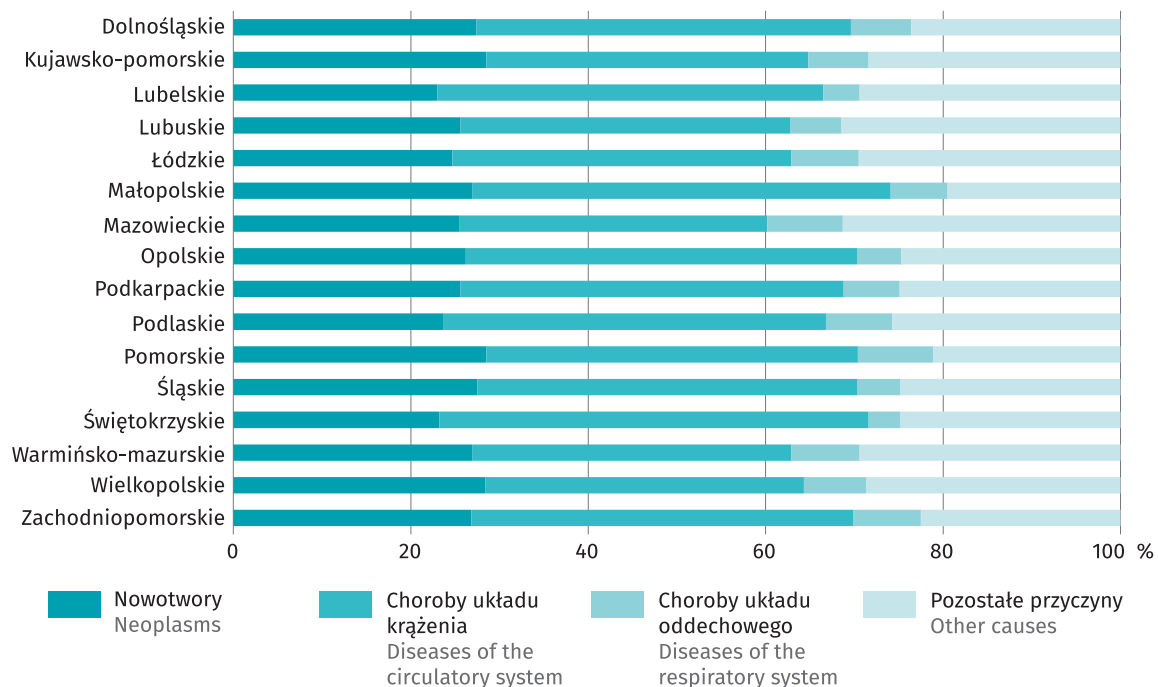
Nowotwory w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim były przyczyną 6,4 tys. zgonów (28,5% wszystkich zgonów w województwie). Było to o 10,0% więcej niż w 2010 r. Większość tych zgonów (54,4%) dotyczyła mężczyzn. W 2018 r. odnotowano 3,1 zgonu spowodowane chorobami nowotworowymi w przeliczeniu na 1000 osób (w 2010 r. 2,8 zgonu na 1000 osób). Więcej

ship (in 2010, 4.4 deaths per 1 000 inhabitants of the voivodship). For comparison, in the country, the rate in 2018 was the same as in 2010 in the voivodship. Only in three voivodships: Wielkopolskie, Warmińsko-Mazurskie and Mazowieckie the value of the analysed rate was lower than in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship.

In 2018, diseases of the circulatory system caused 86.1% of deaths among people aged 65 and over in the voivodship. Compared to 2010, in this group of people, both among men and women, the number of deaths caused by these diseases per 1 000 persons decreased, among men from 29.8 to 20.3 in 2018, and among women from 27.1 to 20.2.

In 2018, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, neoplasms caused 6.4 thousand deaths (28.5% of all deaths in the voivodship). There were 10.0% more of them than in 2010. Most of these deaths (54.4%) concerned men. In 2018, there were 3.1 deaths caused by neoplasms per 1 000 persons (in 2010, 2.8 deaths per 1 000 persons). More deaths per 1 000 population occurred only in the following voivodships: Łódzkie, Śląskie and Dolnośląskie.

Wykres 12. Struktura zgonów według przyczyn i województw w 2018 r.
Chart 12. Structure of deaths by causes and voivodships in 2018

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).
a According to International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (10th Revision).

zgonów na 1000 ludności przypadało jedynie w województwach: łódzkim, śląskim i dolnośląskim.

Choroby układu oddechowego były przyczyną 1,5 tys. zgonów w 2018 r. (6,8% wszystkich zgonów w województwie kujawsko-pomorskim). Było to o 20,5% więcej niż w 2010 r.

Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu, tj. m.in. wypadki komunikacyjne, urazy, zatrucia, samobójstwa czy zabójstwa, były w 2018 r. przyczyną 1,1 tys. zgonów w województwie (4,7% wszystkich zgonów), a choroby układu pokarmowego były przyczyną 0,9 tys. zgonów (4,2% wszystkich zgonów w województwie).

Omówione wyżej przyczyny spowodowały łącznie ponad 80% zgonów ludności w województwie kujawsko-pomorskim w 2018 r.

Z ogólnej liczby 78 zgonów niemowląt, które odnotowano w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim głównymi przyczynami były wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe (47,4% wszystkich zgonów) oraz stany powstające w okresie okołoporodowym (42,3% zgonów w województwie).

Diseases of the respiratory system were the cause of 1.5 thousand deaths in 2018 (6.8% of all deaths in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship), 20.5% more than in 2010.

External causes of morbidity and mortality, i.e., inter alia road accidents, injuries, poisoning, suicides and homicides were the cause of 1.1 thousand deaths in 2018 in the voivodship (4.7% of all deaths), and diseases of the digestive system were the cause of 0.9 thousand deaths (4.2% of all deaths in the voivodship).

The reasons described above resulted in a total of over 80% of deaths in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2018.

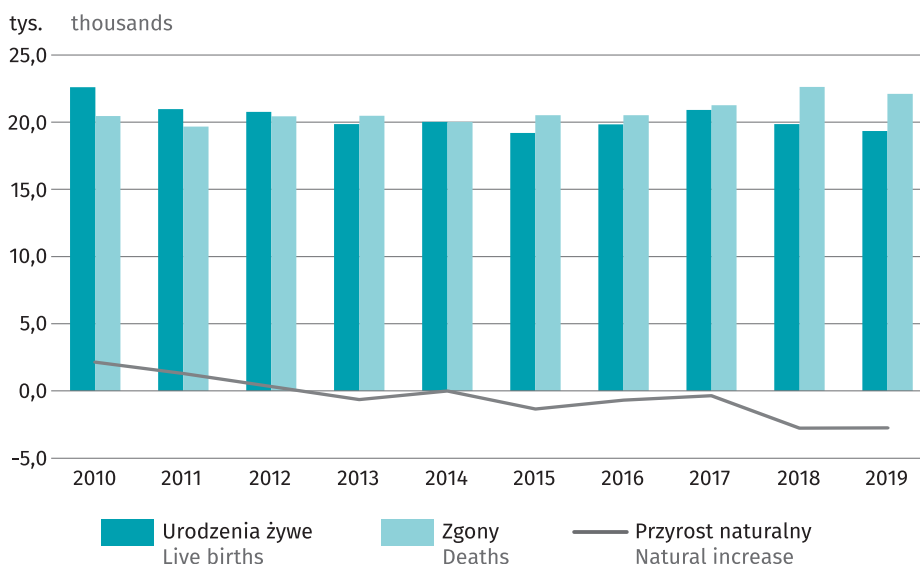
The main causes of 78 infant deaths recorded in 2018 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship were congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities (47.4% of all deaths) and certain conditions originating in the perinatal period (42.3% of deaths in the voivodship).

Przyrost naturalny

Natural increase

Wykres 13. Ruch naturalny ludności w województwie kujawsko-pomorskim

Chart 13. Vital statistics of the population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

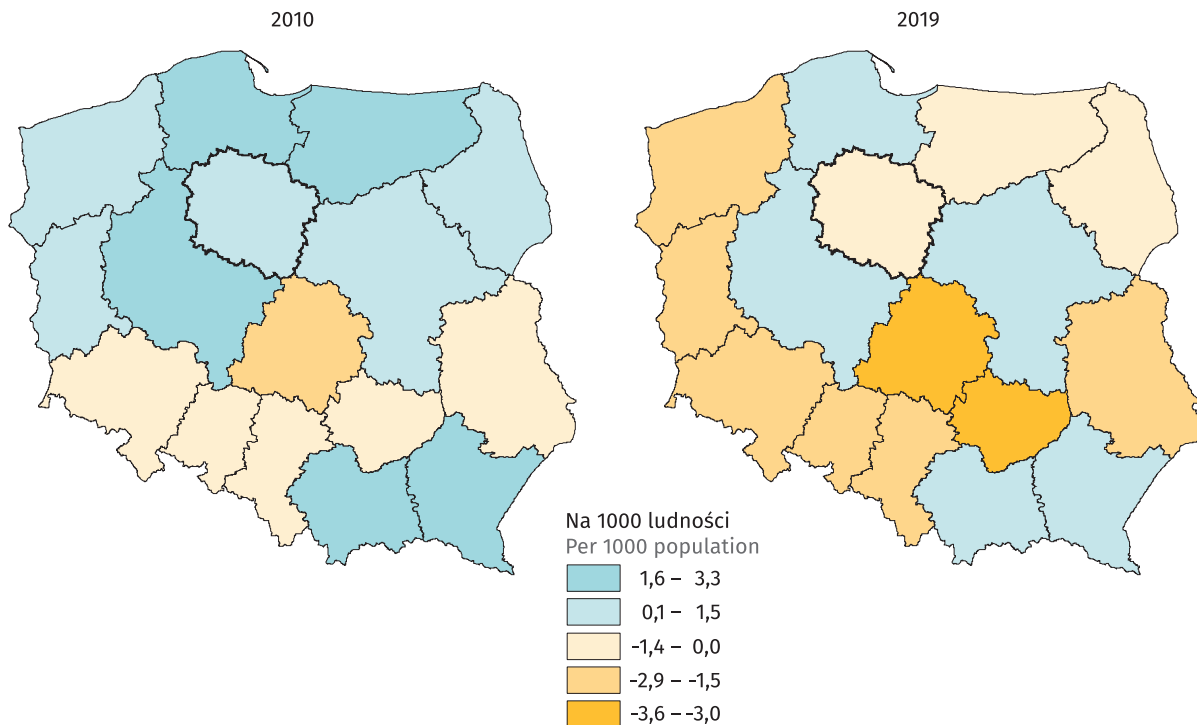
Przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych w województwie kujawsko-pomorskim trwająca od

The predominance of the number of deaths over the number of live births in the Kujawsko-Pomorskie Vo-

2013 r. (za wyjątkiem 2014 r., kiedy odnotowano nieznaczny dodatni przyrost naturalny) skutkuje ubytkiem naturalnym ludności. Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów (przyrost naturalny) wyniosła w 2019 r. minus 2,8 tys. osób. Był to, po notowanym w 2018 r., największy ubytek na przestrzeni lat 2010–2019. W 2010 r. przyrost naturalny wyniósł 2,1 tys. osób. W 2019 r. współczynnik przyrostu naturalnego liczony na 1000 ludności wyniósł minus 1,3 osoby (wobec 1,0 osoby na 1000 ludności w 2010 r.). Dla porównania wartość ogólnokrajowego współczynnika w 2019 r. wyniosła minus 0,9 osób na 1000 ludności. Spośród województw w omawianym roku najwyższą wartość współczynnika przyrostu naturalnego przyjął w województwie pomorskim (1,5 osób na 1000 ludności), a najniższą w województwie łódzkim (minus 3,6 osób na 1000 ludności).

ivodship lasting from 2013 (except for 2014, when a slight positive natural increase was recorded) results in a natural population loss. The difference between the number of live births and the number of deaths (natural increase) in 2019 was minus 2.8 thousand persons. It was the second largest loss in the years 2010–2019 after that of 2018. In 2010, the natural increase rate amounted to 2.1 thousand persons. In 2019, the natural increase rate per 1 000 population was minus 1.3 persons (compared to 1.0 person per 1 000 population in 2010). For comparison, the value of the national rate in 2019 was minus 0.9 persons per 1 000 population. Among voivodships, in the year under review, the natural increase rate had the highest value in the Pomorskie Voivodship (1.5 persons per 1 000 population), and the lowest in the Łódzkie Voivodship (minus 3.6 persons per 1 000 population).

Mapa 6. Przyrost naturalny według województw
Map 6. Natural increase by voivodships

W latach 2010–2019 w województwie kujawsko-pomorskim pogorszyła się dynamika demograficzna, tj. relacja liczby urodzeń żywych przypadająca na 1 zgon. W 2019 r. przypadło 0,88 urodzeń żywych na 1 zgon (w kraju 0,92 urodzeń żywych na 1 zgon), podczas gdy w 2010 r. relacja ta wyniosła 1,10 urodzeń żywych przypadająca na 1 zgon.

In the years 2010–2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the value of the demographic dynamics rate (the ratio of the number of live births per 1 death) deteriorated. In 2019, there were 0.88 live births per 1 death, while in 2010 this ratio was reversed (1.10 births per 1 death).

Rozdział 3

Chapter 3

Migracje ludności na pobyt stały

Migration of population for permanent residence

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym na zmianę liczby ludności są migracje ludności. W latach 2010–2019 w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano przewagę odpływu migracyjnego ludności na pobyt stały nad jej napływem.

The second, next to the natural increase, factor influencing changes in population size is migration of population. In the years 2010–2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, an advantage of migration outflow for permanent residence over migration inflow was recorded.

Migracje ogółem

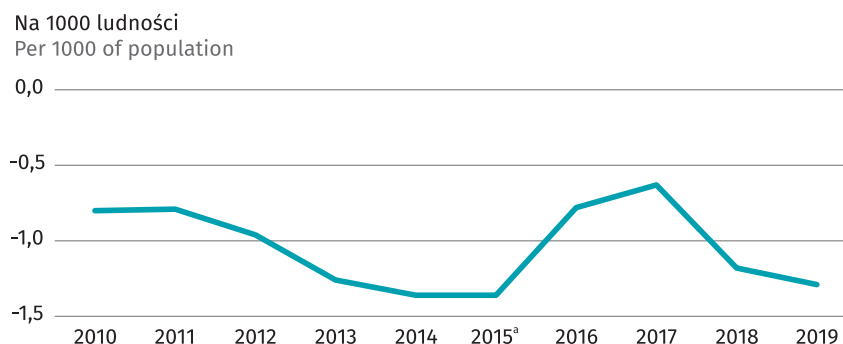
W województwie kujawsko-pomorskim skumulowane saldo migracji na pobyt stały w latach 2010–2019 wyniosło minus 21,7 tys. osób. W latach 2014 i 2015¹ ujemne saldo migracji należało do najniższych w analizowanym okresie i wyniosło po minus 2,8 tys. osób. W kolejnych dwóch latach sytuacja poprawiła się, gdyż saldo migracji osiągnęło minus 1,6 tys. osób w 2016 r. i minus 1,3 tys. osób w 2017 r., odtąd notuje się pogłębianie zjawiska ujemnego salda migracji ludności w województwie.

Total migration

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, cumulative net migration for permanent residence in the years 2010–2019 amounted to minus 21.7 thousand persons. In 2014 and 2015¹, negative net migration was among the lowest in the analysed period and amounted to minus 2.8 thousand persons. In the next two years, the situation improved, as net migration reached minus 1.6 thousand persons in 2016 and minus 1.3 thousand persons in 2017. Since then, there has been a deepening phenomenon of negative net migration in the voivodship.

Wykres 14. Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim

Chart 14. Total net migration of population for permanent residence in Kujawsko-Pomorskie Voivodship

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For the calculation of net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

¹ Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

¹ For the calculation of net migration data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

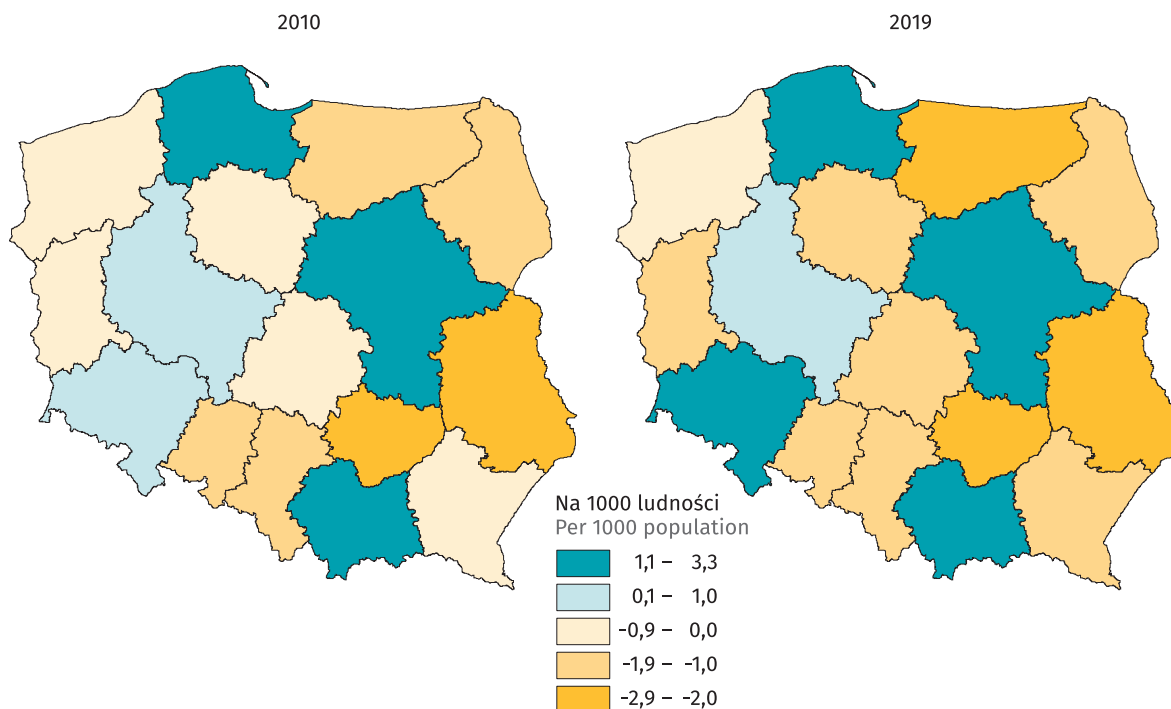
W 2019 r. ogólne saldo migracji ludności w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyło się w porównaniu z 2010 r. z minus 1,7 tys. osób do minus 2,7 tys. osób. W tym czasie z miejsca stałego zamieszkania odpłynęło 27,4 tys. osób, a zameldowało się 24,8 tys. osób. W odniesieniu do 2010 r. było to odpowiednio więcej o 9,1% i więcej o 5,6%. Współczynnik ogólnego salda migracji ludności wyniósł w 2019 r. minus 1,3 osoby na 1000 ludności (wobec minus 0,8 osoby na 1000 ludności w 2010 r.).

Spośród województw, zaledwie w pięciu w 2019 r., wystąpiło dodatnie saldo migracji ludności na pobyt stały, przy czym najwyższe odnotowano w województwie mazowieckim (3,3 migrantów na 1000 ludności). Najwyższy ubytek migracyjny wystąpił w województwie lubelskim (minus 2,9 osoby w przeliczeniu na 1000 ludności).

In 2019, net migration in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship decreased compared to 2010 from minus 1.7 thousand persons to minus 2.7 thousand persons. During that time, 27.4 thousand persons left their place of permanent residence, whereas 24.8 thousand persons were registered for permanent residence. In relation to 2010, there were 9.1% and 5.6% more of them, respectively. In 2019, the total net migration rate amounted to minus 1.3 persons per 1 000 population (compared to minus 0.8 persons per 1 000 population in 2010).

Among voivodships, in 2019, only in five there was positive net migration for permanent residence, the highest being recorded in the Mazowieckie Voivodship (3.3 migrants per 1 000 population). The largest migration loss occurred in the Lubelskie Voivodship (minus 2.9 persons per 1 000 population).

Mapa 7. Ogólne saldo migracji na pobyt stały według województw
Map 7. Total net migration for permanent residence by voivodships

Migracje wewnętrzne w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim stanowiły zdecydowaną większość wszystkich migracji ludności na pobyt stały (97,3% napływu i 98,5% odpływu). W ramach tych migracji do innych województw na pobyt stały odpłynęło 28,7% migrantów (wzrost udziału o 2,9 p. proc. w stosunku do 2010 r.), a spoza granic województwa napłynęło 20,0%

Internal migration in 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, constituted the vast majority of total migration for permanent residence (97.3% of the inflow and 98.5% of the outflow). As part of internal migration, 28.7% of migrating persons moved for permanent residence to other voivodships (an increase in the share by 2.9 percentage points compared with 2010),

migrantów (spadek udziału o 0,1 p. proc. w odniesieniu do 2010 r.).

Nieznacznie zmniejszył się w stosunku do 2010 r. udział zameldowań wewnątrzwojewódzkich w ogólnej liczbie meldujących się na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim (spadek o 0,3 p. proc., tj. do 77,8%).

W 2019 r. migracje zagraniczne ludności stanowiły zaledwie 2,7% napływu migracyjnego i 1,5% odpływu migracyjnego z województwa kujawsko-pomorskiego.

and 20.0% of migrating persons came from outside the boundaries of the voivodship (a decrease in the share by 0.1 percentage points in relation to 2010).

The share of intra-voivodship registrations in the total number of persons registering for permanent residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship decreased slightly compared with 2010 (a decrease of 0.3 percentage points, to the level of 77.8%).

In 2019, international migration accounted for only 2.7% of the migration inflow to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship and 1.5% of the migration outflow from the voivodship.

Tablica 9. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały
Table 9. Internal and international migration of population for permanent residence

LATA YEARS	Ogólne saldo migracji stałej Total net migration for permanent residence	Saldo migracji wewnętrznych Net internal migration	Saldo migracji zagranicznych Net international migration	Ogólne saldo migracji stałej Total net migration for permanent residence	Saldo migracji wewnętrznych Net internal migration	Saldo migracji zagranicznych Net international migration
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 osób per 1000 population		
2010	-1683	-1443	-240	-0,8	-0,7	-0,1
2015	-2849 ^a	-1749	.	-1,4 ^a	-0,8	.
2018	-2463	-2541	78	-1,2	-1,2	0,0
2019	-2666	-2921	255	-1,3	-1,4	0,1

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a For the calculation of net migration data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Migracje wewnętrzne ludności

W poszczególnych latach okresu 2010–2019 w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych ludności, tj. wewnątrzwojewódzkich i międzywojewódzkich. W 2019 r. saldo migracji wewnętrznych ludności było najniższe od 2010 r.

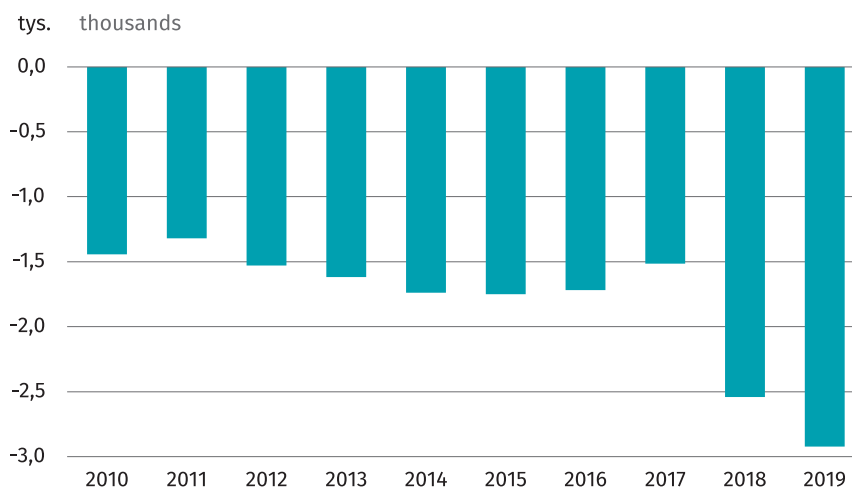
W 2019 r. saldo migracji wewnętrznych ludności w województwie kujawsko-pomorskim obniżyło się w porównaniu z 2010 r. o 1,5 tys. osób i wyniosło minus 2,9 tys. osób. W omawianym roku w ruchu wewnętrznym odnotowano 24,1 tys. zameldowań i 27,0 tys. wymeldowań. Było to w stosunku do 2010 r. więcej odpowiednio o 5,1% i o 10,9%. Współczynnik salda migracji wewnętrznych wyniósł w 2019 r. minus 1,4 osoby na 1000 ludności (w 2010 r. wyniósł minus 0,7 osoby na 1000 ludności).

Internal migration of population

In individual years of the period 2010–2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, negative net internal migration was recorded, i.e. a negative balance of intra-voivodship and inter-voivodship migration. In 2019, net internal migration was the lowest since 2010.

In 2019, net internal migration in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship decreased compared with 2010 by 1.5 thousand persons and amounted to minus 2.9 thousand persons. In the year under review, there were 24.1 thousand registrations and 27.0 thousand deregistrations. Compared to 2010, their numbers increased by 5.1% and 10.9%, respectively. In 2019, the net internal migration rate amounted to minus 1.4 persons per 1 000 population (in 2010, it was minus 0.7 persons per 1 000 population).

Wykres 15. Saldo migracji wewnętrznych ludności w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 15. Net internal migration of population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Większość zameldowań, jak i wymeldowań odbyło się w 2019 r. w granicach województwa kujawsko-pomorskiego. Migracje w ruchu wewnątrzwojewódzkim (19,3 tys. osób) stanowiły 80,0% zameldowań i 71,3% wymeldowań w ramach migracji wewnętrznych.

Na zmniejszenie liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. wpłynął odpływ znacznej liczby mieszkańców do innych województw (7,8 tys. osób), przy saldzie migracji międzywojewódzkiej wynoszącym minus 2,9 tys. osób (tj. najniższym saldzie od 2010 r.).

Z innych województw, do województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. przeprowadziło się na stałe najwięcej mieszkańców województwa wielkopolskiego (1,0 tys. osób). Niewiele mniej pochodziło z województw pomorskiego (0,9 tys. osób) i mazowieckiego (0,7 tys. osób). Łącznie z trzech wymienionych województw pochodziło 53,3% wszystkich migrantów spoza województwa kujawsko-pomorskiego.

Podobnie, jak w przypadku zameldowań, największym zainteresowaniem wśród osób wyprowadzających się z województwa kujawsko-pomorskiego, cieszyły się województwa ościennie. W 2019 r. spośród ogółu wymeldowań w ruchu wewnętrznym z województwa kujawsko-pomorskiego najwięcej osób przeniosło się do województwa pomorskiego (2,1 tys. osób). Do województwa wielkopolskiego przeprowadziło się na stałe 1,7 tys. mieszkańców, a do mazowieckiego 1,6 tys. osób. Łącznie do tych trzech województw wyprowadziło się 70,1% wszystkich wymeldowujących się z województwa kujawsko-pomorskiego do innych województw.

In 2019, the majority of registrations and deregistrations took place within the borders of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. Intra-voivodship migration flows (19.3 thousand persons) accounted for 80.0% of registrations and 71.3% of deregistrations within internal migration.

The outflow of a significant number of inhabitants to other voivodships (7.8 thousand persons) with net inter-voivodship migration amounting to minus 2.9 thousand persons (the lowest balance since 2010) contributed to a decrease in the population of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019.

Inhabitants of the Wielkopolskie Voivodship accounted for the largest number of persons who moved for permanent residence to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship from other voivodships in 2019 (1.0 thousand persons). A little fewer persons came from the Pomorskie (0.9 thousand persons) and Mazowieckie (0.7 thousand persons) voivodships. In total, 53.3% of all migrants from outside the Kujawsko-Pomorskie Voivodship came from the three mentioned voivodships.

As in the case of registrations, the neighbouring voivodships enjoyed the greatest interest among people leaving the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. In 2019, of the total number of deregistrations in internal migration from the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the largest number of persons moved to the Pomorskie Voivodship (2.1 thousand persons). 1.7 thousand persons moved for permanent residence to the Wielkopolskie Voivodship and 1.6 thousand persons to the Mazowieckie Voivodship. In total, 70.1% of all those who dere-

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w 2010 r., kobiety stanowiły większość wśród osób migrujących w granicach Polski (52,8% napływu i 52,9% odpływu migracyjnego). Więcej kobiet, bo 14,3 tys., wymeldowało się, a ponad 12,7 tys. zameldowało się w nowym miejscu zamieszkania na pobyt stały.

Biorąc pod uwagę wiek osób migrujących w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim, najbardziej skłonne do zmiany miejsca zamieszkania na stałe były osoby w wieku 25–29 lat. Stanowiły one 15,4% napływu i 16,8% odpływu migracyjnego w ruchu wewnętrznym na pobyt stały. Niewiele mniej liczną grupą wśród migrujących były osoby w wieku 30–34 lata (stanowiły one 14,6% napływu i 15,5% odpływu migracyjnego w ruchu wewnętrznym na pobyt stały). Dzieci (w wieku 0–14 lat) stanowiły 22,1% napływu i 21,0% odpływu migracyjnego w ruchu wewnętrznym na pobyt stały.

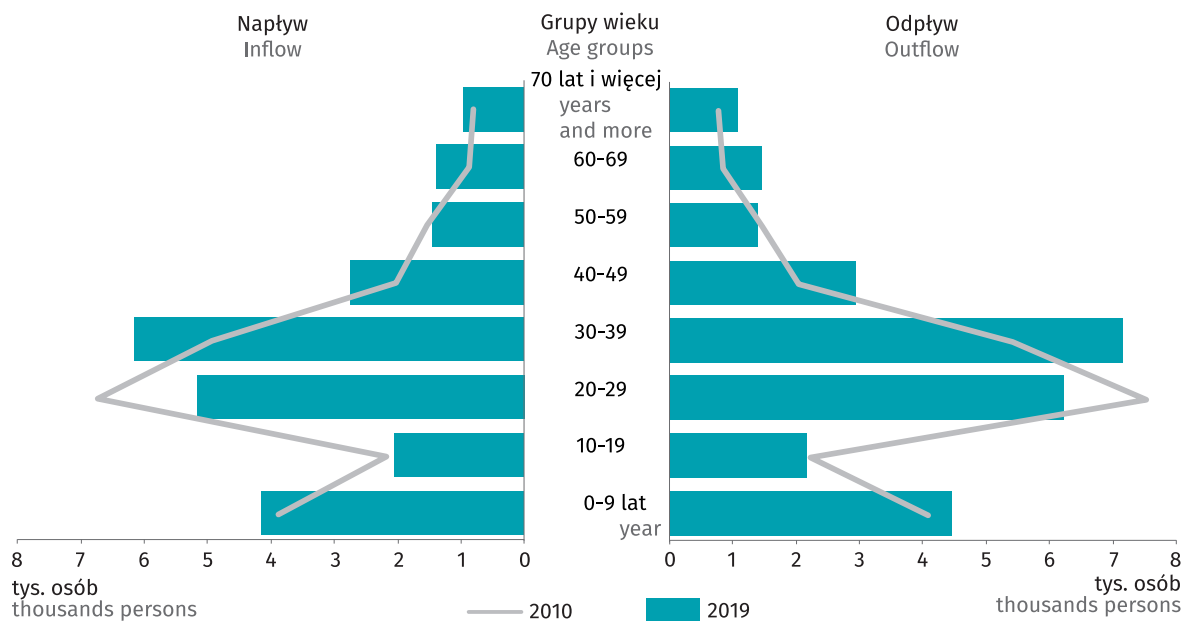
gistered from the Kujawsko-Pomorskie Voivodship to other voivodships moved to these three voivodships.

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, as in 2010, females constituted the majority of persons migrating within Poland (52.8% of the inflow and 52.9% of the migration outflow). More females, that is 14.3 thousand, were deregistered than were registered for permanent residence (12.7 thousand) in a new place of living.

Taking into account the age of migrating persons in 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, it can be noted that persons aged 25–29 years were most willing to change their place of permanent residence. They accounted for 15.4% of the inflow and 16.8% of the outflow of internal migration for permanent residence. A slightly smaller group among the migrating persons were those aged 30–34 years (they accounted for 14.6% of the inflow and 15.5% of the outflow of internal migration for permanent residence). Children (aged 0–14 years) accounted for 22.1% of the inflow and 21.0% of the outflow of internal migration for permanent residence.

Wykres 16. Migracje wewnątrz według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim

Chart 16. Internal migration by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Migracje zagraniczne

Od 2016 r. w województwie kujawsko-pomorskim utrzymuje się dodatnie saldo migracji zagranicznych ludności. W 2019 r. wyniosło 255 osób. Z zagranicy do

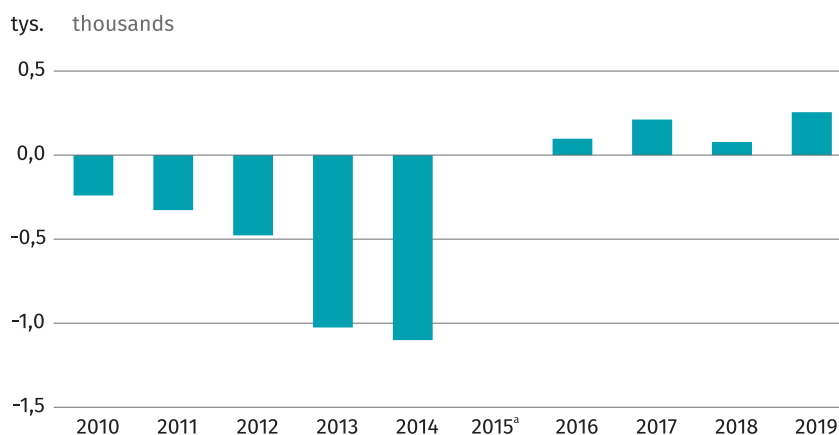
International migration

Positive net international migration has been recorded in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship since 2016. In 2019, it amounted to 255 persons. 657 persons came

województwa kujawsko-pomorskiego na pobyt stały przybyło 657 osób, a z województwa za granicę wyemigrowały na pobyt stały 402 osoby. W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się liczba imigrantów (o 24,9%) i wyraźnie zmniejszyła się liczba emigrantów (spadek o 47,5%).

from abroad to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship for permanent residence, and 402 persons emigrated from the voivodship abroad for permanent residence. Compared with 2010, the number of immigrants increased (by 24.9%) and the number of emigrants clearly decreased (a decrease of 47.5%).

Wykres 17. Saldo migracji zagranicznych ludności w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 17. Net international migration of population in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

a Brak danych o migracjach zagranicznych za 2015 r.
a No data on international migration for 2015.

Na pobyt stały z zagranicy do województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. przeprowadziło się najwięcej mieszkańców Wielkiej Brytanii (247 osób). Był to równocześnie najczęstszy kierunek emigracji (wyemigrowało 148 osób). Warto zaznaczyć, że w 2010 r. saldo migracji do Wielkiej Brytanii było ujemne i wyniosło minus 62 osoby. Popularnym kierunkiem migracji na pobyt stały w 2019 r. były też Niemcy (wyemigrowały 124 osoby, a liczba imigrantów liczyła 108 osób). W 2010 r. saldo migracji dla Niemiec wyniosło minus 122 osoby. Znaczny wzrost liczby imigrantów na pobyt stały odnotowano wśród obywateli Ukrainy, tj. z 14 osób w 2010 r. do 67 osób w 2019 r. Z pozostałych krajów, z których wzrosła liczba imigrantów do województwa kujawsko-pomorskiego w porównywanych latach warto wymienić też Holandię (wzrost z 9 osób do 25 osób w 2019 r.).

Zarówno wśród emigrantów, jak i imigrantów w 2019 r. w województwie przeważali mężczyźni, którzy stanowili odpowiednio 50,2% i 53,7% danej grupy migrantów.

Wśród przybywających z zagranicy w celu stałego osiedlenia się w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r., dzieci (w wieku 0–14 lat) stanowiły 56,5%

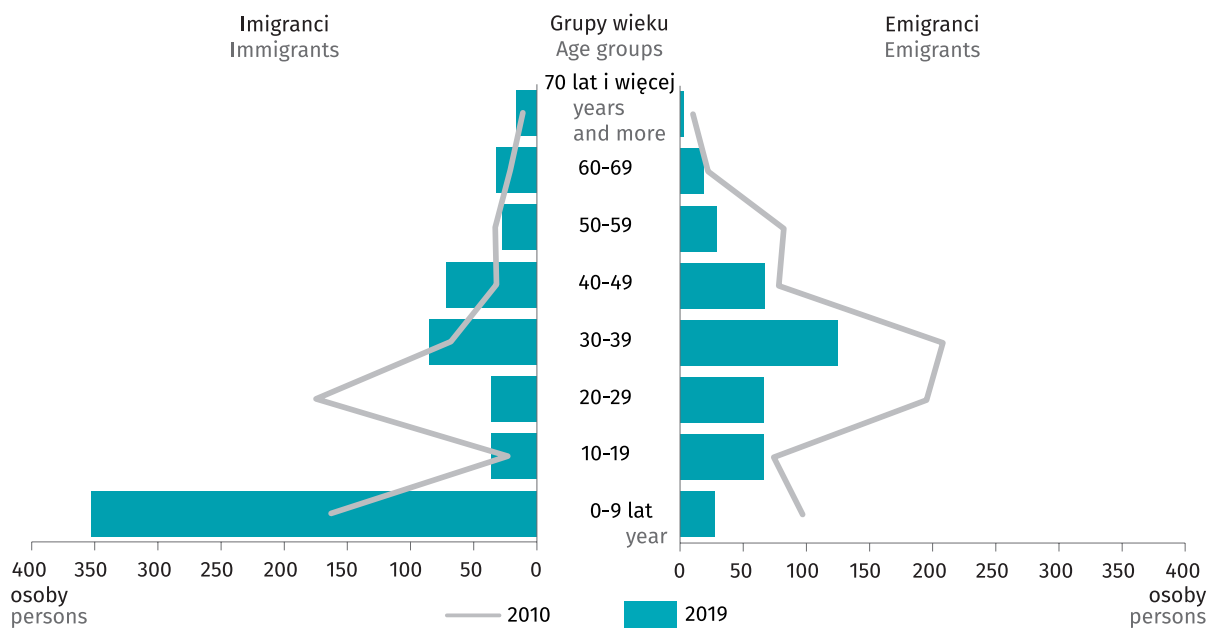
The most persons from among those who moved to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship from abroad in 2019 were residents of the United Kingdom (247 persons). This country was also the most favoured migration destination (148 persons emigrated there). It is worth emphasising that in 2010 net migration to the United Kingdom was negative and amounted to minus 62 persons. Another popular migration destination was Germany (124 persons emigrated there, and the number of immigrants was 108 persons). In 2010, net migration from the voivodship to Germany amounted to minus 122 persons. A significant increase in the number of immigrants for permanent residence was recorded among Ukrainian citizens, i.e. from 14 persons in 2010 to 67 persons in 2019. From the remaining countries, from which the number of immigrants to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship increased in the years compared, it is also worth mentioning the Netherlands (increase from 9 persons to 25 persons in 2019).

Among both emigrants and immigrants in 2019, in the voivodship, males predominated numerically, accounting for 50.2% and 53.7% of a given group of migrating persons, respectively.

osób, przy czym tych w grupie wieku od 0 do 4 lat było 38,2% z ogólnej liczby imigrantów. Znacznie mniej dzieci wyemigrowało (53 osoby) niż przybyło z zagranicy. Saldo migracji zagranicznej wśród dzieci w 2019 r. to 318 osób. Wśród dorosłych w 2019 r. najliczniejsze grupy imigrantów to osoby w wieku 35–39 lat oraz 40–44 lata. Razem stanowili oni 15,7% imigrujących z zagranicy do województwa kujawsko-pomorskiego. Wśród emigrantów najczęściej w omawianym roku było osób w wieku 30–34 lata (68 osób). Ponad połowę emigrujących (52,5%) stanowiły osoby z przedziału wieku 25–44 lata.

Among people coming from abroad to settle permanently in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019, children (aged 0-14 years) accounted for 56.5% of persons, with those in the age group 0-4 years constituting 38.2% of the total number of immigrants. Much fewer children emigrated (53 persons) than came from abroad. Net international migration among children in 2019 amounted to 318 persons. Among adults, in 2019, the most numerous groups of immigrants were persons aged 35-39 and 40-44 years. Together, they constituted 15.7% of immigrants coming from abroad to the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. Among emigrants, in the year under review, the most numerous were persons aged 30-34 years (68 persons). More than half of the emigrants (52.5%) were persons aged 25-44 years.

Wykres 18. Migracje zagraniczne według grup wieku w województwie kujawsko-pomorskim
Chart 18. International migration by age groups in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship

Rozdział 4

Chapter 4

Wewnątrzwojewódzkie zróżnicowanie procesów demograficznych Intra-voivodship diversity of demographic processes

Zróżnicowanie procesów demograficznych wewnątrz województwa należy rozpatrywać w kontekście procesów suburbanizacji zmierzających do koncentracji ludności w zewnętrznej części miast wojewódzkich oraz w aspekcie obserwowanego trwałego spadku dzietności poniżej granicy zastępowalności pokoleń. Konsekwencją tych przemian jest obecnie zwiększenie poziomu starości demograficznej i przyspieszenie dynamiki starzenia się ludności. Wymienione zmiany demograficzne w latach 2010–2019 zachodziły z różnym natężeniem w różnych częściach województwa. Przyczyniły się do tego wewnętrzne przemieszczenia ludności pomiędzy miastami a wsiami oraz odmiennie przebiegające zachowania prokreacyjne w dużych miastach i na obszarach wiejskich. Spadek natężenia urodzeń doprowadza do ubytku naturalnego ludności (zwłaszcza w dużych miastach).

Stan i struktura ludności

Większość mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego zamieszkuje w miastach. W ostatnich latach obserwuje się spadek udziału tych osób w ogólnej liczbie ludności województwa. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. liczba ludności zamieszkująca w miastach zmniejszyła się o 50,9 tys. osób. Ich udział w ogólnej liczbie ludności zmalał z 60,6% w 2010 r. do 58,9% w 2019 r. Liczba mieszkańców wsi zwiększyła się w tym czasie o 24,6 tys. W dużej mierze zmiany te wywołane są migracjami z dużych ośrodków miejskich na obszary z nimi sąsiadujące, przynależne administracyjnie do obszarów wiejskich.

Warto zaznaczyć, że w obecnej strukturze administracyjnej województwa kujawsko-pomorskiego wyodrębnia się: 19 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu, 144 gminy (17 miejskich, 35 miejsko-wiejskich, 92 wiejskie). W województwie zlokalizowane są 52 miasta, w tym 35 miast w gminach miejsko-wiejskich.

The diversity of demographic processes within the voivodship should be considered in the context of suburbanisation processes leading to the concentration of population in the outer areas of the capitals of the voivodship and in the aspect of the observed permanent decline in the total fertility rate below the threshold for generation replacement. The consequence of these changes is currently an increase in the level of the old-age rate and the acceleration of the dynamics of population ageing. The above-mentioned demographic changes in the years 2010–2019 were taking place with varying intensity in different parts of the voivodship. The reason for that were internal population movements between urban areas and rural areas as well as different reproductive behaviours in large cities and rural areas. The drop in the intensity of childbearing led to natural population decrease (mainly in large cities).

Size and structure of population

Most of the inhabitants of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship live in urban areas. In recent years, a decline in the share of urban inhabitants in the total number of the voivodship's population has been observed. In 2019, as compared to 2010, the number of people living in urban areas decreased by 50.9 thousand. Their share in the total population decreased from 60.6% in 2010 to 58.9% in 2019. The number of rural inhabitants increased by 24.6 thousand during this period. To a large extent, these changes are caused by migration movements from large urban centres to the neighbouring areas, administratively belonging to rural areas.

It is worth noting that the present administrative structure of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship includes: 19 powiats, 4 cities with powiat status, 144 gminas (17 urban, 35 urban-rural, 92 rural). There are 52 towns and cities in the voivodship, including 35 towns in urban-rural gminas.

Tablica 10. Stan ludności, stopa przyrostu rzeczywistego, przyrost naturalny oraz saldo migracji stałej ludności według miejsca zamieszkania**Table 10. Size of the population, actual increase rate, natural increase and net migration of population for permanent residence by place of residence**

LATA YEARS	Ludność w tys. (stan w dniu 31 grudnia) Population in thousands (as of 31 December)	Stopa przyrostu/ ubytku rzeczywiste- go w % Actual increase/ decrease rate in %	Przyrost naturalny Natural increase			Saldo migracji na pobyt stały Net migration for permanent residence		
			razem total	urodzenia żywe live births	zgony deaths	razem total	wewnętrz- nych internal	zagranicz- nych international
			na 1000 ludności per 1000 population					
Miasta Urban areas								
2010	1271,4	.	0,1	10,0	9,9	-3,1	-2,9	-0,2
2015	1244,1	-0,51	-1,5	8,8	10,3	-3,1 ^a	-2,4	.
2018	1227,9	-0,58	-2,4	9,1	11,5	-3,2	-3,3	0,1
2019	1220,4	-0,60	-2,4	9,0	11,4	-3,6	-3,7	0,1
Wieś Rural areas								
2010	827,4	.	2,5	11,9	9,5	2,7	2,7	0,0
2015	842,1	0,31	0,6	9,7	9,1	1,3 ^a	1,4	.
2018	849,9	0,23	0,2	10,2	10	1,8	1,7	0,0
2019	851,9	0,24	0,3	9,8	9,6	2,0	1,9	0,1

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For the calculation of net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. w miastach zamieszkiwały średnio 1472 osoby na 1 km², a na wsiach było to 50 osób na 1 km². W ujęciu powiatowym najgęściej zaludnione były miasta na prawach powiatu, tj. Bydgoszcz (1979 osób/1 km²), Toruń (1741 osób/1 km²), Grudziądz (1634 osoby/1 km²), Włocławek (1303 osoby/1 km²). Spośród pozostałych powiatów, w dwóch gęstość zaludnienia była wyższa niż 100 osób na 1 km², tj. w inowrocławskim i w aleksandrowskim (odpowiednio 130 osób i 116 osób na 1 km²). Najmniejsze zaludnienie zanotowano w powiecie tucholskim (45 osób/1 km²). Najgęściej zaludnioną gminą w województwie w 2019 r. była gmina miejska Inowrocław (2385 osób/1 km²). Gęstość zaludnienia powyżej 1000 osób na 1 km², a zawarta w przedziale od 1248 osób na 1 km² do 1843 osoby na km² dotyczyła (poza wspomnianymi już miastami na prawach powiatu) następujących gmin miejskich (w kolejności malejącej): Chełmży, Aleksandrowa Kujawskiego, Golubia-Dobrzynia, Wąbrzeźna, Rypina, Chełmna, Lipna oraz Brodnicy. Najmniej zaludnioną gminą była gmina wiejska Wielka Nieszawka (24 osoby/1 km²).

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, urban areas were inhabited on average by 1 472 persons per 1 km², whereas rural areas by 50 persons per 1 km². At powiat level, the most densely populated were cities with powiat status, i.e. Bydgoszcz (1 979 persons/1 km²), Toruń (1 741 persons/1 km²), Grudziądz (1 634 persons/1 km²), Włocławek (1 303 persons/1 km²). Out of the remaining powiats, two had population density higher than 100 persons per 1 km², i.e. Inowrocławski and Aleksandrowski (130 and 116 persons per 1 km², respectively). The lowest population density was recorded in the Tucholski powiat (45 persons/1 km²). In 2019, the most densely populated gmina in the voivodship was the gmina of Inowrocław (2 385 persons/1 km²). The population density of over 1 000 persons per 1 km², ranging from 1 248 persons per 1 km² to 1 843 persons per 1 km², concerned (apart from the aforementioned cities with powiat status) the following gminas (in descending order): Chełmża, Aleksandrów Kujawski, Golub-Dobrzyń, Wąbrzeźno, Rypin, Chełmno, Lipno and Brodnica. The least populated gmina was the rural gmina of Wielka Nieszawka (24 persons/1 km²).

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim na 100 mężczyzn przypadło 106 kobiet. Miasta należały do bardziej sfeminizowanych niż wsie, gdyż tam kobiety stanowiły 52,7% ogółu ludności, a na wsiach 49,9% ogółu mieszkańców wsi. Spośród powiatów i miast na prawach powiatu, najwyższa wartość współczynnika feminizacji wystąpiła w m. Toruń (115 kobiet na 100 mężczyzn). Wysokie wartości dotyczyły też m. Bydgoszcz i m. Włocławek (po 113 kobiet na 100 mężczyzn), m. Grudziądz (110 kobiet na 100 mężczyzn) oraz powiatów aleksandrowskiego i inowrocławskiego (po 106 kobiet na 100 mężczyzn). Najmniej sfeminizowane były powiaty: grudziądzki, sępoleński i tucholski (po 100 kobiet na 100 mężczyzn). W ujęciu gminnym najbardziej sfeminizowana była gmina miejska Ciechocinek, gdzie na 100 mężczyzn przypadło 120 kobiet. Najmniejsze wartości współczynnika odnotowano w gminach wiejskich Kowal oraz Sośno (po 93 kobiety na 100 mężczyzn).

Spośród 19 powiatów i 4 miast na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego, jedynie w pięciu powiatach w 2019 r. w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost liczby ludności. Wyróżniają się pod tym względem powiaty sąsiadujące z miastami wojewódzkimi, tj. z Bydgoszczą – powiat bydgoski (wzrost liczby ludności w omawianych latach o 12,0%) i z Toruniem – powiat toruński (wzrost o 11,3%). Najwięcej ludności (o 6,1%) ubyło w m. Włocławek.

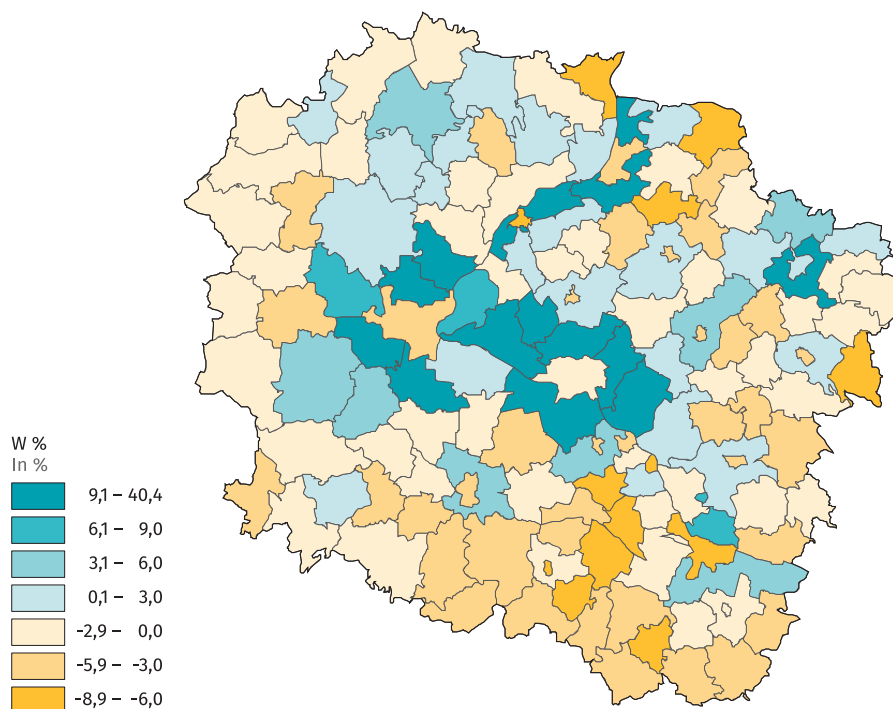
Biorą pod uwagę zmiany liczby ludności w gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2019 r. w porównaniu z 2010 r., odnotowano wzrost głównie w gminach wiejskich oraz w obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich. W porównywanych latach największy wzrost liczby ludności wystąpił w gminie wiejskiej Obrowo (o 40,4%), która zlokalizowana jest w sąsiedztwie Torunia. Wyraźny wzrost liczby ludności dotyczył także gmin wiejskich Osielsko (wzrost o 31,3%) oraz Białe Błota (wzrost o 29,0%) położonych w sąsiedztwie Bydgoszczy. Z grupy gmin wiejskich najwięcej ludności ubyło w gminie Koneck (o 7,4%). Spadek liczby ludności miał miejsce w analizowanym okresie w większości gmin miejskich. Najwięcej ludności ubyło w gminie miejskiej Nieszawa (spadek o 8,9%). Wzrost liczby ludności odnotowano w zaledwie czterech miastach w gminach miejsko-wiejskich, tj. w Łabiszynie (o 5,1%), Szubinie (o 3,9%), Solcu Kujawskim (o 0,8%) i w Koronowie (o 0,1%) oraz w jednej gminie miejskiej, tj. w Brodnicy (wzrost o 1,7%).

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, there were 106 women per 100 men. Urban areas were more feminised than rural areas, as women constituted there 52.7% of the total population, and 49.9% of the total rural population. Among powiats and cities with powiat status, the highest value of the femininity ratio was recorded in the city of Toruń (115 women per 100 men). High values were also recorded in the cities of Bydgoszcz and Włocławek (113 women per 100 men), Grudziądz (110 women per 100 men) and in the Aleksandrowski and Inowrocławski powiats (106 women per 100 men). The Grudziądzki, Sępoleński and Tucholski powiats (100 women per 100 men) were the least feminised. At gmina level, the gmina of Ciechocinek was the most feminised, where there were 120 women per 100 men. The lowest values of the rate were recorded in the rural gminas of Kowal and Sośno (93 women per 100 men).

Out of 19 powiats and 4 cities with powiat status in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, only five powiats recorded an increase in population in 2019 compared to 2010. Distinguished in this respect are powiats neighbouring with the capitals of the voivodship, i.e. Bydgoszcz – the Bydgoski powiat (population increase between the analysed years by 12.0%) and Toruń – the Toruński powiat (increase by 11.3%). The largest population loss (6.1%) took place in the city of Włocławek.

Taking into account the changes in the population sizes of the gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019 compared to 2010, increases were recorded mainly in rural gminas and in the rural areas of urban-rural gminas. The largest increase in the population size between the compared years was recorded in the rural gmina of Obrowo (by 40.4%), located in the vicinity of Toruń. There was also a significant increase in the population sizes of the rural gminas of Osielsko (increase by 31.3%) and Białe Błota (increase by 29.0%) located in the vicinity of Bydgoszcz. Among the group of rural gminas, the largest population decline took place in the gmina of Koneck (by 7.4%). In the analysed period, decrease in the number of inhabitants took place in most of urban gminas. The largest population decline took place in the gmina of Nieszawa (decrease by 8.9%). The population growth was recorded in only four towns in urban-rural gminas, i.e. in Łabiszyn (by 5.1%), Szubin (by 3.9%), Solec Kujawski (by 0.8%) and Koronowo (by 0.1%) and in one urban gmina, i.e. Brodnica (increase by 1.7%).

Mapa 8. Zmiana liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim według gmin w 2019 r. (2010=100)
 Map 8. Change in the population size of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas in 2019 (2010=100)

Oprócz zmian w liczbie ludności województwa kujawsko-pomorskiego, obserwowane są także zmiany w jej strukturze zarówno w miastach, jak i na wsiach, świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Obrazem tego jest chociażby wzrastająca mediana wieku mieszkańców województwa. W 2019 r. wiek środkowy ludności zamieszkującej miasta wyniósł 42,8 lata, tj. o 3,8 lata więcej niż w 2010 r. Ludność zamieszkująca w miastach jest starsza niż osoby mieszkające na wsiach. W 2019 r. środkowy wiek mieszkańców wsi wyniósł 39,1 lat, tj. 3,8 lata więcej niż w 2010 r.

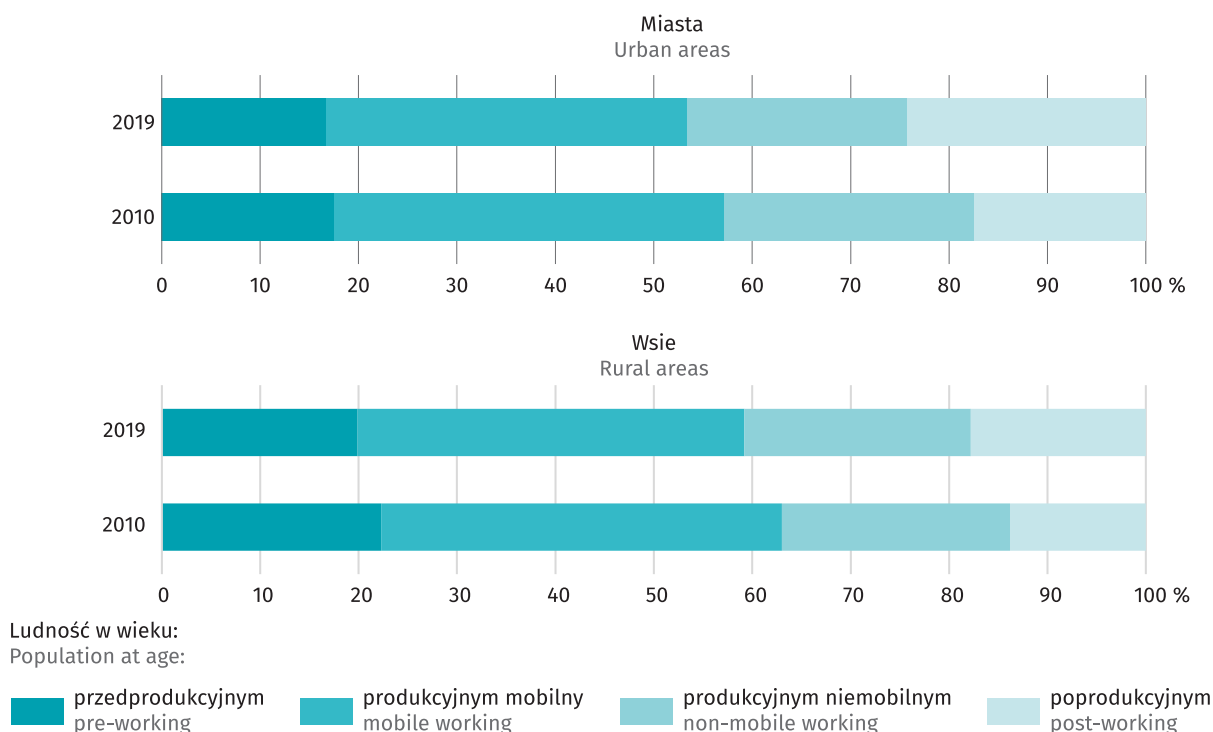
Potwierdzeniem zmian w strukturze ludności są także obserwowane zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) i produkcyjnym (18–59 lat dla kobiet i 18–64 lata dla mężczyzn). Wzrost odnotowano w odniesieniu do liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej).

In addition to changes in the population size of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, changes in the population structure are also observed, both in urban areas and rural areas, reflecting the ageing of the population. One sign of that is the increasing median age of the voivodship's inhabitants. In 2019, the median age of the population living in urban areas was 42.8 years, 3.8 years more than in 2010. The population living in urban areas is older than people living in rural areas. In 2019, the median age of rural residents was 39.1 years, 3.8 years more than in 2010.

The changes in the population structure are also confirmed by the observed changes in the number of people by economic age groups. In 2019, compared to 2010, the pre-working age (17 years and below) and working age (18–59 years for women and 18–64 years for men) populations decreased in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. An increase was recorded in relation to the size of post-working age population (men aged 65 years and over, women aged 60 years and over).

Wykres 19. Ludność według ekonomicznych grup wieku i miejsca zamieszkania w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.

Chart 19. Population by economic age groups and place of residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2019

W porównywanych latach spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w miastach (o 8,3%) był większy niż na wsiach (o 8,1%). Liczba ludności w wieku produkcyjnym w miastach także zmalała (o 13,0%), a na wsiach odnotowano nieznaczny jej wzrost (o 0,4%). W miastach większy spadek dotyczył populacji w wieku produkcyjnym niemobilnym, tj. kobiet w wieku 45–59 lat i mężczyzn w wieku 45–64 lata (o 15,9%) niż ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata (spadek o 11,1 %). Na wsiach liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym zmalała (o 0,5%), a w wieku produkcyjnym niemobilnym zwiększyła się (o 2,0%). Zarówno w miastach, jak i na wsiach wyraźnie wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, tj. odpowiednio o 34,0% i o 32,9%.

Analizując dane dotyczące ludności w wieku przedprodukcyjnym zauważyć można, że w 2019 r. powiatami z wysokim udziałem tej grupy osób w ludności ogółem były powiaty: toruński (21,4%), brodnicki (20,4%), bydgoski (20,3%) oraz grudziądzki i tucholski (po 20,1% w każdym z wymienionych powiatów). Najniższy udział odnotowano w mieście na prawach powiatu Włocławku (15,9%). W ujęciu gminnym największy udział omawia-

Between the compared years, a decline in the pre-working age population in urban areas (by 8.3%) was greater than in rural areas (by 8.1%). The working age population in urban areas also decreased (by 13.0%), and a slight increase was recorded in rural areas (by 0.4%). In urban areas, a larger decline was observed in the non-mobile working age population, i.e. comprising women aged 45–59 years and men aged 45–64 years (by 15.9%) than in the mobile working age population, i.e. comprising persons aged 18–44 years (decrease by 11.1%). In rural areas, the number of people of mobile working age decreased (by 0.5%), and the number of those of non-mobile working age increased (by 2.0%). Both in urban areas and rural areas, the number of people of retirement age increased significantly, i.e. by 34.0% and 32.9%, respectively.

When analysing the data on the pre-working age population, it can be seen that in 2019 the powiaty with a high share of this group of people in the total population were: Toruński (21.4%), Brodnicki (20.4%), Bydgoski (20.3%) as well as Grudziądzki and Tucholski (20.1% each). The lowest share was recorded in the city of Włocławek (15.9%). At gmina level, the highest share

nej grupy ludności wystąpił w gminie wiejskiej Obrowo (24,0%), a najmniejszy w gminie miejskiej Ciechocinek (14,6%).

Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2019 r. w poszczególnych powiatach i miastach na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego oscylował między 58,1% w m. Bydgoszcz, a 62,7% w powiecie bydgoskim. Największe udziały tej grupy ludności dotyczyły powiatów otaczających miasta na prawach powiatu, a najmniejsze miast na prawach powiatu. Gminą wyróżniającą się największym udziałem ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem była gmina wiejska Bobrowniki (65,4%). Najmniej ludności w wieku produkcyjnym zamieszkiwało gminę miejską Ciechocinek (53,9% ogólnej liczby ludności w tej gminie).

W przypadku ludności w wieku produkcyjnym mobilnym spośród powiatów i miast na prawach powiatu największy udział tej grupy w 2019 r. odnotowano w powiecie toruńskim (40,2%), a najmniejszy wystąpił w m. Włocławek (35,2%). Spośród gmin, największy udział omawianej grupy ludności zanotowano w gminie wiejskiej Brodnica (42,4%), a najmniejszy w gminie miejskiej Ciechocinek (31,4%).

Z kolei powiatem o najwyższym udziale ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym w populacji ogółem w 2019 r. był powiat włocławski (24,6%). Najmniejszy udział tej grupy ludności wystąpił w m. Toruń (21,1%). Spośród gmin najwięcej ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym zamieszkiwało w gminie miejskiej Kowal (27,0%), a najmniej w gminie wiejskiej Obrowo (20,8%).

Ze wszystkich powiatów i miast na prawach powiatu najwięcej ludności w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje miasta na prawach powiatu. W 2019 r. największy udział tej grupy w liczbie ludności ogółem odnotowano w m. Bydgoszcz (25,9%). Najniższe udziały wystąpiły w powiatach położonych w sąsiedztwie miast wojewódzkich, tj. w powiatach toruńskim (16,2%) i bydgoskim (17,1%). Ze wszystkich 144 gmin w województwie największy udział ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano w gminie miejskiej Ciechocinek (31,6%). Najmniejszy udział tej grupy osób w ludności ogółem wystąpił w gminie wiejskiej Brodnica (13,1%).

Relacje pomiędzy ekonomicznymi grupami wieku ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego prezentujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

of the described population group was recorded in the rural gmina of Obrowo (24.0%), and the lowest in the urban gmina of Ciechocinek (14.6%).

The share of the working age population in the total population in 2019 in individual powiats and cities with powiat status in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship oscillated between 58.1% in the city of Bydgoszcz and 62.7% in the Bydgoski powiat. The highest shares of this population group were in powiats surrounding cities with powiat status, while the lowest in cities with powiat status. The gmina with the highest share of the working age population in the total population was the rural gmina of Bobrowniki (65.4%). The smallest working age population lived in the urban gmina of Ciechocinek (53.9% of the total population).

In the case of the mobile working age population, among powiats and cities with powiat status, the highest share of this group in 2019 was recorded in the Toruński powiat (40.2%), while the lowest share in the city of Włocławek (35.2%). Among gminas, the highest share of this population group was recorded in the rural gmina of Brodnica (42.4%), and the lowest in the urban gmina of Ciechocinek (31.4%).

In turn, the powiat with the highest share of the non-mobile working age population in the total population in 2019 was the Włocławski powiat (24.6%). The smallest share of this population group was in the city of Toruń (21.1%). Among gminas, the most people of non-mobile working age lived in the urban gmina of Kowal (27.0%), and the fewest in the rural gmina of Obrowo (20.8%).

Of all powiats and cities with powiat status, the greatest number of post-working age population live in cities with powiat status. In 2019, the highest share of this group in the total population was recorded in the city of Bydgoszcz (25.9%). The lowest shares were recorded in powiats located in the vicinity of the capitals of the voivodship, i.e. in the Toruński (16.2%) and Bydgoski (17.1%) powiats. Out of all 144 gminas of the voivodship, the highest share of the post-working age population was recorded in the urban gmina of Ciechocinek (31.6%). The lowest share of this group of people in the total population was in the rural gmina of Brodnica (13.1%).

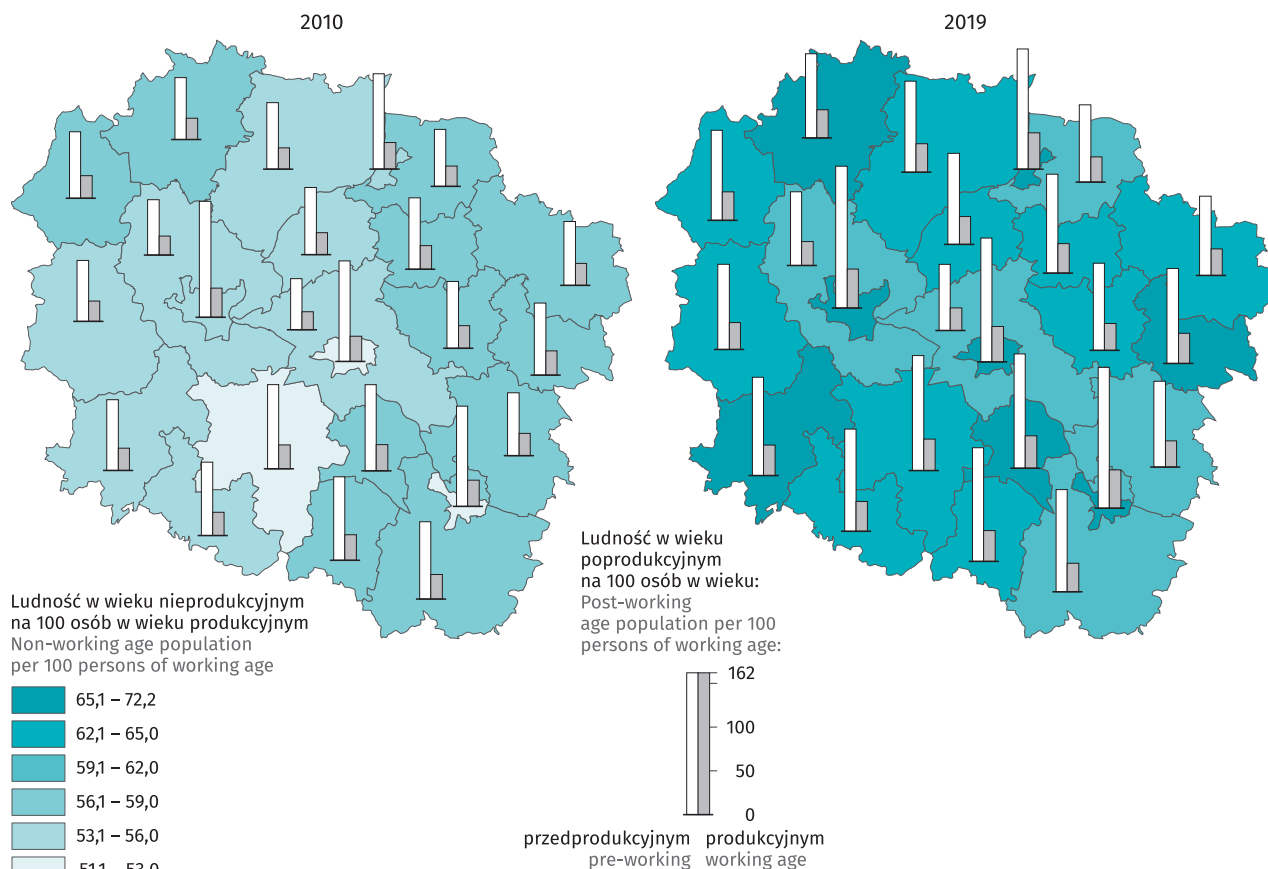
Relations between the economic age groups of the population are illustrated by the age dependency ratio, which shows the number of non-working age persons per 100 persons of working age. The age dependency

Współczynnik obciążenia demograficznego w województwie kujawsko-pomorskim wzrósł z 54,7 w 2010 r. do 65,6 w 2019 r. Wzrost jego wartości w 2019 r. odnotowano zarówno w miastach (z 53,5 w 2010 r. do 69,4), jak i na wsiach (z 56,5 w 2010 r. do 60,5). Spośród powiatów i miast na prawach powiatu województwa współczynnik ten w 2019 r. najwyższą wartość przyjął w m. Bydgoszcz (72,2). Wysokie wartości wystąpiły także w pozostałych trzech miastach na prawach powiatu, tj. w Grudziądzu (71,8), we Włocławku (71,3), w Toruniu (69,4) oraz w powiatach żnińskim i rypińskim (w każdym z tych powiatów po 65,5). Najniższą wartość omawianego współczynnika odnotowano w powiecie bydgoskim (59,5). Poza wspomnianym powiatem, niskie wartości zanotowano również w powiatach leżących w otoczeniu dużych miast w województwie, tj. w powiatach: toruńskim (60,1), włocławskim (60,6), lipnowskim (60,6), czy też grudziądzkim (60,8).

ratio in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship increased from 54.7 in 2010 to 65.6 in 2019. The increase in its value in 2019 was recorded both in urban areas (from 53.5 in 2010 to 69.4) and in rural areas (from 56.5 in 2010 to 60.5). Among powiats and cities with powiat status of the voivodship, this ratio in 2019 was the highest in the city of Bydgoszcz (72.2). High values were also recorded in the remaining three cities with powiat status, i.e. in Grudziądz (71.8), Włocławek (71.3), Toruń (69.4) and in the Żniński and Rypiński powiats (65.5 each). The lowest value of the ratio was recorded in the Bydgoski powiat (59.5). Apart from the above-mentioned powiat, low values were also recorded in powiats located in the vicinity of large cities of the voivodship, i.e. in powiats: Toruński (60.1), Włocławski (60.6), Lipnowski (60.6) or Grudziądzki (60.8).

Mapa 9. Współczynnik obciążenia demograficznego w województwie kujawsko-pomorskim według powiatów i miast na prawach powiatu

Map 9. Demographic dependency ratio in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by powiats and cities with powiat status

Ruch naturalny ludności

W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim zmalała zarówno liczba małżeństw zawartych w miastach (o 23,0%), jak i na wsiach (o 22,3%). Na wsiach związki małżeńskie zawierały osoby młodsze niż w miastach. W 2019 r. wiek środkowy kobiet zawierających związek małżeński na wsiach wyniósł 27,2 lat, a mężczyzn 29,7 lat. W miastach mediana wieku nowożeńców osiągnęła odpowiednio 29,1 lat i 31,6 lat. W porównaniu z 2010 r. średni wiek zawierania małżeństw zwiększył się zarówno w przypadku mężczyzn (w miastach o 3,0 lata, na wsiach o 2,5 lata), jak i w przypadku kobiet (w miastach o 2,4 lata, na wsiach o 2,1 lata).

W strukturze zawartych małżeństw w 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim przeważały małżeństwa wyznaniowe, przy czym wśród mieszkańców wsi (biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania mężczyzny przed ślubem) było ich wyraźnie więcej (63,3%) niż wśród mieszkańców miast (51,6%). Dla porównania w 2010 r. stanowiły one odpowiednio 72,3% i 62,5%.

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim wśród mieszkańców wsi przypadało przeciętnie 5,5 zawartych małżeństw na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej, a wśród mieszkańców miast przypadało 5,4 małżeństw na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej. W 2010 r. było to odpowiednio 7,4 małżeństw na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej i 6,8 małżeństw na 1000 osób w wieku 15 lat i więcej.

W powiatach i miastach na prawach powiatu w 2019 r. liczba zawieranych małżeństw oscylowała w przedziale od 3,8 na 1000 mieszkańców w powiecie rypińskim do 5,3 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie brodnickim. W porównaniu z wartościami notowanymi w 2010 r. omawiany współczynnik zmalał we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu w województwie, przy czym najbardziej w powiecie żnińskim (o 2,8 małżeństwa na 1000 ludności).

W 2019 r. z 48 separacji orzeczonych w województwie kujawsko-pomorskim, większość osób wnoszących powództwo o separację (77,1%) zamieszkiwała miasta. Podobna sytuacja miała miejsce w 2010 r., przy czym wówczas orzeczono znacznie więcej separacji zarówno w miastach (123, tj. o 86 więcej niż w 2019 r.), jak i na wsiach (40, tj. o 29 więcej niż w 2019 r.).

W 2019 r. liczba rozwodów orzeczonych prawomocnie

Vital statistics of population

In 2019, compared to 2010, the number of marriages contracted in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship decreased both in urban areas (by 23.0%) and rural areas (by 22.3%). People entering into a marriage in rural areas were younger than those in urban areas. In 2019, the median age of women getting married in rural areas was 27.2 years, and that of men 29.7 years. In urban areas, the median age of bridegrooms and brides was 29.1 years and 31.6 years, respectively. Compared to 2010, the median age of people entering into a marriage increased both for men (by 3.0 years in urban areas, 2.5 years in rural areas) and for women (by 2.4 years in urban areas, 2.1 years in rural areas).

In the structure of marriages contracted in 2019 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, religious marriages prevailed numerically, while among rural residents (taking into account the man's place of residence before marriage) there were significantly more of them (63.3%) than among urban residents (51.6%). For comparison, in 2010, they constituted 72.3% and 62.5%, respectively.

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, among rural residents, there were on average 5.5 marriages per 1 000 persons aged 15 years and over, and among urban residents there were 5.4 marriages per 1 000 persons aged 15 years and over. In 2010, there were respectively 7.4 marriages per 1 000 persons aged 15 years and over and 6.8 marriages per 1 000 persons aged 15 years and over.

In powiats and cities with powiat status, in 2019, the number of marriages contracted fluctuated in the range from 3.8 per 1 000 inhabitants in the Rypiński powiat to 5.3 per 1 000 inhabitants in the Brodnicki powiat. Compared to the values recorded in 2010, the ratio decreased in all powiats and cities with powiat status in the voivodship, to the highest degree in the Żniński powiat (by 2.8 marriages per 1 000 population).

In 2019, out of 48 separations decreed in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the majority of people filing a legal separation petition (77.1%) lived in urban areas. A similar situation took place in 2010, with significantly more separations, both in urban areas (123, i.e. 86 more than in 2019) and in rural areas (40, i.e. 29 more than in 2019).

In 2019, the number of absolute divorces was higher

była wyższa wśród wnoszących powództwo mieszkańców miast (2,6 tys. orzeczonych rozwodów, tj. 68,6% wszystkich rozwodów w województwie) niż mieszkających na wsiach (1,2 tys. rozwodów). W porównaniu z 2010 r. w miastach orzeczono mniej rozwodów (o 11,6%), ale na wsiach więcej (o 8,9%).

Współczynnik rozwodów na 1000 ludności w 2019 r. w miastach wyniósł 2,1, a na wsiach 1,4. Spośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie najniższy współczynnik rozwodów w 2019 r. odnotowano w powiatach radziejowskim (1,0 rozwód w przeliczeniu na 1000 ludności), a najwyższy w m. Grudziądz (2,3 rozwody na 1000 ludności). W porównaniu z wartościami notowanymi w 2010 r. w przekroju terytorialnym największy spadek współczynnika rozwodów w 2019 r. miał miejsce w m. Włocławek oraz w powiecie lipnowskim (mniej o 0,7 rozwodu na 1000 osób). Wzrost omawianego współczynnika odnotowano w 11 powiatach oraz w m. Grudziądz, przy czym największy wzrost wystąpił w powiecie sępoleńskim (o 0,6 rozwodu na 1000 ludności).

Na przyrost rzeczywisty ludności składa się m.in. przyrost naturalny ludności oraz saldo migracji ludności. W latach 2010–2019 w miastach województwa kujawsko-pomorskiego dodatni przyrost naturalny odnotowano jedynie w 2010 r., natomiast na wsiach we wszystkich latach tego okresu przeważały urodzenia żywe nad zgonami. Relatywną miarą skali przyrostu naturalnego

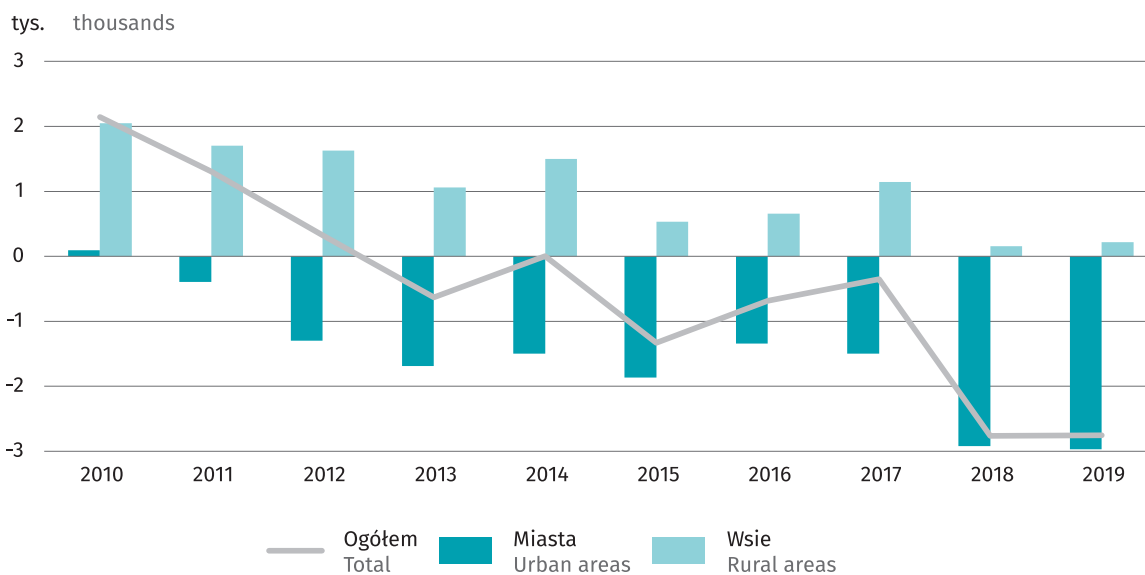
among urban residents filing a divorce petition (2.6 thousand divorces, i.e. 68.6% of all divorces in the voivodship) than among those living in rural areas (1.2 thousand divorces). Compared to 2010, fewer divorces were granted in urban areas (by 11.6%), but more in rural areas (by 8.9%).

The divorce rate per 1 000 population in 2019 was 2.1 in urban areas and 1.4 in rural areas. Among the powiats and cities with powiat status of the voivodship, the lowest divorce rate in 2019 was recorded in the Radziejowski powiat (1.0 divorce per 1 000 population), and the highest in the city of Grudziądz (2.3 divorces per 1 000 population). Compared to the values recorded in 2010 in a territorial breakdown, the largest decrease in the divorce rate in 2019 took place in the city of Włocławek and in the Lipnowski powiat (lower by 0.7 divorces per 1 000 population). An increase in the ratio was recorded in 11 powiats and in the city of Grudziądz, with the highest increase in the Sępoleński powiat (by 0.6 divorces per 1 000 population).

The actual population increase depends, among other things, from natural population increase and net migration of population. In the years 2010–2019, in the urban areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, a positive natural increase was recorded only in 2010, while in rural areas in each year of this period live births prevailed numerically over deaths. A relative measure of the scale of natural increase is the natural in-

Wykres 20. Przyrost naturalny w województwie kujawsko-pomorskim według miejsca zamieszkania

Chart 20. Natural increase in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by place of residence

jest współczynnik przyrostu naturalnego, wyrażony jako relacja przyrostu naturalnego do liczby ludności (na 1000 osób). W 2019 r. w miastach wyniósł on minus 2,4 osoby w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, a na wsiach wyniósł 0,3 osoby na 1000 mieszkańców.

Spośród 19 powiatów i 4 miast na prawach powiatu w 2019 r. dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego wystąpiły jedynie w pięciu powiatach województwa kujawsko-pomorskiego, tj. w powiatach: brodnickim, bydgoskim, golubsko-dobrzyńskim, toruńskim i tucholskim, przy czym najwyższą wartość odnotowano w powiecie toruńskim (2,4 osoby na 1000 ludności). Najniższą wartość współczynnika przyrostu naturalnego w 2019 r. odnotowano w m. Włocławek (minus 4,3 osoby na 1000 ludności). Dla porównania w 2010 r. dodatni przyrost naturalny wystąpił w czterech powiatach oraz w jednym z miast na prawach powiatu, tj. w Toruniu.

W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu w województwie kujawsko-pomorskim (za wyjątkiem powiatu radziejowskiego) nastąpiło obniżenie wartości współczynnika przyrostu naturalnego. Największy spadek odnotowano w powiecie grudziądzkim (o 5,0 osób w przeliczeniu na 1000 ludności).

Analizując zmiany omawianego współczynnika w 2019 r. w odniesieniu do 2010 r. w przekroju gminnym warto zaznaczyć, że w dwóch gminach województwa kujawsko-pomorskiego zmienił on wartość z ujemnej na dodatnią. Sytuacja taka wystąpiła w gminach wiejskich Świekatowo i Radziejów.

W 2019 r. w gminach województwa kujawsko-pomorskiego zauważa się duże zróżnicowanie wartości współczynnika przyrostu naturalnego. W grupie gmin z najwyższymi jego wartościami należy wyróżnić gminy wiejskie: Brzozie (7,9 osób w przeliczeniu na 1000 ludności), Obrowo (7,0 osób na 1000 ludności), Brodnica (5,9 osób na 1000 ludności), czy też Lubicz (5,4 osób na 1000 ludności). Najniższa wartość wystąpiła w gminie miejskiej Nieszawa (minus 13,5 osób w przeliczeniu na 1000 ludności). Z grupy gmin, w których odnotowano niskie wartości współczynnika należy zwrócić uwagę na następujące gminy wiejskie Lisewo (minus 7,3 osób na 1000 ludności) oraz Chrostkowo i Zakrzewo (w każdej z wymienionych gmin po minus 6,6 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) oraz na gminę miejską Ciechocinek (minus 6,4 osób na 1000 ludności).

crease rate, expressed as the ratio of natural increase to the number of population (per 1 000 persons). In 2019, in urban areas it amounted to minus 2.4 persons per 1 000 inhabitants, and in rural areas it amounted to 0.3 persons per 1 000 inhabitants.

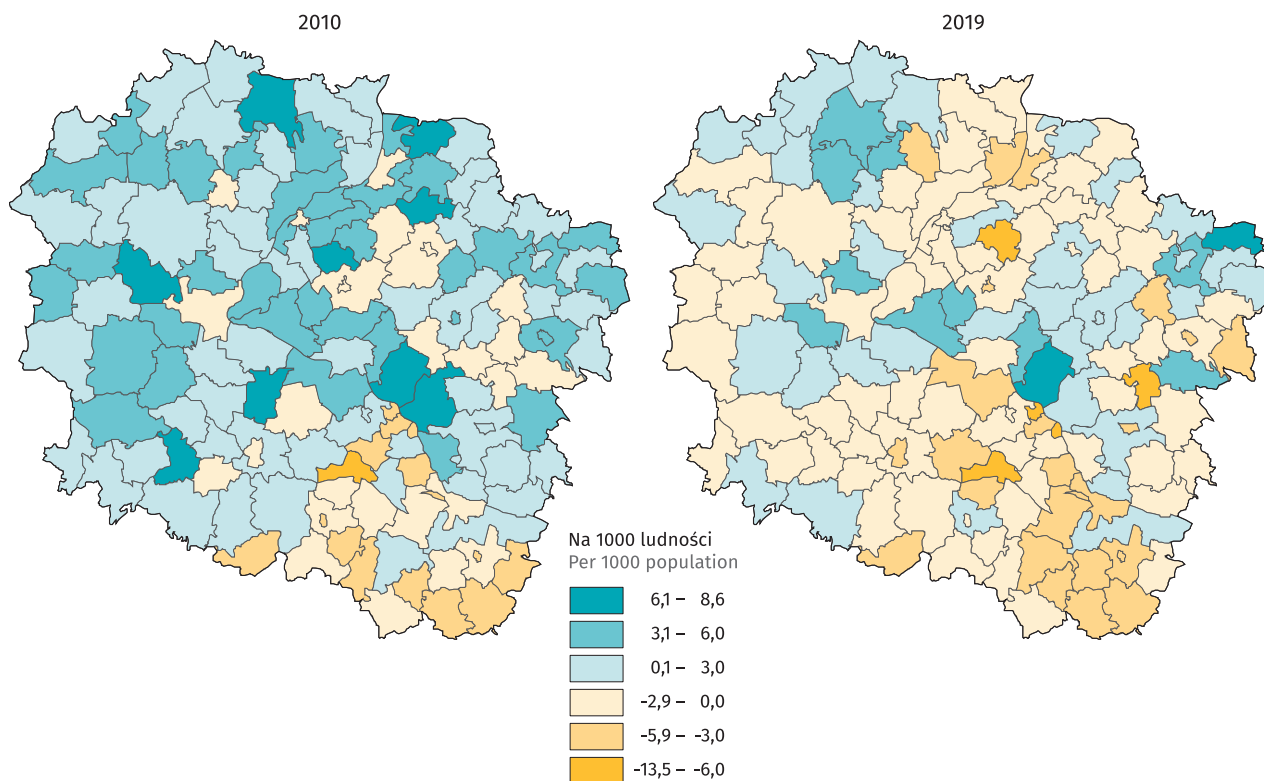
Out of 19 powiats and 4 cities with powiat status, in 2019, positive values of the natural increase rate occurred only in five powiats of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship: Brodnicki, Bydgoski, Golubsko-Dobrzyński, Toruński and Tucholski, with the highest value recorded in the Toruński powiat (2.4 persons per 1 000 population). The lowest value of the natural increase rate in 2019 was recorded in the city of Włocławek (minus 4.3 persons per 1 000 population). For comparison, in 2010, a positive natural increase rate occurred in 14 powiats and in one of the cities with powiat status, i.e. in Toruń.

In 2019, compared to 2010, in all powiats and cities with powiat status of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (except the Radziejowski powiat) there was a decrease in the value of the natural increase rate. The largest decrease was recorded in the Grudziądzki powiat (by 5.0 persons per 1 000 population).

When analysing the changes in the rate in 2019 in relation to 2010 in a gmina breakdown, it is worth noting that in two gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship it changed from a negative to positive value. Such a situation occurred in the rural gminas of Świekatowo and Radziejów.

In 2019, in the gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, a large variation in the value of the natural increase rate is noticeable. In the group of gminas with the highest values, one should distinguish rural gminas: Brzozie (7.9 persons per 1 000 population), Obrowo (7.0 persons per 1 000 population), Brodnica (5.9 persons per 1 000 population) or Lubicz (5.4 persons per 1 000 population). The lowest value occurred in the urban gmina of Nieszawa (minus 13.5 persons per 1 000 population). From the group of gminas with a low value of the rate, attention should be paid to the following rural gminas: Lisewo (minus 7.3 persons per 1 000 population) as well as Chrostkowo and Zakrzewo (minus 6.6 persons per 1 000 inhabitants each) and the gmina of Ciechocinek (minus 6.4 persons per 1 000 population).

Mapa 10. Przyrost naturalny w województwie kujawsko-pomorskim według gmin
Map 10. Natural increase in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas

W 2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim współczynnik dynamiki demograficznej na wsiach był znacznie wyższy niż w miastach i wyniósł 1,03 urodzeń żywych na 1 zgon (w miastach 0,79 urodzeń).

Mieszkancki miast województwa kujawsko-pomorskiego, które rodziły w 2019 r. były starsze od mieszkanki wsi. Wiek środkowy wśród matek mieszkających w miastach wyniósł 30,0 lat, a na wsiach 29,1 lat.

W 2019 r. w miastach województwa kujawsko-pomorskiego współczynnik płodności kobiet wyniósł 39,0 urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (w wieku 15–49 lata) i był niższy od notowanego na wsiach o 1,8 urodzeń na 1000 kobiet w wieku rozrodczym. Dla porównania w 2010 r. w miastach w województwie omawiany współczynnik wyniósł 40,1 urodzeń na 1000 kobiet w wieku rozrodczym, tj. o 7,7 urodzeń na 1000 kobiet w wieku rozrodczym mniej niż na wsiach.

Kolejną miarą, wykorzystywaną w analizach dotyczących urodzeń, jest płodność kobiet mierzona współczynnikiem dzietności ogólnej, który wyraża się średnią liczbą dzieci urodzonych przez kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego przy założeniu, że w po-

In 2019, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the demographic dynamics rate in rural areas was much higher than in urban areas and amounted to 1.03 live births per 1 death (0.79 births in urban areas).

Women inhabiting the urban areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, who gave birth in 2019, were older than their rural counterparts. The median age of mothers living in urban areas was 30.0 years, and that of mothers living in rural areas 29.1 years.

In 2019, in the urban areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the female fertility rate was 39.0 live births per 1 000 women of reproductive age (aged 15–49 years) and was lower than that recorded in rural areas by 1.8 births per 1 000 women of reproductive age. For comparison, in 2010, in the urban areas of the voivodship, the rate amounted to 40.1 births per 1 000 women of reproductive age, i.e. by 7.7 births per 1 000 women of reproductive age less than in rural areas.

Another measure used for analyses concerning births is female fertility, measured by the total fertility rate, which is expressed as the average number of children born to a woman during the entire reproductive pe-

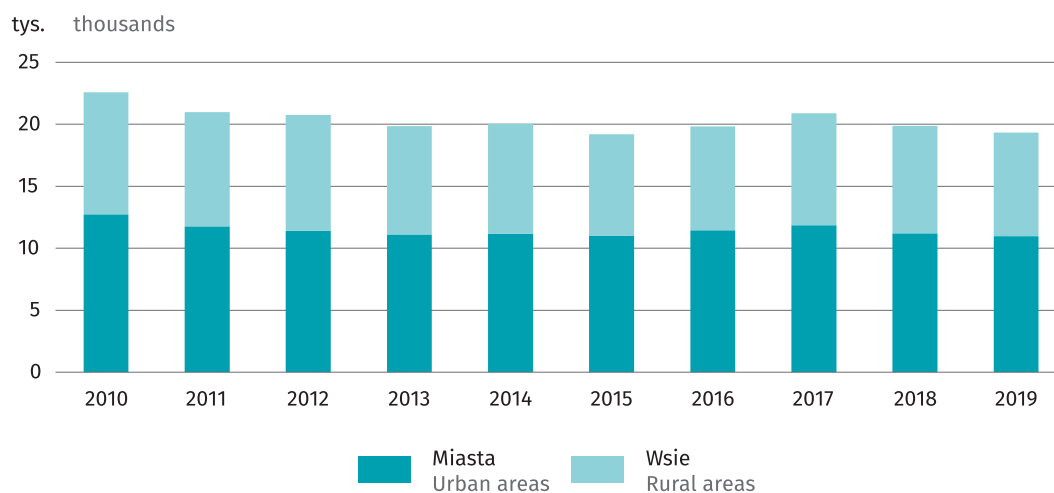
szczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną wśród kobiet w badanym roku. Dla zapewnienia prostej zastępowalności pokoleń, wymagany jest współczynnik o wartości 2,10–2,15, który oznaczałoby, że 100 kobiet w ciągu okresu rozrodczego urodziłyby 210–215 dzieci. W 2019 r. współczynnik dzietności w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 1,37. Przy czym na wsiach wyniósł on 1,39, a w miastach 1,35. W 2010 r. wartości omawianego współczynnika wyniosły odpowiednio 1,56 i 1,27.

Porównując natężenie urodzeń, tj. liczbę urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności, można zauważyć, że w latach 2010–2019 na wsiach w województwie kujawsko-pomorskim było ono wyższe niż w miastach. W 2019 r. na wsiach przypadało średnio 9,9 urodzeń żywych na 1000 ludności, a w miastach było to 9,0 urodzeń żywych na 1000 ludności. Dla porównania w 2010 r. w województwie było to odpowiednio 11,9 urodzeń żywych na 1000 ludności i 10,0 urodzeń żywych na 1000 ludności. Warto dodać, że w latach 2010–2019 wartość omawianego współczynnika na wsiach do 2014 r. włącznie była wyższa na wsiach w województwie niż średnia notowana dla tych obszarów w kraju. Od 2015 r. sytuacja się zmieniła, wartości współczynnika są niższe niż średnie notowane dla wsi w kraju. Natomiast w miastach współczynnik urodzeń żywych był niższy od średniej krajowej w całym badanym okresie.

riod, assuming that in particular phases of this period she would give birth with the intensity observed among women in the analysed year. To ensure the simple replacement of generations, a rate of 2.10-2.15 is required, meaning that 100 women during their reproductive years would give birth to 210-215 children. In 2019, the total fertility rate in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was 1.37. In rural areas it was 1.39, while in urban areas 1.35. In 2010, the values of the rate were 1.56 and 1.27, respectively.

When comparing the intensity of childbearing, i.e. the number of live births per 1 000 population, it can be seen that in the years 2010–2019 in the rural areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship it was higher than in urban areas. In 2019, on average, there were 9.9 live births per 1 000 population in rural areas, and 9.0 live births per 1 000 population in urban areas. For comparison, in 2010, in the voivodship, it was respectively 11.9 live births per 1 000 population and 10.0 live births per 1 000 population. It is worth adding that in the years 2010–2019 the value of the ratio for the rural areas of the voivodship until 2014 included was higher than the average recorded for these areas in the country. The situation changed in 2015. The values of the rate are lower than average values recorded for rural areas in the country. On the other hand, in urban areas, the live birth rate was lower than the national average in the entire analysed period.

Wykres 21. Urodzenia żywe w województwie kujawsko-pomorskim według miejsca zamieszkania
Chart 21. Live births in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by place of residence

W 2019 r. współczynnik urodzeń w powiatach i w miastach na prawach powiatu w województwie kujawsko-

In 2019, the birth rate in powiats and cities with powiat status in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship fluctu-

-pomorskim oscylował w przedziale od 8,0 urodzeń na 1000 mieszkańców w m. Włocławek do 11,3 urodzeń na 1000 mieszkańców w powiecie brodnickim. W porównaniu z 2010 r. we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu województwa w 2019 r. odnotowano spadek wartości współczynnika urodzeń. Najmniejszy spadek liczby urodzeń na 1000 osób odnotowano w powiecie golubsko-dobrzyńskim (o 0,1 urodzeń na 1000 mieszkańców). Największy spadek wystąpił w powiecie grudziądzkim (o 3,5 urodzenia na 1000 mieszkańców).

Zróźnicowanie pod względem natężenia urodzeń notuje się także w gminach województwa kujawsko-pomorskiego. W 2019 r. w 54 gminach wartość omawianego współczynnika przekroczył 10,0 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców. Najwyższą jego wartość odnotowano w gminie wiejskiej Obrowo (14,0 urodzeń na 1000 mieszkańców). Najmniejsze wartości współczynnika urodzeń z wartościami poniżej 8,0 urodzeń żywych na 1000 ludności wystąpiły w 19 gminach w województwie. Najmniejszą liczbę urodzeń odnotowano w gminie miejskiej Nieszawa (4,3 urodzenia na 1000 mieszkańców).

W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. wzrost współczynnika urodzeń wystąpił w 21 spośród 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Największy jego wzrost wystąpił w gminie wiejskiej Ciechocin (wzrost o 2,4 urodzenia na 1000 ludności). W tym samym czasie spadek powyżej 4,0 urodzeń na 1000 ludności miał miejsce w 22 gminach, przy czym największy w gminie Chrostkowo (o 8,4 urodzenia na 1000 osób).

Drugim elementem ruchu naturalnego, który oddziałuje bezpośrednio na strukturę wieku ludności jest liczba zgonów. W poszczególnych latach okresu 2010–2019 zarówno w miastach, jak i na wsiach województwa kujawsko-pomorskiego liczba zgonów mężczyzn była wyższa niż liczba zgonów kobiet.

Analizując średni wiek osoby zmarłej, zauważa się niewielkie zróźnicowanie ze względu na miejsce zamieszkania w województwie kujawsko-pomorskim. W 2019 r. mediana wieku osoby zmarłej w miastach województwa wyniosła 75,7 lat, a na wsiach 75,3 lat. Warto zaznaczyć, że zarówno w miastach, jak i na wsiach w 2019 r. w województwie umierały średnio osoby młodsze niż w kraju odpowiednio o 0,9 roku i o 2,0 lata.

W 2019 r., podobnie jak w 2010 r., wśród osób zmarłych w województwie kujawsko-pomorskim przeważali mieszkańcy miast (63,1%; w 2010 r. było to 61,8%).

ated in the range from 8.0 births per 1 000 inhabitants in the city of Włocławek to 11.3 in the Brodnicki powiat. In 2019, compared to 2010, in all powiats and cities with powiat status, a decrease in the value of the birth rate was recorded. The smallest decrease in the number of births per 1 000 persons was recorded in the Golubsko-Dobrzyński powiat (by 0.1 births per 1 000 inhabitants). The largest decrease occurred in the Grudziądzki powiat (by 3.5 births per 1 000 inhabitants).

Diversity in terms of the intensity of childbearing is also noted in the gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. In 2019, in 54 gminas, the value of the ratio in question exceeded 10.0 live births per 1 000 inhabitants. Its highest value was recorded in the rural gmina of Obrowo (14.0 births per 1 000 inhabitants). The lowest values of the birth rate, below 8.0 live births per 1 000 population were recorded in 19 gminas of the voivodship. The lowest number of births was recorded in the urban gmina of Nieszawa (4.3 births per 1 000 inhabitants).

In 2019, compared to 2010, an increase in the birth rate occurred in 21 out of 144 gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. Its greatest increase occurred in the rural gmina of Ciechocin (increase by 2.4 births per 1 000 population). At the same time, a decrease above 4.0 births per 1 000 population took place in 22 gminas, with the highest decrease in the gmina of Chrostkowo (by 8.4 births per 1 000 persons).

The second element of natural movement that directly affects the age structure of the population is the number of deaths. In the individual years of the period 2010–2019, both in urban areas and rural areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the number of male deaths was higher than the number of female deaths.

When analysing the median age of a deceased person, there is little diversity with regard to the place of residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. In 2019, the median age of a deceased person in the urban areas of the voivodship was 75.7 years, and in the rural areas 75.3 years. It is worth noting that both in urban areas and rural areas in the voivodship, people who died in 2019 were younger than those in the country on average by 0.9 and 2.0 years, respectively.

In 2019, as in 2010, urban residents predominated among the people who died in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (63.1%; in 2010 it was 61.8%). In 2019, on average, there were 11.4 deaths per 1 000 urban inhabitants, and in rural areas – 9.6 deaths per 1 000

W 2019 r. przypadało średnio 11,4 zgonów na 1000 mieszkańców miast, a na wsiach 9,6 zgonów na 1000 mieszkańców wsi (w 2010 r. było to odpowiednio 9,9 zgonów na 1000 mieszkańców miast i 9,5 zgonów na 1000 mieszkańców wsi). W latach 2010–2019 natężenie zgonów na obszarach wiejskich w województwie było niższe niż w kraju. W miastach województwa kujawsko-pomorskiego odnotowano więcej zgonów w przeliczeniu na 1000 osób niż w kraju (wyjątkiem był 2011 r. i 2015 r.).

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego, w 2019 r. najmniej zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiecie bydgoskim (7,7 zgonów na 1000 ludności). Największą wartość współczynnika przyjął w m. Grudziądz i w m. Włocławek (po 12,3 zgonów na 1000 ludności w każdym z wymienionych miast). Spośród gmin, najniższe wartości, tj. poniżej 8,0 zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w 16 gminach wiejskich centralnej części województwa. Najniższa wartość współczynnika wystąpiła w gminie Białe Błota (5,2 zgonu na 1000 osób). Największe natężenie zgonów sięgające powyżej 12,0 zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wystąpiło w 26 gminach zlokalizowanych w większości w południowo-zachodniej części województwa. Najwyższą wartość odnotowano w gminie miejskiej Nieszawa (17,8 zgonów na 1000 mieszkańców).

W porównaniu z 2010 r. współczynnik zgonów zmalał w omawianym roku w trzech powiatach, tj. w: brodnickim, radziejowskim i toruńskim. Największy spadek wystąpił w powiecie brodnickim, tj. o 0,8 zgonu na 1000 ludności. Największy wzrost natężenia zgonów wystąpił w powiecie świeckim i w m. Włocławek (po 1,7 zgonów więcej na 1000 mieszkańców).

Spośród 144 gmin w województwie kujawsko-pomorskim największy spadek natężenia zgonów w 2019 r. w odniesieniu do 2010 r. odnotowano w gminie wiejskiej Rogowo położonej w powiecie rypińskim (spadek o 4,5 zgonu na 1000 mieszkańców). Wartość omawianego współczynnika wyraźnie zmalała też w gminach wiejskich: Bartniczka (o 4,2 zgonu na 1000 ludności), Brzozie (o 3,9 zgonu na 1000 ludności) i Brodnica (o 3,4 zgonu na 1000 ludności). W porównywanych latach wzrost przekraczający 4,0 zgonu na 1000 ludności wystąpił w gminie miejskiej Rypin (o 4,9 zgonu na 1000 osób) oraz w gminach wiejskich: Bobrowniki (o 4,9 zgonu na 1000 osób), Lisewo (o 4,4 zgonu na 1000 osób) i Gruta (o 4,2 zgonu na 1000 osób).

rural inhabitants (in 2010, there were 9.9 deaths per 1 000 urban inhabitants and 9.5 deaths per 1 000 inhabitants, respectively). In the years 2010–2019, the death rate in the rural areas of the voivodship was lower than in the country. In the urban areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there were more deaths per 1 000 persons than in the country (the exception were the years 2011 and 2015).

Among the powiats and cities with powiat status of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2019, the lowest number of deaths per 1 000 population were recorded in the Bydgoski powiat (7.7 deaths per 1 000 population). The highest value of the rate was found in the cities of Grudziądz and Włocławek (12.3 deaths per 1 000 population each). Among gminas, the lowest values, i.e. below 8.0 deaths per 1 000 inhabitants, were recorded in 16 rural gminas in the central part of the voivodship. The lowest value of the rate was in the gmina of Białe Błota (5.2 deaths per 1 000 persons). The highest death occurrence intensity, exceeding 12.0 deaths per 1 000 inhabitants, took place in 26 gminas located mostly in the south-western part of the voivodship. The highest value was recorded in the gmina of Nieszawa (17.8 deaths per 1 000 inhabitants).

Compared to 2010, the death rate decreased in the analysed year in three powiats: Brodnicki, Radziejowski and Toruński. The largest decrease occurred in the Brodnicki powiat, i.e. by 0.8 deaths per 1 000 inhabitants. The greatest increase in death occurrence intensity took place in the Świecki powiat and in the city of Włocławek (1.7 deaths per 1 000 inhabitants).

Among 144 gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the highest decrease in death occurrence intensity in 2019 compared to 2010 was recorded in the rural gmina of Rogowo located in the Rypiński powiat (a decrease by 4.5 deaths per 1 000 inhabitants). The value of the rate also clearly decreased in rural gminas: Bartniczka (by 4.2 deaths per 1 000 population), Brzozie (by 3.9 deaths per 1 000 population) and Brodnica (by 3.4 deaths per 1 000 population). In the years compared, an increase exceeding 4.0 deaths per 1 000 population occurred in the urban gmina of Rypin (by 4.9 deaths per 1 000 persons) and in rural gminas: Bobrowniki (by 4.9 deaths per 1 000 persons), Lisewo (by 4.4 deaths per 1 000 persons) and Gruta (by 4.2 deaths per 1 000 persons).

Migracje ludności na pobyt stały

Ważnym zjawiskiem wpływającym na stan zaludnienia, poza procesami naturalnymi, są przepływy ludności. Od 2010 r. do 2019 r. ujemne ogólne saldo migracji na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim notowano w miastach, natomiast na terenach wiejskich we wspomnianych latach wartości były dodatnie. W 2019 r. w miastach wyniosło ono minus 3,6 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (w 2010 r. było to minus 3,1 na 1000 ludności), a na wsiach 2,0 osoby na 1000 mieszkańców (w 2010 r. było to 2,7 osób na 1000 ludności). Sytuacja pod tym względem była zróżnicowana w poszczególnych powiatach i miastach na prawach powiatu, a także w poszczególnych gminach w województwie.

Spośród 19 powiatów i 4 miast na prawach powiatu w województwie kujawsko-pomorskim, w 2010 r. ogólne saldo migracji na pobyt stały było dodatnie w czterech powiatach, tj. w: bydgoskim, toruńskim, brodnickim i aleksandrowskim. W powiatach zlokalizowanych w sąsiedztwie miast wojewódzkich wartości salda migracji na pobyt stały wyraźnie odbiegały od pozostałych, osiągając wyższe wartości, tj. w powiecie bydgoskim 11,9 osób w przeliczeniu na 1000 ludności, a w powiecie toruńskim 11,5 osób na 1000 ludności. W 2019 r. dodatni bilans ruchu wędrownego utrzymał się jedynie we wspomnianych dwóch powiatach. Przy czym najwyższą wartość salda migracji ludności na pobyt stały odnotowano w powiecie toruńskim (11,2 osób na 1000 mieszkańców). Natomiast niewiele mniej, bo 11,0 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w powiecie bydgoskim. Najniższe natężenie migracji wystąpiło we wschodniej części województwa, tj. w powiatach: radziejowskim (minus 6,5 osób na 1000 ludności) i rypińskim (minus 4,9 osoby na 1000 ludności), w m. Włocławek (minus 4,8 osoby na 1000 ludności) oraz w powiecie wąbrzeskim (minus 4,3 osoby na 1000 ludności).

W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. największy spadek ogólnego salda migracji na pobyt stały zaobserwowano w powiecie radziejowskim (o 4,1 osoby na 1000 mieszkańców). Największy wzrost, chociaż nadal utrzymujący wartość ujemną dotyczył m. Toruń (zmiana z minus 3,1 osób na 1000 ludności w 2010 r. do minus 1,8 osoby na 1000 ludności w 2019 r.).

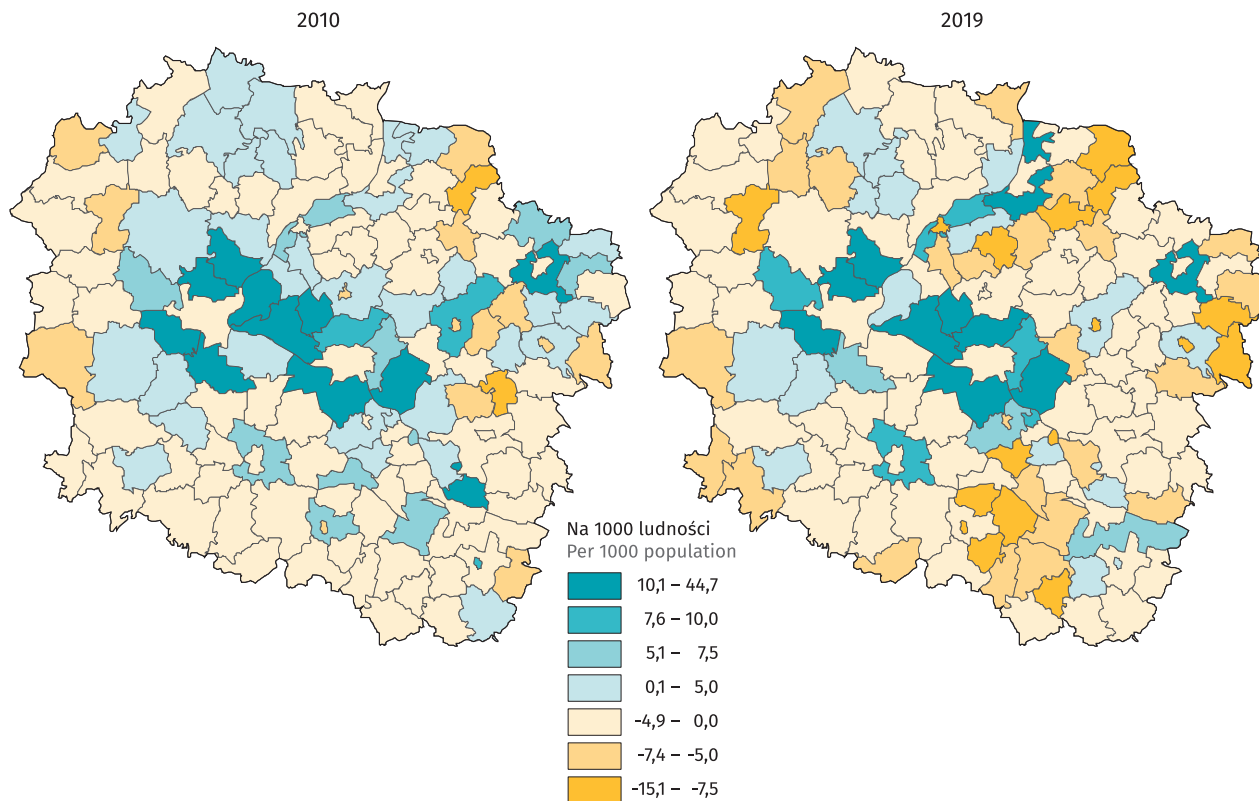
Migration of population for permanent residence

An important phenomenon influencing the population size, apart from natural processes, are population movements. From 2010 to 2019, negative total net migration for permanent residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was recorded in urban areas, while in rural areas in the above-mentioned years the values were positive. In 2019, it amounted to minus 3.6 persons per 1 000 inhabitants in urban areas (in 2010 it was minus 3.1 persons per 1 000 population), and in rural areas it amounted to 2.0 persons per 1 000 inhabitants (in 2010 it was 2.7 persons per 1 000 population). The situation in this respect varied in individual powiats and cities with powiat status, as well as in individual gminas of the voivodship.

Out of 19 powiats and 4 cities with powiat status in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2010, the total net migration for permanent residence was positive in four powiats: Bydgoski, Toruński, Brodnicki and Aleksandrowski. In the powiats located in the vicinity of the capitals of the voivodship, the value of net migration for permanent residence clearly differed from others, reaching higher values – in the Bydgoski powiat 11.9 persons per 1 000 population, and in the Toruński powiat 11.5 persons per 1 000 inhabitants. In 2019, positive net migration was maintained only in the two above-mentioned powiats. The highest value of net migration for permanent residence was recorded in the Toruński powiat (11.2 persons per 1 000 inhabitants). However, a little fewer, i.e. 11.0 persons per 1 000 inhabitants, were recorded in the Bydgoski powiat. The lowest intensity of migration occurred in the eastern part of the voivodship, i.e. in the following powiats: Radziejowski (minus 6.5 persons per 1 000 population) and Rypiński (minus 4.9 persons per 1 000 population), the city of Włocławek (minus 4.8 persons per 1 000 population) and in the Wąbrzeski powiat (minus 4.3 persons per 1 000 population).

In 2019, as compared to 2010, the highest decrease in the total net migration for permanent residence was observed in the Radziejowski powiat (by 4.1 persons per 1 000 inhabitants). The highest increase, although net migration was still negative, was recorded in the city of Toruń (change from minus 3.1 persons per 1 000 population in 2010 to minus 1.8 persons per 1 000 population in 2019).

Mapa 11. Ogólne saldo migracji ludności na pobyt stały w województwie kujawsko-pomorskim według gmin
Map 11. Total net migration of population for permanent residence in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship by gminas

Spośród 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego, w 2019 r. dodatnie wartości omawianego współczynnika wystąpiły w 34 gminach. Wyraźnie dominowały pod tym względem gminy wiejskie Osielesko (34,1 osoby na 1000 ludności), Obrowo (29,0 osób na 1000 ludności) oraz Białe Błota (27,4 osób na 1000 ludności). W 2010 r. dodatnie wartości zanotowano w 55 gminach. Wówczas współczynnik migracji ludności, którego wartość przewyższała 20 osób na 1000 ludności, oprócz wspomnianych wyżej gmin wystąpił w gminie wiejskiej Wielka Nieszawka. Najwyższą wartość odnotowano w gminie Obrowo (44,7 osób na 1000 ludności). W 2019 r. do grupy gmin z wartościami salda migracji przekraczającymi minus 7,0 osób na 1000 ludności należało 17 gmin (w 2010 r. były to zaledwie 2 gminy).

Zarówno mieszkańcy miast, jak i wsi w województwie kujawsko-pomorskim częściej przemieszczali się w ruchu wewnętrznym niż zagranicznym. We wszystkich latach okresu 2010–2019 odnotowano ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym wśród mieszkańców miast, ale dodatnie wśród mieszkańców wsi. W 2019 r. w miastach saldo to wyniosło minus 3,7 osobyna

Out of 144 gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, in 2019, positive values of the rate were recorded in 34 gminas. The rural gminas of Osielesko (34.1 persons per 1 000 population), Obrowo (29.0 persons per 1 000 population) and Białe Błota (27.4 persons per 1 000 population) clearly dominated in this respect. In 2010, positive values were recorded in 55 gminas. At that time, the net migration rate, the value of which exceeded 20 persons per 1 000 population, in addition to the above-mentioned gminas occurred in the rural gmina of Wielka Nieszawka. The highest value was recorded in the gmina of Obrowo (44.7 persons per 1 000 population). In 2019, 17 gminas belonged to the group of gminas with net migration rates exceeding minus 7.0 persons per 1 000 population (in 2010, there were only 2 gminas).

Both urban and rural inhabitants of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship more often moved within internal than international migration. In each year of the 2010–2019 period, negative net internal migration was recorded among urban inhabitants, but positive net migration among rural inhabitants. In 2019, net migration in urban areas was minus 3.7 persons per 1000 population, and in

1000 ludności, a na wsiach 1,9 osoby na 1000 mieszkańców. Dla porównania w 2010 r. było to odpowiednio minus 2,9 osoby na 1000 ludności i 2,7 osoby na 1000 ludności.

Biorąc pod uwagę migracje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010–2019, dodatnie wartości salda tych migracji zarówno wśród mieszkańców miast, jak i terenów wiejskich notowane są od 2016 r. W 2019 r. za granicę wymeldowało się 282 mieszkańców miast, tj. o 169 mniej niż tych, którzy na stałe postanowili zameldować się na terenach miejskich w województwie. W tym samym czasie z terenów wiejskich wymeldowało się za granicę 120 osób, tj. o 86 osób mniej niż tych, którzy pochodzili z zagranicy, a zdecydowali o zameldowaniu na stałe na wsiach w województwie. W 2019 r. w porównaniu z 2010 r. wzrosła liczba zameldowań na pobyt stały z zagranicy zarówno na tereny wiejskie, jak miejskie w województwie. Jednocześnie wyraźnie zmalała liczba osób wymeldowujących się na stałe za granicę z terenów miejskich w województwie, natomiast nieznaczny wzrost odnotowano w przypadku wymeldowań na pobyt stały z terenów wiejskich. W 2019 r. współczynnik salda migracji zagranicznych zarówno w miastach, jak na wsiach województwa kujawsko-pomorskiego wyniósł po 0,1 osób w przeliczeniu na 1000 ludności. Dla porównania w 2010 r. było to odpowiednio minus 0,2 osób na 1000 mieszkańców i 0,01 osób na 1000 mieszkańców.

Na czele powiatów i miast na prawach powiatu w 2019 r., pod względem zarówno liczby osób emigrujących, jak i imigrujących były miasta wojewódzkie, tj. Bydgoszcz (77 emigrantów, 171 imigrantów) i Toruń (61 emigrantów i 73 imigrantów).

Prognoza ludności gmin do 2030

Na tle przedstawionych powyżej zmian procesów demograficznych obserwowanych wewnątrz województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2010–2019, warto zaprezentować zmiany prognozowane w gminach do 2030¹ r. wynikające z opracowania eksperymentalnego zarysowującego prognozę ludności.

Według prognozy spadek liczby ludności w 2030 r.

¹ Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), 2017, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html> (dostęp 10.07.2020 r.).

rural areas 1.9 persons per 1000 inhabitants. For comparison, in 2010 it was minus 2.9 persons per 1000 population and 2.7 persons per 1000 population, respectively.

Taking into account international migration in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the years 2010–2019, positive values of international net migration, both among urban inhabitants and rural inhabitants, have been recorded since 2016. In 2019, 282 urban inhabitants deregistered from permanent residence in the voivodship moving abroad, 169 fewer than those who decided to register for permanent residence in urban areas of the voivodship. At the same time, 120 persons deregistered from rural areas moving abroad, 86 persons fewer than those who came from abroad and decided to register for permanent residence in the rural areas of the voivodship. In 2019, compared to 2010, the number of registrations for permanent residence concerning persons coming from abroad to both rural and urban areas of the voivodship increased. At the same time, the number of persons who deregistered from permanent residence in the urban areas of the voivodship moving abroad clearly decreased, while a slight increase was recorded in the case of deregistrations from permanent residence in rural areas. In 2019, the international net migration rate, both in urban and rural areas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, amounted to 0.1 persons per 1000 population. For comparison, in 2010 it was minus 0.2 persons per 1000 inhabitants and 0.01 persons per 1000 inhabitants, respectively.

In 2019, among powiats and cities with powiat status, in terms of both the number of emigrants and immigrants, the capitals of the voivodship ranked first: Bydgoszcz (77 emigrants, 171 immigrants) and Toruń (61 emigrants and 73 immigrants).

Population projection for gminas until 2030

Against the background of the above-mentioned changes in demographic processes observed in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the years 2010–2019, it is worth presenting the changes projected for gminas until the year 2030¹, resulting from an experimental study outlining the population projection.

¹ Statistic Poland, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), 2017, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html> (accessed 10.07.2020 r.).

w porównaniu z rzeczywistymi stanami z końca 2019 r. wystąpi w 97 spośród 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego, w tym w 29 gminach ubytek ludności wyniesie powyżej 5%. Z tej grupy gmin spadek liczby ludności powyżej 10% dotyczyć będzie 2 gmin miejskich, tj. Ciechocinka (o 12,2%) i Radziejowa (11,2%). Oprócz wspomnianych gmin miejskich, do tych zagrożonych największą depopulacją należy zaliczyć: gminy wiejskie Książki, Chrostkowo i Kowal, miejsko-wiejskie Lubień Kujawski i Lubraniec oraz miasto Włocławek. Największy przyrost liczby ludności prognozuje się w gminach zlokalizowanych w sąsiedztwie dwóch największych miast w województwie, tj. Bydgoszczy i Torunia. Spośród tych gmin, w gminie wiejskiej Obrowo w 2030 r. przybędzie o 26,6% ludności w porównaniu z 2019 r. Wyraźny wzrost liczby mieszkańców będzie miał miejsce także w podbydgoskich gminach wiejskich Białe Błota (wzrost o 21,1%) i Osielsko (wzrost o 20,6%).

Prognozowane do 2030 r. dane statystyczne wskazują na kontynuację zaobserwowanych w latach 2010–2019 zmian w strukturze ludności gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Dotyczy to m.in. procesów starzenia się wśród mieszkańców. W 2030 r. w porównaniu z 2019 r. we wszystkich gminach zwiększy się udział osób w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem. W większym stopniu starzenie się dotyczyć będzie południowej części województwa, a także miast zlokalizowanych w województwie. W 2019 r. ludność w tym wieku w województwie stanowiła 17,7% ogółu ludności, a w 2030 r. będzie to 22,7%. W 2030 r. największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem odnotowany zostanie w gminie miejskiej Ciechocinek (31,7%). Oprócz tej gminy, wysoki, bo przekraczający 25,0% w ogólnej liczbie ludności udział osób w wieku 65 lat i więcej odnotowany zostanie w gminach miejskich: Inowrocław, Włocławek, Radziejów, Bydgoszcz, Grudziądz, Rypin i Aleksandrów Kujawski. W mniejszym stopniu procesem starzenia dotknięte zostaną gminy zlokalizowane w sąsiedztwie stolic województwa, gdzie w 2030 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej nie przekroczy 20%.

Biorąc pod uwagę ludność według ekonomicznych grup wieku przewiduje się, że w 2030 r. jedynie w siedmiu gminach województwa kujawsko-pomorskiego liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18. roku życia) będzie wyższa niż osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej). Głównie będą to gminy zlokalizowane w sąsiedztwie miast wojewódzkich. Dla porównania w 2019 r. tych gmin było 69.

According to the projection, declines in the population in 2030 compared to actual population sizes at the end of 2019 will occur in 97 out of 144 gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, including 29 gminas with a population decline of over 5%. In this group of gminas, a decrease in the number of inhabitants above 10% will concern 2 urban gminas, i.e. Ciechocinek (by 12.2%) and Radziejów (11.2%). Apart from the above-mentioned gminas, the following gminas are at risk of the greatest depopulation: the rural gminas of Książki, Chrostkowo and Kowal, the urban-rural gminas of Lubień Kujawski and Lubraniec, and the city of Włocławek. The highest population growth is forecasted for gminas located in the vicinity of the two largest cities of the voivodship, i.e. Bydgoszcz and Toruń. In one of these gminas – the rural gmina of Obrowo, by 2030 the population is expected to increase by 26.6% compared to 2019. A clear increase in the number of inhabitants will also take place in the rural gminas of Białe Błota (increase by 21.1%) and Osielsko (increase by 20.6%).

The statistical projection until 2030 indicates a continuation of the changes in the population structure of the gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship observed in the years 2010–2019. This refers to the process of population ageing. By 2030, compared to 2019, the share of people aged 65 and over in the total population will increase in all gminas. The population ageing will affect to a greater extent the southern part of the voivodship as well as urban areas located in the voivodship. In 2019, people of this age in the voivodship accounted for 17.7% of the total population, and in 2030 their share will be 22.7%. In 2030, the highest percentage of people aged 65 years and over in the total population will be recorded in the urban gmina of Ciechocinek (31.7%). Apart from this gmina, a high share of people aged 65 years and over, exceeding 25.0% of the total population, will be recorded in the urban gminas of: Inowrocław, Włocławek, Radziejów, Bydgoszcz, Grudziądz, Rypin and Aleksandrów Kujawski. Gminas located in the vicinity of the capitals of the voivodship will be less affected by the population ageing process, where in 2030 the share of people aged 65 years and over will not exceed 20%.

Taking into account the population by economic age groups, it is expected that in 2030 only in seven gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship the number of persons of pre-working age (under 18 years of age) will be higher than that of persons of post-working age (men aged 65 years and over, women aged 60 years and over). These will mainly be gminas located in the

Prognozowane dane statystyczne dla gmin wskazują także, na pogłębienie się ubytku naturalnego ludności w województwie kujawsko-pomorskim z minus 2754 osób w 2019 r. do minus 5039 osób w 2030 r. Liczba urodzeń w 2030 r. będzie większa od liczby zgonów w 45 spośród 144 gmin (w 2019 r. dodatni przyrost naturalny odnotowano w 48 gminach). Dotyczyć to będzie większości gmin usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców.

W 2030 r., podobnie jak w 2019 r., prognozowane jest utrzymanie się ujemnego salda migracji ludności na pobyt stały dla województwa kujawsko-pomorskiego, jednak nasilenie odpływu ludności zmaleje (z 2666 osób do minus 1792 osób). W 2030 r., podobnie jak to miało miejsce w 2019 r., największe dodatnie saldo migracji ludności na pobyt stały wystąpi w gminach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obu stolic województwa, tj. Bydgoszczy i Torunia. Natomiast największy odpływ ludności obejmie wszystkie miasta na prawach powiatu oraz miasto Inowrocław. Warto jednak zaznaczyć, że analogicznie jak w przypadku ubytku ludności, wyniki należy traktować z ostrożnością, gdyż przedstawiają one tylko oficjalnie zarejestrowane migracje na pobyt stały.

Analiza prognozowanych zjawisk demograficznych dla gmin województwa kujawsko-pomorskiego w 2030 r. wskazuje na wyraźne przestrzenne zróżnicowanie wybranych komponentów. Zaobserwowane tendencje wskazujące na proces starzenia się mieszkańców są spójne z tendencjami wynikającymi z prognoz dla województwa² oraz powiatów, miast na prawach powiatu³ sięgającymi perspektywy 2050 r. Z analizowanych danych statystycznych wynika, że prognozowany ubytek ludności nie obejmie gmin zlokalizowanych w otoczeniu największych miast, tj. Bydgoszczy i Torunia, podczas gdy w samych miastach ludności będzie ubywać. Proces starzenia w miastach, w tym w tych największych, będzie przebiegał znacznie szybciej niż w sąsiadujących z nimi gminach wiejskich.

² Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności na lata 2014-2050 (opracowana 2014 r.), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-1,5.html>, (dostęp 13.07.2020 r.).

³ Główny Urząd Statystyczny, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (opracowana w 2014 r.), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-5,5.html>, (dostęp 13.07.2020 r.).

vicinity of the capitals of the voivodship. For comparison, in 2019, there were 69 such gminas.

The statistical projections for gminas also show that natural population decline in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship will deepen from minus 2 754 persons in 2019 to minus 5 039 persons in 2030. The number of births in 2030 will be greater than the number of deaths in 45 out of 144 gminas (in 2019 a positive birth rate was recorded in 48 gminas). This will concern most of gminas located in the immediate vicinity of cities with more than 50 000 inhabitants.

In 2030, as in 2019, negative net migration for permanent residence is forecasted for the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, but the intensity of the outflow of population will decrease (from 2 666 persons to minus 1 792 persons). In 2030, as was the case in 2019, the highest positive net migration for permanent residence will occur in gminas located in the immediate vicinity of both capitals of the voivodship, i.e. Bydgoszcz and Toruń. However, the largest outflow of population will concern all cities with powiat status and the city of Inowrocław. It is worth noting, however, that, similarly to the population decline, the results should be treated with caution, as they only present officially registered migration for permanent residence.

The analysis of the projected demographic phenomena for the gminas of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship for 2030 shows a clear spatial differentiation of the selected components. The observed tendencies indicating the process of population ageing are consistent with the trends resulting from the projections for the voivodship² as well as powiats and cities with powiat status³ reaching the year 2050. The analysed statistical data show that the projected population decline will not include gminas located in the vicinity of the largest cities, i.e. Bydgoszcz and Toruń, while the populations of these cities will be decreasing. The process of population ageing in urban areas, including the largest cities, will be much faster than in their neighbouring rural gminas.

² Statistics Poland, Population projection 2014-2050 (prepared in 2014), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-1,5.html>, (accessed 13.07.2020).

³ Statistics Poland, Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (prepared in 2014), 2014, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-5,5.html>, (accessed 13.07.2020).

UWAGI METODOLOGICZNE

METHODOLOGICAL NOTES

I. Źródła i zakres danych

1. Dane o liczbie i rozmieszczeniu ludności opracowano metodą bilansową:
 - dla lat 1990 i 1995 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego z dnia 6 grudnia 1988 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
 - dla lat 2000–2009 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 20 maja 2002 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
 - od 2010 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2011 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej.

Przy sporządzaniu bilansów stanu i struktury ludności uwzględniono dane dotyczące:

- urodzeń i zgonów,
- przyjazdów z zagranicy i wyjazdów za granicę na stałe (saldo migracji zagranicznych na pobyt stały),
- salda migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały między poszczególnymi jednostkami podziału administracyjnego kraju,
- różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin),
- zmian w podziale administracyjnym.

Metoda bilansowa jest stosowana do opracowywania danych o liczbie i strukturze ludności w okresach międzyspisowych. Zakłada ona przyjęcie wyników ostatniego spisu powszechnego ludności za bazę wyjściową, a następnie uwzględnianie danych o ruchu naturalnym (urodzenia i zgony) oraz migracjach (na pobyt stały i czasowy) a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych. Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w tej publikacji opracowano według krajowej definicji zamieszkania, co oznacza, że bilans nie obejmuje osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy (bez względu na okres ich czasowego przebywania), natomiast ujmuje stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za grani-

I. Source and scope of data

1. Data on the size and distribution of a population were compiled using the balance method:
 - for the years 1990 and 1995 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 6 December 1988 as well as data from current reporting,
 - for the years 2000–2009 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 20 May 2002 as well as data from current reporting,
 - since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 31 March 2011 as well as data from current reporting.

Balance of the size and structure of a population is based on the following data:

- births and deaths,
- arrivals in Poland and departures from Poland for permanent residence (balance of international migration for permanent residence),
- balance of internal migration for permanent residence between individual units of the administrative division of the country,
- difference between the number of persons registered for temporary stay, which is to last for over 3 months (until 2005 – over 2 months) in a gmina and the number of persons temporarily absent (registrations and deregistrations of temporary stay from/to other gminas),
- changes in the administrative division.

The balance method is applied while compiling data on the size and structure of a population in periods between censuses. This method assumes the adoption of the results of the last census as the initial base followed by taking into account vital statistics (births and deaths) and data on migration (for permanent residence and for temporary stay) as well as address changes of a population due to changes in the administrative division. The data on the size and structure of the population presented in this publication have been compiled according to the national definition of residence. This means that the population balance does not include persons who arrived from abroad for temporary stay (regardless of the duration of their temporary stay), but includes per-

cą (bez względu na okres ich nieobecności).

Bilans ludności jest sporządzany dla najniższej jednostki podziału terytorialnego, tj. dla każdej gminy (w przypadku gmin miejsko-wiejskich z rozróżnieniem na miasto i tereny wiejskie); dane o ludności dla powiatów, podregionów, województw oraz Polski ogółem są uzyskiwane poprzez odpowiednie sumowanie wielkości dla gmin.

U w a g a. Bilans ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2015 r. opracowano uwzględniając dane z zakresu migracji zagranicznych pozyskane w 2014 r.; przyczyną rezygnacji z danych za 2015 r. jest niedostateczna ich jakość (brak kompletności).

2. Źródłem danych sprawozdawczości bieżącej są:
 - urzędy stanu cywilnego – w zakresie zarejestrowanych małżeństw, urodzeń i zgonów,
 - sądy okręgowe – w zakresie prawomocnie orzeczonych separacji i rozwodów,
 - Ministerstwo Cyfryzacji – w zakresie migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały.
3. Dane zamieszczone w publikacji – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym.
Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.
4. Dane prezentowane według podregionów odpowiadają poziomowi obowiązującej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 czerwca 2003 r.) z późniejszymi zmianami. Od 1 stycznia 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r.

II. Objasnienia podstawowych pojęć

Stan i struktura ludności

1. Do ludności danej gminy, według krajowej definicji zamieszkania, zalicza się osoby tam zamieszkujące (przebywające) przez okres co najmniej 3 miesięcy.

manent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence).

A population balance is compiled for the lowest territorial unit, i.e. for every gmina (in the case of urban-rural gminas divided into urban and rural areas); data on population for powiats, subregions, voivodships and Poland as a whole are derived by adding up the numbers for gminas.

N o t e. The balance of population as of 31 December 2015 has been compiled on the basis of data on international migration acquired in 2014; the reason for omitting data for 2015 is their unsatisfactory quality (lack of completeness).

2. The source of current reporting are:
 - civil status offices – regarding registered marriages, births and deaths,
 - regional courts – regarding legally valid separations and divorces decided,
 - the Ministry of Digital Affairs – regarding internal and international migration of population for permanent residence.
3. Data included in the publication – unless otherwise indicated – are presented according to administrative division valid in a given period.
The term “urban areas” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while “rural areas” are understood as rural gminas and rural areas in urban-rural gminas.
4. Data presented by subregion correspond to the separate level of territorial division, defined in the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS), according to the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 (Official Journal of the European Union, L 154, 21 June 2003) with later amendments. Amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 November 2016 have been in force since 1 January 2018.

II. Main definitions

Size and structure of population

1. Population residing in a given gmina, according to the national definition of residence, includes persons living (staying) there for at least 3 months.

Oznacza to, że w liczbie ludności danej gminy są ujęci:

- stali mieszkańcy (osoby tam zameldowane lub stale mieszkające bez zameldowania) z wyjątkiem tych mieszkańców, którzy wyjechali na ponad 3 miesiące do innej gminy w kraju,
- osoby przybyłe z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące.

Do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności) są ujmowani w stanie ludności danej gminy.

2. W tablicach obok roczników wieku oraz tradycyjnych pięcioletnich grup wieku wprowadzono również następujące grupowania:

Ekonomiczne grupy wieku:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0–17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat:
 - wiek mobilny (18–44 lata mężczyźni i kobiety),
 - wiek niemobilny (45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety),
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety – 60 lat i więcej.

Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym.

Biologiczne grupy wieku:

- 0–14 lat – dzieci (młodość demograficzna),
- 15–64 lata – dorośli bez osób starszych,
- 65 lat i więcej – osoby starsze (starość demograficzna).

Edukacyjne grupy wieku: 3–6 lat, 7–12, 13–15, 16–18, 19–24 lata.

3. **Przyrost rzeczywisty ludności w % (stopa przyrostu ludności)** jest to iloraz liczby ludności według stanu na koniec badanego okresu i liczby ludności według stanu na koniec poprzedniego okresu pomniejszony o 100.
4. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.
5. **Indeks starości** – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat (liczba dziadków na 100 wnuczków).
6. **Prognoza ludności do 2050 r.** została opracowana w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności

This means that the population of a gmina includes:

- permanent residents (registered or not) with the exception of those residents who are away for more than three months in another gmina of the country,
- persons who came from other place in the country for more than 3 months.

Immigrants temporarily staying in Poland are not counted as inhabitants of a gmina. Permanent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence) are included in the population of a given gmina.

2. In tables, apart from years of birth and traditional 5-year age groups, the following groupings were added:

Economic age groups:

- pre-working age – males and females aged 0–17,
- working age – males aged 18–64 and females aged 18–59:
 - mobile age (18–44 years old males and females),
 - non-mobile age (45–64 years old males and 45–59 years old females),
- post-working age – males aged 65 years or more and females aged 60 years or more.

Non-working-age population is understood as population of pre-working age and population of post-working age.

Biological age groups:

- 0–14 years – children (demographic youth),
- 15–64 years – adults excluding elderly people,
- 65 years or more – elderly people (demographic old age).

Educational age groups: 3–6, 7–12, 13–15, 16–18, 19–24 years old.

3. **Actual increase rate in % (growth rate of population)** – the quotient of the population size as of the end of the surveyed period and the population size as of the end of the previous period reduced by 100.
4. **Median age** of population is a parameter setting an age limit that half of the population has already crossed and the other half has not yet reached.
5. **Ageing index** – the number of persons at the age of 65 years and more per 100 persons at the age of 0–14 years (number of grandparents per 100 grandchildren).
6. **Population projection until 2050** was calculated in 2014 on the basis of the size and structure of po-

z dnia 31 grudnia 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1 stycznia 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych na pobyt stały.

7. Informacje dotyczące **prognozy ludności w gminach do 2030 r.** opracowano na podstawie opracowania eksperymentalnego Głównego Urzędu Statystycznego zatytułowanego Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html> (dostęp 10.07.2020 r.).

pulation as of 31 December 2013 (in administrative division valid as of 1 January 2014) as well as assumptions on fertility, mortality and international migration for permanent residence.

7. Information on **projected populations in gminas until 2030** was prepared on the basis of Statistics Poland's experimental study entitled Population projection for gminas for the years 2017–2030, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html> (accessed 10.07.2020).

Ruch naturalny ludności

1. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:
 - małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania żony przed ślubem);
 - separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron, przyjęto miejsce zamieszkania męża). Nie są uwzględniane przypadki, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą;
 - rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka). Nie są uwzględniane przypadki, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą;
 - urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka;
 - zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.
2. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego – ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego z dnia 28 listopada 2014 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r. poz. 2224, z późniejszymi zmianami). Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie ustaw w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obec-

Vital statistics of population

1. **Vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:
 - marriages – according to the husband's place of residence before the marriage (if the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used);
 - separations – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filing a petition is residing abroad, the place of residence of the spouse has been taken; in the case of an unanimous petition of the parties – the husband's place of residence). Data exclude cases in which both spouses were living abroad at the moment of filing the petition;
 - divorces – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filing the petition is residing abroad, the place of residence of the spouse has been taken). Data exclude cases in which both spouses were living abroad at the moment of filing the petition;
 - births – according to the mother's place of residence;
 - deaths – according to the place of residence of a deceased person.
2. The data on **marriages** refer to marriages contracted at civil status offices according to the provisions of law in force – the Act of 28 November 2014, the Vital Records Law (consolidated text: Journal of Laws 2018, item 2224, as amended). According to the Act of 24 July 1998 on amendment of certain acts, all marriages are registered at civil status offices in Poland, including those based on the internal law of a church or a religious association.

ności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa istniejące i **bilans małżeństw**. Małżeństwa istniejące to liczba prawnych związków małżeńskich odnotowana w określonym momencie (np. na koniec roku). Stanowią one kategorię wyników bilansu małżeństw, który jest dokonywany corocznie metodą analizy czynnikowej i naliczany przy uwzględnieniu w danym roku liczby małżeństw: nowo zawartych (+); rozwiązanych poprzez orzeczenie rozwodu (-); które uległy rozpadowi w wyniku śmierci jednego ze współmałżonków (-) oraz salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób o stanie cywilnym żonaty/zamężna (+/-).

Podstawą (bazą wyjściową) bilansu małżeństw są wyniki spisów powszechnych w zakresie danych o **stanie cywilnym prawnym** osób, tj. liczba mężczyzn, którzy w spisie określili swój stan cywilny prawny jako żonaty.

3. Instytucja **separacji** została wprowadzona w Polsce ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 52, poz. 532).

Informacje o orzeczeniu lub zniesieniu separacji oraz o cechach demograficznych i społeczno-ekonomicznych osób, których fakty dotyczą są przesyłane przez sądy okręgowe w postaci elektronicznej. Prezentowane w tablicach dane dotyczą orzeczonej separacji.

4. Instytucja **rozwodów** została wprowadzona na terenie całego kraju dekretem z dnia 25 września 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz.U. Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 682, z późniejszymi zmianami). Informacje o orzeczonym prawomocnie rozwodzie oraz o cechach demograficznych i społeczno-ekonomicznych rozwodzących się osób są przesyłane przez sądy okręgowe w postaci elektronicznej.

5. W sprawozdawczości statystycznej jako **urodzenia** pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcześniejszych (po 31 marca 2011 r., tj. po przeprowadzeniu NSP 2011), ale zarejestrowane w roku sprawozdawczym. Zgodnie z definicjami pojęć dotyczących czasu trwania ciąży, poronień, urodzeń żywych i martwych¹ za **żywe urodzenie** uważa się całkowite wydalenie lub

Marriages contracted on the basis of canon law are subject to Polish law and result in the same civil and law consequences as marriages contracted before the head of a civil status office.

Existing marriages and the **balance of marriages**. Existing marriages are the number of legal marriages recorded at a specific time (e.g. at the end of year). They constitute the outcome category of the balance of marriages, which is made annually using the factor analysis method and is calculated taking into account the number of marriages in a given year: newly contracted (+); ended in divorce (-); those that ended as a result of the death of one of the spouses (-) and the internal and foreign migration balance of married persons (+/-).

The basis (input base) of the balance of marriages are the results of censuses in the scope of data on the legal marital status of persons, i.e. the number of men who in the census defined their legal marital status as married.

3. **Separations** as a legal institution were introduced in Poland on the basis of the Act of 21 May 1999 on the amendment of the Family and Guardianship Code, the Civil Code, the Code of Civil Procedure and certain acts (Journal of Laws, No 52, item 532).

4. **Divorces** as a legal institution were introduced in Poland on the basis of the Decree of 25 September 1945 – the Marriage Law (Journal of Laws, No 48, item 270). The provisions of the family law are regulated by the Act of 25 February 1964 – the Family and Guardianship Code (consolidated text: Journal of Laws 2017, item 682 as amended).

Information on a legally valid divorce as well as on demographic and socio-economic features of divorced persons is transmitted in an electronic form by regional courts.

5. All **births** registered in a given year are included in statistical reporting for this year. It regards also children born after 31 March 2011 (i.e. after the reference day of the population census), but registered in the reporting year.

According to definitions of phenomena concerning the period of gestation, miscarriages, live births and stillbirths¹, the live birth is the complete expulsion or extraction from the mother of an infant, irrespective of the pregnancy duration, which after such separation, breathes or shows any other evidence of life, such as beating of the heart, pul-

¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. poz. 2069).

¹ The Regulation of the Minister of Health of 9 November 2015 on the kinds, range and specimens of the medical documentation and the method of its processing (Journal of Laws 2015, item 2069).

wydobycie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydaleniu lub wydobyciu oddycha, bądź wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, jak: czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli (mięśni szkieletowych), bez względu na to, czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone; każdy taki noworodek jest uważany za żywo urodzonego.

Źródłem danych medycznych o urodzeniu żywym jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”², natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL.

6. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.
7. **Współczynniki reprodukcji ludności:**
 - **współczynnik dzietności kobiet** oznacza liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
 - **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15–49 lat) rodzić będzie z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności).
8. **Współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
9. **Przyrost naturalny ludności** obliczono jako różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
10. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia. **Zgonem** jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie

sation of the umbilical cord or definite movement of voluntary muscles, whether or not the umbilical cord has been cut or the placenta is attached; each product of such birth is considered live born.

The source of medical data on live births is the document of the Ministry of Health “Birth certificate”². Socio-demographic data come from the register of civil status and the PESEL register.

6. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women of childbearing age (15–49). In addition to the general fertility rate, age-specific fertility rates are published, which are calculated as the ratios of the number of live births from women in particular groups and the number of women in respective age groups. Births to mothers at the age under 15 are included in the 15–19 age group and to mothers at the age of 50 or over – to the 45–49 age group.
7. **Reproduction rates:**
 - **total fertility rate** refers the number of children that would be born on average by a woman during her whole reproductive period (15–49 years), assuming that in particular phases of this period she would give birth to children with the intensity observed in a given year, i.e. the age-specific fertility rates are treated as constant,
 - **gross reproduction rate** refers to the number of daughters born on average by a woman, assuming that the woman in the reproductive age (15–49) would give birth with the intensity characteristic for all women giving birth in the year for which the rate is calculated (constant fertility rates).
8. **Demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.
9. **Natural increase of the population** was calculated as the difference between the number of live births and deaths in a given period.
10. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to the criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO). **Death** means the permanent that is irreversible cessation of functions of the organs essential for life and in consequence the cessation of functions of the whole organism. **Infant death** means

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wzorów karty urodzenia i karty martwego urodzenia (Dz.U. poz. 2305).

² The Regulation of the Minister of Health of 7 December 2017 on the specimens of birth certificate and stillbirth certificate (Journal of Laws 2017, item 2305).

czynności narządów niezbędnych dla życia, konsekwencją czego jest ustanie czynności całego ustroju. Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za **zgon noworodka** – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

Źródłem danych o zgonie jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Karta zgonu” oraz dane z rejestru stanu cywilnego i – od 2015 r. – z rejestru PESEL.

11. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

Dane o zgonach według przyczyn podano zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

Dane o zgonach według przyczyn, w związku z dłuższym cyklem opracowywania, dotyczą 2018 r., natomiast dane o liczbie zgonów i strukturze demograficzno-społecznej osób zmarłych dotyczą 2019 r. Dane o przyczynach zgonów mogą różnić się w zakresie płci, wieku oraz miejsca zamieszkania (powiat, miasta, wieś) w stosunku do danych o strukturze demograficzno-społecznej osób zmarłych opublikowanych w poprzedniej edycji.

the death of a child under 1 year of age. **Newborn infant death** means the death of a child under 4 weeks of age (up to 27 days of life). 0 days indicates the age of a new live-born infant, who did not survive 24 hours.

The source of data on death is the document of the Ministry of Health “Death certificate”, which is a basic document among civil status acts and is in part secondarily used by official statistics, as well as data from the register of civil status and – since 2015 – data from the PESEL register.

11. The data on **deaths by causes** are compiled on the basis of the initial cause of death. The initial cause is the disease, which constituted the beginning of the morbid process, which caused the death; it may be also the injury or the poisoning, resulting in death.

Data regarding **deaths by causes** are presented in accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10th Revision).

Data on causes of deaths are given for the year 2018 due to prolonged time of data processing. All other data, on the number of deaths and socio-demographic structure of the deceased concern the year 2019. Data on causes of deaths by sex, age and place of residence (powiats, urban areas, rural areas) can be different from the data on the socio-demographic structure of deceased persons published in the previous edition.

Migracje ludności

1. Dane o **migracjach ludności** pochodzą z dokumentacji prowadzonej przez gminy, dotyczącej ewidencji ludności o ruchu migracyjnym – w oparciu o druki meldunkowe wypełniane przez osobę zmieniającą miejsce zamieszkania: zgłoszenie pobytu stałego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt stały), zgłoszenie wymeldowania z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę (emigracja na pobyt stały), zgłoszenie pobytu czasowego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt czasowy) oraz zgłoszenie wyjazdu na pobyt czasowy za granicę (emigracja na pobyt czasowy).
2. Informacje o **migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt** stały podano na podstawie peł-

Migration of population

1. Data regarding **migration of population** are taken from population records maintained by gmina offices, which are based on notification forms: notification of permanent residence (internal migration and immigration for permanent residence), notification of leaving the territory of the Republic of Poland for permanent residence (emigration for permanent residence), notification of temporary stay (internal migration and immigration for temporary stay) and notification of leaving the territory of the Republic of Poland for temporary stay (temporary emigration).
2. The data on **internal and international migration for permanent residence** have been compiled on the

nej ewidencji osób migrujących; od 2006 r. dane pobierane są ze zbioru PESEL.

3. Przez **migracje wewnętrzne ludności** rozumie się zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy). W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy. Do migracji wewnętrznych zalicza się także przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.

Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki. W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się **ruch międzywojewódzki**, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz **ruch wewnątrzwojewódzki**, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Przez określenie „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, przez „**odpływ**” – wymeldowania z pobytu stałego (tj. zameldowania w innej jednostce na pobyt stały).

4. **Migracje zagraniczne ludności** to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej Rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania w nim przez co najmniej 12 miesięcy,
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

Rezydentem kraju jest osoba, która przebywa lub zamierza przebywać w danym kraju przez co najmniej 12 miesięcy.

Tego typu migracje – związane ze zmianą kraju zamieszkania na okres 12 miesięcy i więcej, w tym na pobyt stały – określa się mianem **zagranicznych migracji długookresowych**.

Prezentowane w dziale dane o **migracjach zagranicznych na pobyt stały** pochodzą z rejestru PESEL i zosta-

basis of complete records of migrants; since 2006 the data have been taken from the PESEL register.

3. **Internal migration of population** is the change of the place of permanent residence (or temporary stay) connected with the crossing of the administrative border of a gmina with the purpose of settling permanently (or temporarily) in another administrative unit. In the case of an urban-rural gmina the change of the place of residence between urban and rural areas of this territorial unit is also migration. Internal migration includes the cases of changes from temporary stay to permanent residence in the same administrative unit, if the previous place of permanent residence was in another administrative unit. The changes of address within the same unit are excluded from the data on internal migration, as they do not influence the size and structure of the population in this unit.

Internal migration is divided into two elements: **inter-voivodship movement** (from one voivodship to another) and **intra-voivodship movement** (within the same voivodship).

The term "**inflow**" is used in the case of registration of permanent residence, the term "**outflow**" – in the case of registration of a change of permanent residence (i.e. notification of permanent residence in another administrative unit).

4. **International migration of population** is understood as population movements due to the change of the country of residence. Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 contains a definition of migration taking into account an intended period of residence in another country lasting for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of a person, who previously was a resident of another country, with the intention of staying there for at least 12 months,
- **emigration** means leaving the country by its resident with the intention of staying abroad for at least 12 months.

A resident of the country is a person who resides or intends to reside in a given country for at least 12 months.

This type of migration – related to the change of the country of residence for a period of 12 months or more, including permanent residence – is defined as **long-term international migration**.

Data on **international migration for permanent residence** presented in this chapter come from the PESEL

ły opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja na pobyt stały) oraz o wymeldowaniach mieszkańców Polski wyjeżdżających na stałe za granicę (emigracja na pobyt stały).

Rozszerzony zakres wyjaśnień metodologicznych, pojęć i metod opracowywania danych liczbowych dostępny jest w zeszytach metodologicznych wydanych przez Główny Urząd Statystyczny dostępnych na stronie internetowej GUS (<https://stat.gov.pl/index.php>):

- Zeszyt metodologiczny - Ruch naturalny. Bilanse ludności;
- Zeszyt metodologiczny - Migracje Ludności.

register and were compiled on the basis of information from population records maintained by gminas regarding the registration of persons coming to Poland for permanent residence (immigration for permanent residence) as well as deregistration of inhabitants of Poland leaving for permanent residence abroad (emigration for permanent residence).

The extended scope of methodological explanations, concepts and methods of compiling numerical data is available in methodological reports issued by Statistics Poland and available on the Statistics Poland website (<https://stat.gov.pl/index.php>):

- Methodological report – Vital statistics. Balances of population;
- Methodological report – Migration of population.